

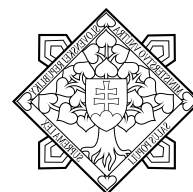
Ivana Bachčíková, Natália Ulrichová

VÝROČNÁ SPRÁVA O POLITIKÁCH V OBLASTI MIGRÁCIE A AZYLU SLOVENSKÁ REPUBLIKA 2012

Výročná správa o politikách v oblasti migrácie a azylu Slovenská republika 2012

Národná štúdia pre Európsku migračnú sieť (European Migration Network)

január 2013
Bratislava

Európska migračná sieť bola založená Rozhodnutím Rady 2008/381/ES a je financovaná Európskou úniou.

Zostavenie tejto správy je spolufinancované Európskou úniou a Ministerstvom vnútra SR.

Pri spracovaní správy boli použité podkladové materiály a informácie od nasledovných ústredných orgánov štátnej správy:

Ministerstvo vnútra SR (Migračný úrad MV SR, Úrad hraničnej a cudzineckej polície P PZ),
Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR (Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny),
Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR.

Spracovali (v abecednom poradí): Ivana Bachtíková
Natália Ulrichová

Názory prezentované v tejto štúdii nemusia predstavovať názory vlády Slovenskej republiky, Európskej komisie alebo IOM Medzinárodnej organizácie pre migráciu.

Národný kontaktný bod Európskej migračnej siete v Slovenskej republike

IOM Medzinárodná organizácia pre migráciu

Grösslingová 4

811 09 Bratislava, Slovenská republika

E-mail: ncpslovakia@iom.int

Tel.: +421 2 52 62 33 35

www.emn.sk

www.emn.europa.eu

ISBN 978-80-89506-32-3

Predslov

Štúdia bola zostavená IOM Medzinárodnou organizáciou pre migráciu Bratislava, ktorá je Národným kontaktným bodom Európskej migračnej siete v Slovenskej republike. Táto národná štúdia je vypracovaná v súlade so spoločnou štruktúrou a metodológiou stanovenou Európskou migračnou sieťou.

Obsah

Zoznam skratiek	8
Zhrnutie	9
01. Úvod	10
1.1 Všeobecná štruktúra politického a právneho systému v oblasti migrácie a azylu v Slovenskej republike	11
02. Vývoj relevantný pre oblasť migrácie a azylu v Slovenskej republike	15
2.1 Všeobecný politický vývoj	15
2.2 Vývoj v oblasti migrácie a azylu	16
03. Legálna migrácia a mobilita	19
3.1 Ekonomická migrácia	19
3.2 Zlúčenie rodiny	23
3.3 Študenti a výskumníci	24
3.4 Ďalšie opatrenia v oblasti legálnej migrácie	25
3.5 Integrácia	28
3.6 Občianstvo a naturalizácia	33
3.7 Riadenie migrácie a mobilita	33
3.7.1 Vízová politika	33
3.7.2 Schengenské opatrenia	34
3.7.3 Ochrana hraníc	34
3.7.4 Frontex	36
04. Nelegálna migrácia a návraty	37
4.1 Nelegálna migrácia	37
4.2 Návraty	43

05. Medzinárodná ochrana vrátane azylu	47
5.1 Spoločný európsky azylový systém	49
5.2 Spolupráca s Európskym azylovým podporným úradom (EASO)	49
5.3 Solidarita v rámci EÚ vrátane relokácií	50
5.4 Spolupráca s tretími krajinami vrátane presídľovania	50
06. Maloletí bez sprievodu a iné zraniteľné skupiny	51
6.1 Maloletí bez sprievodu	51
6.2 Iné zraniteľné skupiny	53
07. Opatrenia v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi	54
08. Migrácia a rozvoj	60
09. Implementácia legislatívy EÚ	62
9.1 Transpozícia legislatívy EÚ v roku 2012	62
9.2 Diskusie v oblasti ne/implementácie legislatívy EÚ	63
PRÍLOHA 1 Metodológia a definície	65
Príloha 1.1 Metodológia	65
Príloha 1.2 Pojmy a definície	66
PRÍLOHA 2 Štatistiky	67
PRÍLOHA 3 Bibliografia	72

Zoznam skratiek

EASO – Európsky azylový podporný úrad – European Asylum Support Office
EBGT – Európske tímy hraničnej polície – European Border Guard Teams
EHMK – Európske hlavné mesto kultúry
EHP – Európsky hospodársky priestor
EIF – Európsky fond pre integráciu štátnych príslušníkov tretích krajín – European Integration Fund
EK – Európska komisia
EMN – Európska migračná sieť – European Migration Network
ERF – Európsky fond pre utečencov – European Refugee Fund
ES – Európske spoločenstvo
EUBAM – Misia EÚ na podporu hraničného manažmentu v Moldavsku a na Ukrajine – European Union Border Assistance Mission to Moldova and Ukraine
EÚ – Európska únia
EUROSUR – Európsky systém na ochranu hraníc – European Border Surveillance System
FRAN – Sieť pre analýzu rizík agentúry Frontex – Frontex Risk Analysis Network
FRONTEX – Európska agentúra pre riadenie operačnej spolupráce na vonkajších hraniciach
ICMPD – Medzinárodné centrum pre rozvoj migračných politík – International Centre for Migration Policy Development
IOM – Medzinárodná organizácia pre migráciu – International Organization for Migration
IS – informačný systém
IT – informačné technológie
KDH – Kresťanskodemokratické hnutie
KIC – Konceptia integrácie cudzincov
MEKOMIC – Medzirezortná komisia pre migráciu a integráciu cudzincov
MIC IOM – Migračné informačné centrum IOM
MP – Migračná politika Slovenskej republiky s výhľadom do roku 2020
MPSVR SR – Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR
MŠVVaŠ SR – Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR

MÚ MV SR – Migračný úrad MV SR
MV SR – Ministerstvo vnútra SR
MZVaEZ SR – Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR
NCPI – Národné kontaktné body pre integráciu – National Contact Points on Integration
NFP – Národný kontaktný bod – National Focal Point
NJBPNM ÚHCP P PZ – Národná jednotka boja proti nelegálnej migrácii Úradu hraničnej a cudzineckej polície P PZ
NR SR – Národná rada SR
OLaNO – Obyčajní ľudia a nezávislé osobnosti
OZP MV SR – odbor zahraničnej pomoci Ministerstva vnútra SR
PZ – Policajný zbor
P PZ – Prezídium Policajného zboru
RF – Európsky fond pre návrat – European Return Fund
SAIA – Slovenská akademická informačná agentúra
SaS – Sloboda a Solidarita
SDKÚ-DS – Slovenská demokratická a kresťanská únia – Demokratická strana
SIS – Schenghenský informačný systém – Schengen Information System
SLVV MV SR – sekcia legislatívy a vonkajších vzťahov Ministerstva vnútra SR
Smer-SD – Smer – sociálna demokracia
SR – Slovenská republika
ÚHCP P PZ – Úrad hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru
UNHCR – Zastupiteľský úrad vysokého komisára OSN pre utečencov – United Nations High Commissioner for Refugees
ÚPSVaR – Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
ÚPZC – útvar policajného zaistenia pre cudzincov
VIS – vízový informačný systém – Visa Information System
VREN – Európska sieť pre dobrovoľné návraty – Voluntary Return European Network
ZÚ – zastupiteľský úrad
Z. z. – Zbierka zákonov SR

Zhrnutie

Výročná správa 2012 poskytuje prehľad najdôležitejších zmien v oblasti migrácie a azylu na Slovensku v legislatívnej, inštitucionálnej a praktickej oblasti od 1. januára 2012 do 31. decembra 2012. Národnú výročnú správu vypracoval na podnet Európskej komisie v rámci činnosti Európskej migračnej siete (EMN) Národný kontaktný bod EMN v SR. Rozdelenie a obsah kapitol sú podmienené špecifikáciou zadávateľa štúdie – Európskej komisie, ktorá je rovnaká pre všetky členské krajiny EÚ a Nórsko.

Napriek tomu, že sa na Slovensku v roku 2012 konali predčasné voľby, nenastali tu v tomto roku zásadné zmeny v inštitucionálnej oblasti, ktoré by mali vplyv na politiku migrácie a azylu. Čo sa politik a legislatívy týka, v roku 2012 pokračovalo rozpracovanie Migračnej politiky Slovenskej republiky s výhľadom do roku 2020 do Akčných plánov za jednotlivé rezorty a zároveň 1. januára 2012 nadobudol účinnosť nový zákon o pobyte cudzincov. Už v roku 2012 začali práce aj na novelizácii tohto zákona, ktorý bude zároveň novelizovať zákon o azyle a jeho účinnosť sa predpokladá od 1. mája 2013. V roku 2012 sa pozornosť venovala aj novelizácii zákona o službách zamestnanosti.

Otázka migrácie a azylu nebola ani v roku 2012 významným prvkom politických diskusií, predvolebných debát či súčasťou volebných programov. Programové vyhlásenie vlády sa oblasti migrácie a azylu venuje tiež len okrajovo.

Médiá sa tak ako v predchádzajúcich rokoch otázkam migrácie a azylu prioritne nevenovali. Verejná diskusia týkajúca sa migrácie, integrácie a azylu prebiehala najmä na úrovni odborných podujatí, organizovaných mimovládny sektorom a medzinárodnými organizáciami v rámci projektov financovaných z fondov EÚ.

Úvod

Výročná správa 2012, ktorá poskytuje prehľad vývoja v oblasti migrácie a azylu v podmienkach SR, bude slúžiť ako podklad pri príprave Výročnej správy Európskej komisie o prisťahovalectve a azyle 2012, ako aj pri príprave Výročnej správy Európskeho podporného azylového úradu (EASO) 2012. Správa sa bude využívať aj pre národné potreby SR s cieľom poskytnúť informácie o vývoji v oblasti migrácie a azylu v roku 2012 pre tvorcov politík aj odbornú a širšiu verejnosť. Na jej základe spracuje EK tzv. EMN Informs – krátke informačné správy za jednotlivé aspekty migrácie, ako napr. pracovná migrácia, nelegálna migrácia, migrácia a rozvoj, medzinárodná ochrana, ktoré budú porovnávať vývoj v týchto oblastiach v jednotlivých členských štátoch EÚ a Nórsku.

Tak ako v predchádzajúcich rokoch poskytuje správa informácie o vývoji v oblasti politík a legislatívy a hlavných politických diskusiách, ktoré mali vplyv na tvorbu politík v oblasti migrácie a azylu v roku 2012. Štruktúra správy umožňuje informovať o vývoji v SR na národnej úrovni aj v kontexte vývoja v EÚ. Správa obsahuje aj základné štatistické údaje k jednotlivým kapitolám, ktoré publikovali a zbierali relevantné štátne inštitúcie. Krátke informačné správy spracované EK budú následne obsahovať celkový prehľad štatistík v jednotlivých oblastiach za všetky členské krajiny EÚ a Nórsko, ktoré pomôžu popísať trendy v týchto oblastiach v roku 2012.

Správa pozostáva z 9 kapitol a 3 príloh. Okrem tematických okruhov, do ktorých je rozdelená problematika migrácie a azylu (legálna migrácia a mobilita vrátane integrácie, občianstva, vízovej politiky a ochrany hraníc; nelegálna migrácia; medzinárodná ochrana vrátane azylu; maloletí bez sprievodu a iné zraniteľné skupiny; opatrenia v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi; migrácia a rozvoj), obsahuje aj úvod s popisom všeobecnej štruktúry politického a právneho systému v SR v roku 2012 a kapitoly zaoberajúce sa vývojom relevantným pre oblasť azylu a migrácie a implemen-

táciou legislatívy EÚ. V prílohách uvádzame popis metodológie prípravy správy, použité definície, relevantné štatistiky z oblasti migrácie a azylu a zoznam použitej literatúry.

V porovnaní s predchádzajúcimi rokmi sme v súvislosti so zmenou v štruktúre špecifikácií pozmenili aj celkový text Výročnej správy. Informácie o vývoji v jednotlivých oblastiach sa už nedelia na hlavný text a prílohu, ktorá reflektovala záväzky Európskeho paktu o prisťahovalectve a azyle a Štokholmského programu, ale správa predstavuje jednoliaty celistvý text delený na kapitoly popisujúce jednotlivé aspekty migrácie a azylu.

1.1 Všeobecná štruktúra politického a právneho systému v oblasti migrácie a azylu v Slovenskej republike

Všeobecná štruktúra politického systému a inštitucionálneho kontextu

Podobne ako v predchádzajúcich rokoch boli hlavnými aktérmi v oblasti migrácie a azylu v SR nasledujúce tri ministerstvá. Za oblasť legálnej a nelegálnej migrácie, azylu a integrácie azylantov, teda otázky vstupu a pobytu cudzincov zodpovedá najmä *Ministerstvo vnútra SR* prostredníctvom Migračného úradu MV SR (MÚ MV SR) a Úradu hraničnej a cudzineckej polície P PZ (ÚHCP P PZ)¹. MV SR je zároveň zodpovedné za ochranu a správu štátnych hraníc a evidenciu obyvateľov a plní aj funkciu orgánu zodpovedného za riadenie štyroch fondov EÚ v rámci Všeobecného programu Solidarita a riadenie migračných tokov (Európsky fond pre utečencov, Európsky fond pre integráciu štátnych príslušníkov tretích krajín, Európsky fond pre návrat

a Fond pre vonkajšie hranice).² Aj prostredníctvom nich naplňa realizáciu migračnej politiky v SR. *Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR*³ má vo svojej pôsobnosti oblasť pracovnej migrácie a integrácie cudzincov. Podieľa sa na tvorbe štátnej politiky a koncepcnej činnosti v oblasti migrácie a integrácie cudzincov, ako aj na tvorbe legislatívnych opatrení a ďalších všeobecne záväzných právnych predpisov, programov dlhodobého rozvoja a strategických zámerov. Zároveň koordinuje aplikáciu navrhnutých integračných opatrení vyplývajúcich z Koncepcie integrácie cudzincov v SR. Ďalšou oblasťou činnosti MPSVR SR je inšpekcia práce prostredníctvom Národného inšpektorátu práce, koordinácia tvorby stratégie zamestnanosti a politiky trhu práce, pracovnoprávne vzťahy, sociálne poisťenie, sociálna pomoc, sociálnoprávna ochrana detí a sociálna kuratela vrátane sociálnej starostlivosti o maloletých bez sprievodu, azylantov a o iné kategórie cudzincov. Ústrediu práce, sociálnych vecí a rodiny (ÚPSVaR) ako organizácii MPSVR SR prislúcha riadenie, kontrola, koordinácia a metodické usmerňovanie výkonu štátnej správy v oblasti sociálnych vecí a služieb zamestnanosti vrátane vedenia ústrednej evidencie o zamestnávaní cudzincov a spracovávaní štatistických údajov o ich zamestnávaní. Zároveň prostredníctvom podriadených úradov práce, sociálnych vecí a rodiny posudzuje žiadosti o povolenie na zamestnanie a udelenie/neudelenie povolenia na zamestnanie. *Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR*⁴ zodpovedá prostredníctvom zastupiteľských úradov SR v zahraničí za vydávanie víz a preberanie žiadostí o udelenie povolenia na pobyt na území SR. Taktiež asistuje pri návratoch maloletých cudzincov a pri príprave readmis-

1 Ministrom vnútra SR bol Daniel Lipšic (KDH). Po voľbách do NR SR, ktoré sa konali 10. 3. 2012, bol 4. 4. 2012 za nového podpredsedu vlády a ministra vnútra vymenovaný Robert Kaliňák (Smer – sociálna demokracia).

2 Zodpovedný orgán tvorí odbor zahraničnej pomoci MV SR a „platobná jednotka“ – odbor rozpočtu a financovania a odbor účtovníctva sekcie ekonomiky MV SR.

3 Ministrom práce, sociálnych vecí a rodiny SR bol Jozef Mihál (SaS). Po voľbách do NR SR, ktoré sa konali 10. 3. 2012, bol 4. 4. 2012 za nového ministra vymenovaný Ján Richter (Smer – sociálna demokracia).

4 Ministrom zahraničných vecí a európskych záležitostí SR bol Mikuláš Dzurinda (SDKÚ-DS). Po voľbách do NR SR, ktoré sa konali 10. 3. 2012, bol 4. 4. 2012 za nového ministra vymenovaný Miroslav Lajčák (neustranný).

ných dohôd a je zodpovedné za oficiálnu rozvojovú pomoc.

Aj v roku 2012 pokračovala činnosť Riadiaceho výboru pre migráciu a integráciu cudzincov štyrmi stretnutiami⁵, Medzirezortná komisia pre migráciu a integráciu cudzincov (MEKOMIC) pokračovala vo svojej činnosti jedným stretnutím.⁶

V roku 2012 nenastala okrem výmeny ministrov a niektorých vyšších štátnych úradníkov na relevantných ministerstvách v oblasti migrácie a azylu v dôsledku povolebných zmien žiadna výrazná zmena inštitucionálneho zabezpečenia oblasti migrácie a azylu.

Všeobecná štruktúra právneho systému

Všeobecnú štruktúru právneho systému v oblasti migrácie a azylu definuje hierarchia jednotlivých prameňov práva v SR. Právnymi normami najvyššej právnej sily sú ústava a ústavné zákony. Medzi pramene práva patria aj právne záväzné akty ES a EÚ, ktoré majú v zmysle čl. 7 ods. 2 Ústavy SR prednosť pred zákonmi SR. Ďalšími prameňmi vnútroštátneho práva, ktoré majú prednosť pred zákonmi SR podľa čl. 7 ods. 5 Ústavy SR, sú medzinárodné zmluvy o ľudských právach a základných slobodách, medzinárodné zmluvy, na ktorých vykonanie nie je potrebný zákon, a medzinárodné zmluvy, ktoré priamo zakladajú práva alebo povinnosti fyzických osôb alebo právnických osôb a ktoré boli ratifikované a vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom. Štruktúru ďalej tvoria zákony, nariadenia vlády SR, všeobecne záväzné práv-

ne predpisy ministerstiev a iných ústredných orgánov štátnej správy, všeobecne záväzné nariadenia obecných a mestských zastupiteľstiev a rozhodnutia prezidenta SR. Vzhľadom na kontinentálny systém práva uplatňovaný v SR nemajú súdne precedensy v podobe rozhodnutí všeobecných súdov všeobecnú právnu záväznosť a za prameň práva sa považujú len rozhodnutia Ústavného súdu SR.

Medzi najdôležitejšie právne predpisy upravujúce oblasť migrácie a azylu patria nasledovné:

Zákon č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej ako „**zákon o pobyte cudzincov**“) je základným predpisom, ktorý komplexne upravuje podmienky vycestovania, vstupu a pobytu cudzích štátnych príslušníkov na území SR. Upravuje kritériá a postupy udeľovania jednotlivých typov pobytu, vymedzuje práva a povinnosti cudzincov a iných subjektov a stanovuje relevantné kontrolné a sankčné opatrenia s cieľom predchádzať illegalite a v prípade porušenia vymedzovať povinnosti. Zároveň upravuje pôsobnosť PZ pri zabezpečovaní ochrany štátnej hranice vymedzením práv a povinností jednotlivých subjektov, ako aj stanovením sankcií pre prípady ich porušenia. Zákon nadobudol účinnosť 1. januára 2012. Oproti predchádzajúcej legislatíve modifikuje podmienky a postupy pri žiadaní o jednotlivé typy pobytov, povinnosti občanov Únie, držiteľov prechodného, trvalého a tolerovaného pobytu a taktiež osôb s priznaným postavením Slováka žijúceho v zahraničí. Zákon upravuje postavenie rodinných príslušníkov občanov Únie, pričom rozširuje definíciu tejto skupiny cudzincov o dve nové kategórie. Zákon zavádza nové druhy prechodného pobytu, pričom v niektorých prípadoch zvyšuje hornú hranicu dĺžky udelenia prechodného pobytu, ako aj hornú hranicu dĺžky jeho obnovenia. Rozširuje povinnosti cudzinca spojené s podávaním žiadosti o prechodný pobyt a potrebné úkony po prevzatí dokladu o pobyte. Zavádza tri typy trvalého pobytu (trvalý

⁵ Riadiaci výbor pre migráciu a integráciu cudzincov je koordinácný, medziinštitucionálny, odborný a iniciatívny orgán SR v oblasti migrácie a integrácie cudzincov, zriadený na základe Štatútu, ktorý vláda schválila uznesením č. 467 z 24. júna 2009.

⁶ Cieľom MEKOMIC je poskytovať zástupcom zodpovedných štátnych aj neštátnych inštitúcií, odborov, organizácií a expertom platformu na vzájomnú výmenu informácií o ich činnosti, skúsenostiach a potrebách v oblasti migrácie a integrácie cudzincov žijúcich v SR. Viac informácií sa nachádza v správe EMN: Bachtíková, Grethe Guličová, Bargerová (2012): Organizácia azylovej a migračnej politiky v Slovenskej republike. Európska migračná sieť, Bratislava [http://www.emn.sk/phocadownload/emn_studies/emn-sk_studia_organ_migr_a_azylov_politiky_sr_sk_v-jul-2012.pdf] (citované 7. 1. 2013).

pobyt na 5 rokov, na neobmedzený čas a dlhodobý pobyt) a vymedzuje podmienky, za ktorých o ne môže cudzinec požiadať. Znižuje hranicu požadovanej dĺžky pobytu, na základe ktorého môže držiteľ trvalého pobytu žiadať o trvalý pobyt na neobmedzený čas, a to z 5 rokov na 4 roky. Tolerovaný pobyt sa zákonom sprístupnil novej kategórii cudzincov s ohľadom na rešpektovanie ich súkromného a rodinného života a s cieľom poskytnúť väčšiu podporu obetiam obchodovania s ľuďmi. V súvislosti s modifikáciami ustanovení o administratívnom vyhostení a zaistení zavádza alternatívy zaistenia. Zmeny, ktoré nastali zavedením nového zákona, popisujeme nižšie v relevantných podkapitolách.

Zákon č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej ako „**zákon o azyle**“) upravuje medzinárodnú ochranu cudzincov v SR vymedzením podmienok a postupov udeľovania azylu, poskytovania doplnkovej ochrany a dočasného útočiska. Ďalej upravuje práva a povinnosti jednotlivých kategórií osôb, pobyt v azylových zariadeniach a čiastočne aj integráciu azylantov.

Zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej ako „**zákon o službách zamestnanosti**“) vymedzuje podmienky vstupu jednotlivých kategórií cudzincov na trh práce SR, kritériá a postupy udeľovania povolení na zamestnanie, povinnosti zamestnávateľov pri zamestnávaní cudzincov, kontrolnú činnosť vymedzených subjektov zameranú na odhaľovanie nelegálnej práce, nelegálneho zamestnávania a dodržiavanie iných zákonom vymedzených povinností, ako aj sankčné opatrenia pre prípady porušenia zakotvených povinností.

Zákon č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej ako „**zákon o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní**“) stanovuje všeobecný zákaz nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania, upravuje

kontrolnú činnosť kompetentných subjektov na tomto úseku, ako aj sankcie za nelegálnu prácu.

Zákon č. 40/1993 Z. z. o štátnom občianstve Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov (ďalej ako „**zákon o štátnom občianstve**“) vymedzuje spôsoby a podmienky nadobúdania štátneho občianstva, medzi ktorými dominuje udelenie občianstva SR na žiadosť cudzinca, tzv. naturalizácia.

Zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov (ďalej ako „**Trestný zákon**“) predstavuje dôležitý reštriktívny nástroj v súvislosti s nelegálnou migráciou a jej negatívnymi sprievodnými javmi. Upravuje trestný čin prevádzachstva, obchodovania s ľuďmi, obchodovania s deťmi a vymedzuje relevantné sankcie, medzi ktorými má významné postavenie trest súdneho vyhostenia.

Jednotlivé aspekty pobytu cudzincov na území SR ďalej reguluje široká škála právnych predpisov, medzi ktoré patrí zákon o zdravotnom poistení⁷, zákon o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti⁸, zákon o sociálnom poistení⁹, zákon o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele¹⁰, zákon o pomoci v hmotnej núdzi¹¹, zákon o rodine¹², zákon o matrikách¹³, školský zákon¹⁴, zákon o vysokých školách¹⁵, zákon o uznávaní odborných kvalifikácií¹⁶, Zákonník práce¹⁷, živnostenský

7 Zákon č. 580/2004 Z. z. o zdravotnom poistení a o zmene a doplnení zákona č. 95/2002 Z. z. o poisťovníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

8 Zákon č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

9 Zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení.

10 Zákon 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

11 Zákon č. 599/2003 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

12 Zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

13 Zákon č. 154/1994 Z. z. o matrikách.

14 Zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

15 Zákon č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

16 Zákon č. 293/2007 Z. z. o uznávaní odborných kvalifikácií.

17 Zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce.

zákon¹⁸, zákon o cestovných dokladoch¹⁹, Občiansky súdny poriadok²⁰, zákon o správnom konaní²¹, zákon o Policajnom zbore²² a iné.

Je viacero relevantných aktérov, ktorí prijímajú rozhodnutia v oblasti migrácie a azylu. Národná rada SR (NR SR) je legislatívny orgán, ktorý má právomoc vytvárať a schvaľovať právne predpisy a zároveň je jediný ústavodarný a zákonodarný orgán v SR. To znamená, že každý návrh zákona aj z oblasti migrácie a azylu v konečnom dôsledku prerokováva a schvaľuje parlament. Návrhy zákonov do parlamentu môže predkladať NR SR (poslanecké návrhy zákonov, zákonodarnú iniciatívu majú v tomto prípade poslanci a výbory NR SR) alebo vláda (vládne návrhy zákonov, ktoré prevažujú nad poslaneckými). Čo sa týka zákonodarnej iniciatívy (oprávnenia predložiť NR SR návrh zákona), majú poslanci (skupina poslancov) NR SR úplnú autonómiu v rozhodovaní o vytvorení novej zákonodarnej úpravy na rozdiel od vládneho návrhu zákona, kde vláda určí za predkladateľa (gestora) návrhu zákona – niektorého člena vlády, spravidla ministra, do ktorého pôsobnosti patrí výkon štátnej správy v oblasti, ktorá sa má návrhom zákona upraviť²³ v súlade s kompetenčným zákonom.

Detailnejšie informácie o štruktúre politického a právneho systému v oblasti migrácie a azylu je možné nájsť v Štúdii EMN o organizácii azylovej a migračnej politiky v Slovenskej republike²⁴ a vo Výročnej správe EMN o politikách v oblasti migrácie a azylu 2011 v Slovenskej republike²⁵.

18 Zákon č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon).

19 Zákon č. 647/2007 Z. z. o cestovných dokladoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

20 Zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok.

21 Zákon č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok).

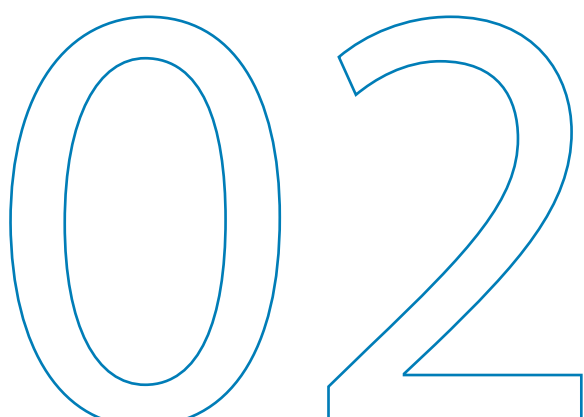
22 Zákon č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore.

23 Svák, J., Kukliš, P. (2009): Teória a prax legislatívy. 2. vydanie. Bratislavská vysoká škola práva, 2009, s. 136 – 139.

24 Bachtíková, Grethe Guličová, Bargerová (2012): Organizácia azylovej a migračnej politiky v Slovenskej republike. Európska migračná sieť, Bratislava [http://www.emn.sk/phocadownload/emn_studies/emn-sk_studia_organ_migr_a_azyl_politiky_sr_sk_v-jul-2012.pdf] (citované 7. 1. 2013).

25 Mrlianová, Ulrichová, Zollerová (2012): Výročná správa o politikách v oblasti migrácie a azylu 2011 Slovenská republika. Európska migračná sieť, Bratislava [http://www.emn.sk/phocadownload/

emn_reports/emn-sk_vyr-sprava-politiky-migr-azyl-sr_2011_sk.pdf] (citované 11. 9. 2012).

Vývoj relevantný pre oblasť migrácie a azylu v Slovenskej republike

V tejto časti uvádzame všeobecný kontext, v ktorom sa odohrával vývoj v špecifických oblastiach popísaných bližšie v kapitole 3 až 8 správy. Tento prehľad zahŕňa relevantný politický vývoj, politické a legislatívne debaty, širší vývoj, ktorý ovplyvnil mnohé oblasti v rámci migrácie a azylu, ako aj inštitucionálny vývoj.

2.1 Všeobecný politický vývoj

Najvýznamnejšou udalosťou v roku 2012 boli z pohľadu politického vývoja voľby do NR SR, ktoré sa uskutočnili 10. marca 2012.²⁶ Volebná účasť dosiahla 59,11 %, pričom voľby znamenali absolútne víťazstvo dovtedy opozičnej strany Smer – sociálna demokracia (Smer-SD) so 44,41 % odovzdaných platných hlasov, čo predstavuje aj nadpolovičnú väčšinu v NR SR s počtom 83 kresiel zo 150-členného parlamentu. Do NR SR sa ešte na základe výsledkov hlasovania dostali: Kresťanskodemokratické hnutie (KDH – 8,82 %), Obyčajní ľudia a nezávislé osobnosti (OĽaNO – 8,55 %), Most-Híd (6,89 %), Slovenská demokratická a kresťanská únia – Demokratická strana (SDKÚ-DS – 6,09 %) a strana Sloboda a Solidarita (SaS – 5,88 %).²⁷ Zostavením vlády bol poverený predseda víťaznej strany Smer-SD Robert Fico, pričom jej dosiahnutý volebný výsledok umožnil zostavenie vlády jednej strany. Následne 4. apríla 2012 vymenoval prezident SR za predsedu vlády SR Roberta Fica a nových ministrov. Nová vláda má 15 členov: predsedu, troch podpredsedov, pričom títo traja podpredsedovia sú zároveň ministrami (vnútra, financií, zahraničných vecí a európskych záležitostí), podpredsedu vlády pre investície bez ministerského kresla a 10 ministrov. Vzhľadom na zmeny vo vláde došlo aj k zmenám na postoch ministrov relevantných pre oblasť migrácie a azylu. Prezident SR vyme-

²⁶ Išlo o predčasné voľby po páde vlády Ivety Radičovej v októbri 2011 z dôvodu vyslovenia nedôvery vláde v rámci spojeného hlasovania o ne/podporení eurovalu. Viac informácií je k dispozícii vo Výročnej správe o politikách v oblasti migrácie a azylu Slovenská republika 2011.

²⁷ Viac informácií o voľbách je dostupných na <http://app.statistics.sk/nrsr2012/menu/indexV.jsp?lang=sk> (citované 11. 9. 2012).

noval 4. apríla 2012 nasledujúcich ministrov: Roberta Kaliňáka (Smer-SD) za ministra vnútra, Jána Richtera (Smer-SD) za ministra práce, sociálnych vecí a rodiny a ministra zahraničných vecí a európskych záležitostí Miroslava Lajčáka (nestranný).²⁸

Oblasť migrácie a azylu nerezonovala v predvolebných diskusiách. Ako ukazuje analýza programových dokumentov politických strán, ktoré sa dostali do NR SR, zmienky o migrácii boli v programových dokumentoch len okrajové. Vládna strana Smer-SD spomína ako jednu z hlavných výziev do budúcnosti aj migráciu a demografiu. Zdôrazňuje, že zvýšenú pozornosť bude venovať medzinárodnej spolupráci v oblasti boja proti drogám, obchodovaniu s ľuďmi a proti organizovaným formám kriminality. Zároveň vyzdvihuje potrebu takých legislatívnych zmien a vytvorenie takých podmienok, aby kvalitní študenti a výskumní pracovníci, napr. z tretích krajín, prichádzali študovať a pracovať na Slovensko. Taktiež sa venuje problematike zníženia úniku mozgov zo Slovenska a vytvoreniu vhodných podmienok pre ich prípadný návrat.²⁹ Problematike úniku mozgov zo SR a vytvorením vhodných podmienok pre ich návrat do SR sa vo svojich volebných programoch venujú aj strany SaS a Most-Híd.³⁰ Strana SDKÚ-DS spomína potrebu uľahčenia príchodu a zotrvania vysokokvalifikovaných migrantov a podnikateľov vrátane študentov a vedcov na Slovensko. Zdôrazňuje, že Slovensko musí byť aktívnejšie v súťaži o globálne talenty a musí zvýšiť tak konkurencieschopnosť v porovnaní s ostatnými krajinami.³¹ Najvýraznejšie sa otázke migrácie venuje volebný

program KDH, čo súvisí aj s faktom, že ministrom vnútra v predchádzajúcom volebnom období bol práve člen tejto strany, a teda aj volebný program odzrkadľuje pokračovanie jeho politiky v kresle ministra vnútra. V programe sa akcentuje potreba vybudovania Imigračného a naturalizačného úradu, ktorý by mal plniť úlohy riadenia migrácie, zabezpečovania cudzineckej, pobytovej a azylovej agendy vrátane problematiky štátneho občianstva. Akcentuje sa podpora prísnej azylovej politiky a primeranej jazykovej a kultúrnej integrácie migrantov. Takisto ako aj iné strany spomína podporenie návratu vzdelaných Slovákov žijúcich v zahraničí na Slovensko najmä prostredníctvom opatrení v oblasti migrácie a väčšie angažovanie sa slovenských krajanov pri hľadaní východísk z dnešnej krízy.³² Strana OĽaNO sa otázke migrácie nevenuje vôbec.

2.2 Vývoj v oblasti migrácie a azylu

V roku 2012 nedošlo na vládnej úrovni k zmene ani k schváleniu nových politík alebo stratégií v oblasti migrácie a azylu oproti roku 2011 aj vzhľadom na to, že išlo o volebný rok. Ako sme už uviedli, otázky migrácie a azylu nezaznamenali počas predvolebnej kampane výraznejší záujem a takisto sa danej problematike oproti predchádzajúcim rokom vo väčšej miere nevenovali ani médiá.

V súvislosti s vývojom politík v širšom meradle, ktoré majú dopad na viaceré oblasti v rámci migrácie a azylu, možno spomenúť *Programové vyhlásenie novej vlády*³³, ktoré v zásade odzrkadľuje už popisovaný volebný program strany Smer-SD, keďže ide o jedinou vládnú stranu. Problematike migrácie sa venuje len veľmi okrajovo, a to v súvislosti s prípravou podmienok pre príchod kvalitných študentov a pracovníkov zo zahraničia do SR

28 Viac informácií je dostupných na <http://www.vlada.gov.sk/> (citované 7. 1. 2013).

29 Programové zameranie strany Smer – sociálna demokracia na volebné obdobie 2012 – 2016 [http://strana-smer.sk/sites/default/files/uploads/dokumenty/programove_zameranie_2012-2016.doc] (citované 11. 9. 2012).

30 Volebný program SaS pre budúce generácie [<http://www.strana-sas.sk/file/1376/Program%20SaS%2025.02.2012.pdf>] (citované 11. 9. 2012) a Program strany Most-Híd [http://www.most-hid.sk/webfm_send/37] (citované 11. 9. 2012).

31 Pre viac práce na Slovensku – volebný program SDKÚ-DS pre voľby 2012 [<http://www.sdku-ds.sk/volby/data/MediaLibrary/0/220/sdku-ds-volebny-program-2012-web.pdf>] (citované 11. 9. 2012).

32 Program KDH [<http://www.kdh.sk/program>] (citované 11. 9. 2012).

33 Programové vyhlásenie vlády [<http://www.vlada.gov.sk/programove-vyhlasenie-vlady-sr-na-roky-2012-2016/>] (citované 13. 9. 2012).

a na druhej strane z pohľadu úniku mozgov, teda kvalifikovaných pracovníkov zo Slovenska. V širšom meradle tiež Programové vyhlásenie vlády deklaruje potrebu venovať pozornosť rozvoju dvojstrannej spolupráce s krajinami bezprostredného susedstva EÚ – v prvom rade so štátmi západného Balkánu a Východného partnerstva. Keďže ide o krajiny, z ktorých do SR prichádza najväčší počet migrantov (Srbsko, Ukrajina, Moldavsko), je toto prehlásenie významné aj z pohľadu migračnej politiky.

Čo sa týka politických debát, otázky migrácie a azylu nepredstavovali ani v roku 2012 primárny záujem politikov. Opakovane sa na politickej scéne výraznejšie objavujú jedine diskusie týkajúce sa občianstva v súvislosti so zákonom, ktorý bol schválený v roku 2010 ako reakcia na prijatie zákona o štátnom občianstve, ktorý presadil v prvom polroku 2010 maďarský premiér Viktor Orbán. Podľa tohto zákona môže o maďarské občianstvo požiadať ktokoľvek, kto má predkov z Maďarska či Uhorska a ovláda maďarčinu. Tieto podmienky sa vzťahujú na väčšinu príslušníkov maďarskej menšiny žijúcich na Slovensku. Vláda Roberta Fica (2006 – 2010) vtedy zareagovala tak, že prijatie cudzieho občianstva podmienila stratou slovenského. Kabinet Ivety Radičovej (2010 – 2012) mal ambíciu zmeniť tento zákon, čo sa mu však nepodarilo. Snahu o zmenu zákona majú aj poslanci OĽaNO, ktorí predložili návrh umožňujúci získať späť štátne občianstvo SR tým občanom, ktorí napriek existujúcim reálnym väzbám na iný štát stratili slovenské občianstvo ako dôsledok nadobudnutia štátneho občianstva iného štátu od 17. júla 2010 do 31. októbra 2012. Návrh však nebol schválený a ďalšie aktivity v tomto smere sa v roku 2012 nekonali.

V porovnaní s predchádzajúcim rokom, kedy sa otázka migrácie objavila v médiách častejšie, najmä v súvislosti s prijímaním novej Migračnej politiky s výhľadom do roku 2020 a nového zákona o pobyte cudzincov, ako aj v kontexte tragických udalostí v Nórsku,

spojených s problematikou multikulturalizmu, venovali v roku 2012 médiá problematike migrácie len okrajovú pozornosť, a to aj napriek príprave novely zákona o pobyte cudzincov. Tradične bol najväčší priestor venovaný téme nelegálnej migrácie³⁴, kde väčšiu pozornosť vzbudil objavený tunel pod slovensko-ukrajinskou hranicou, určený na pašovanie tovarov a prevádzanie ľudí³⁵ a téma boja proti obchodovaniu s ľuďmi vzhľadom na skutočnosť, že obchodovanie je stále častejšie už aj problémom mužov, nielen žien a jeho cieľom už nie je len prostitúcia, ale aj žobranie a nútená práca.³⁶ K vyššej informovanosti prispela aj skutočnosť, že sa SR opätovne podľa hodnotiacej správy americkej vlády pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi umiestnila v prvej skupine krajín s najefektívnejšími opatreniami v oblasti boja a najmä pomoci obetiam obchodovania s ľuďmi.³⁷ Výraznejší priestor bol venovaný téme azylu pri príležitosti Svetového dňa utečencov.³⁸ Portál Euroactiv.sk zverejnil aj správu o pozitívnom hodnotení činnosti EMN zo strany EK.³⁹ EMN sa do médií dostalo aj prostredníctvom konferencie organizovanej na tému migrácie zahraničných študentov do SR a súvisiacou po-

34 Napr. Pluska.sk: Polícii sa podarilo rozložiť organizovanú skupinu prevádzáčov [http://www.pluska.sk/krimi/domace-krimi/policii-podarilo-rozlozit-organizovanu-skupinu-prevadzacov.html] (citované 13. 9. 2012); Rádio Regina, 26. 6. 2012: Schengenská hranica na východnom Slovensku; Korzár.sk: Schengenskú hranicu prekračujú najčastejšie migranti zo Somálska [http://humenne.korzar.sme.sk/c/6530812/schengensku-hranicu-prekracuju-najcastejsie-migranti-zo-somalska.html] (citované 25. 9. 2012).

35 Napr. Korzár.sk: Ako vyzerá pašerácky tunel popod Schengenskú hranicu [http://michalovce.korzar.sme.sk/c/6462821/ako-vyzera-paseracky-tunel-popod-schengensku-hranicu.html] (citované 13. 9. 2012); týždenník Život: Dokonalý pašerácky tunel: Baníci mali šialenú odvahu [http://zivot.azet.sk/clanok/11805/dokonalny-paseracky-tunel-banici-mali-sialenu-odvahu.html] (citované 13. 9. 2012).

36 Napr. týždenník Plus 7 dní, 3. 7. 2012: Ľudia ako tovar; týždenník Šarm, 14. 8. 2012: Otroci; televízia JOJ, 29. 8. 2012: Prevádzачi v detských domovoch; televízia JOJ, 10. 9. 2012: Svoje obete často dobre poznajú.

37 Napr. Pluska.sk: Ministerstvo zahraničia USA nás chváli za boj proti obchodovaniu s ľuďmi [http://www.pluska.sk/krimi/domace-krimi/ministerstvo-zahranicia-usa-nas-chvali-za-boj-proti-obchodovaniu-ludmi.html] (citované 13. 9. 2012); Sme.sk, 4. 9. 2012: Slovensko obhájilo prvenstvo v boji proti obchodovaniu s ľuďmi.

38 Napr. Aktualne.sk: Pred vojnami či hladom dnes uteká zo svojej vlasti vyše 40 miliónov ľudí [http://aktualne.atlas.sk/pred-vojnami-ci-hladom-dnes-uteka-zo-svojej-vlasti-vyse-40-milionov-ludi/zahranicie/europa/] (citované 14. 9. 2012).

39 http://www.euractiv.sk/obrana-a-bezpecnost/clanok/ek-hodnoti-europsku-migracnu-siet-pozitivne-019751 (citované 14. 9. 2012).

trebou zvýšiť atraktivnosť SR v tejto oblasti.⁴⁰

Do médií sa okrajovo dostala aj informácia o novelizácii zákona o pobyte cudzincov⁴¹, ktorý mal byť v januári 2013 prerokovávaný v NR SR. MV SR ako predkladateľovi návrhu novely zákona bolo doručených v rámci medzirezortného pripomienkového konania celkovo 449 pripomienok vrátane pripomienok od verejnosti a mimovládnych a medzinárodných organizácií.⁴² Širšiu spoločenskú alebo politickú diskusiu však návrh novely zákona nevyvolal a diskusia prebiehala len na úrovni dotknutých rezortov.

V roku 2012 pokračovalo rozpracovávanie Migračnej politiky s výhľadom do roku 2020⁴³ do Akčných plánov na obdobie rokov 2012 – 2013. Za ich spracovanie boli zodpovedné jednotlivé relevantné rezorty⁴⁴. Jednotlivé opatrenia boli konzultované v rámci vnútrorezortnej a medzirezortnej komunikácie, neformálneho stretnutia s expertmi z praxe z oblasti migrácie a azylu, ako aj medzirezortného odborného koordinačného stretnutia na úrovni riadiacich pracovníkov, ktoré z vlastnej iniciatívy spoluorganizoval MÚ MV SR. Informáciou o tvorbe Akčných plánov sa zaoberal aj Riadiaci výbor pre migráciu a integráciu. Vláda SR vzala na vedomie v máji 2012 na svo-

jom rokovaní materiál *Súhrnná správa o stave plnenia úloh, zámerov a cieľov migračnej politiky*, ktorej súčasťou bolo aj jej rozpracovanie do Akčných plánov.⁴⁵ Diskusia k dokumentu prebiehala len na úrovni rezortov a odborníkov. Ani jej ďalšie rozpracovávanie nevyvolalo širšiu verejnú diskusiu.

Celkovo môžeme skonštatovať, že v roku 2012 nefigurovali témy migrácie a azylu ako nosné témy politických diskusií a nemali vplyv na zmeny, ktoré sa udiali v štruktúre politického systému v referenčnom období.

40 Napr. Sme.sk: Zahraničných študentov Slovensko neláka, zákony im sťažujú život [http://www.sme.sk/c/6626357/zahranicnych-studentov-slovensko-nelaka-zakony-im-stazuju-zivot.html] (citované 7. 1. 2013).

41 Napr. Aktuality.sk: Dlhodobý pobyt pre cudzincov by mal byť dostupnejší [http://www.aktuality.sk/clanok/216782/dlhodoby-pobyt-pre-cudzincov-by-mal-byt-dostupnejši/] (citované 7. 1. 2013).

42 Viac informácií na <https://lt.justice.gov.sk/Document/DocumentDetailsReviewEvaluation.aspx?instEID=44&matEID=5557&drCommentDocFREID=-1&langEID=1&tStamp=20121112104612437> (citované 7. 1. 2013).

43 Migračná politika SR s výhľadom do r. 2020 je základným dokumentom a východiskom pre budovanie modernej a cieľavedomej politiky vlády SR v oblasti migrácie a jednoznačným vyjadrením pripravenosti a ochoty podieľať sa na harmonizácii migračných politik jednotlivých štátov v rámci EÚ, ako aj výrazom spolupatričnosti k základným princípom a spôsobu jej fungovania pri riadení jednotlivých procesov migrácie [http://www.emn.sk/phocadownload/documents/migracna_politika_sr_2020_sk.pdf] (citované 10. 1. 2013). Viac informácií sa nachádza aj vo Výročnej správe EMN o politikách v oblasti migrácie a azylu v SR 2011.

44 Relevantnými rezortmi sú: MV SR, MZVaEZ SR, MPSVR SR, Ministerstvo hospodárstva SR, Ministerstvo kultúry SR, Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR, Ministerstvo zdravotníctva SR, Štatistický úrad SR a Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí.

45 <http://www.rokovania.sk/Rokovanie.aspx/BodRokovaniaDetail?idMaterial=21047> (citované 10. 1. 2013).

03

Legálna migrácia
a mobilita

Predmetná kapitola správy poskytuje informácie o relevantnom vývoji v politikách a legislatívnom vývoji v oblasti legálnej migrácie a mobility vrátane zlúčenia rodiny, integrácie, občianstva, ale aj vízovej politiky, schengenských opatrení v oblasti monitorovania hraníc a spolupráce s agentúrou Frontex. Taktiež identifikuje špecifický vývoj na národnej úrovni v súvislosti s implementáciou politík a legislatívy EÚ, prípadne využitia finančných nástrojov EÚ. Správa preto podáva aj informácie o činnosti mimovládnych a medzinárodných organizácií, najmä v oblasti implementácie projektov, ktoré prispeli k rozvoju hlavne v segmente legálnej migrácie a integrácie. V roku 2012 nenastali v tejto sfére žiadne významné parlamentné debaty alebo diskusie na úrovni odbornej alebo širšej verejnosti.

3.1 Ekonomická migrácia

Tradične bola SR skôr krajinou emigrácie ako prisťahovaleckou krajinou⁴⁶. Pred rokom 1989 prichádzali cudzinci do vtedajšieho Československa prevažne zo študijných dôvodov z krajín bývalého východného bloku. Tá istá situácia bola v SR aj po roku 1990 v období jej transformácie, kedy bola vnímaná skôr ako krajina pôvodu ekonomických migrantov a ich tranzitná krajina⁴⁷ než ako cieľová krajina pracovnej migrácie.⁴⁸ Zmena nastala vstupom SR do EÚ a schengenského priestoru, kedy došlo k zjednodušeniu a podporení pracovnej migrácie.⁴⁹ SR sa stala zaujímavejšou krajinou z hľadiska pracovnej migrácie, pre niektorých cudzincov dokonca cieľovou krajinou.⁵⁰

46 Comparative Study of the Laws in the 27 EU Member States for Legal Migratio, Including an Assessment of the Conditions and Formalities Imposed by Each Member State for Newcomers, International Migration Law No. 16, IOM International Organization for Migration, 2009, s. 460.

47 Potočková, I. (2011): Výročná správa o politikách v oblasti migrácie a azylu 2010 Slovenská republika. Európska migračná sieť, Bratislava[http://www.emn.sk/phocadownload/emn_reports/emn-sk_vyr-sprava-politiky-migr-azyl-sr_2010_sk.pdf] (citované 27. 12. 2011).

48 Domonkos, T., Páleník, M., Radvanský, M. (2012): Saturovanie dopytu po pracovnej sile prostredníctvom migrácie v SR. Národná štúdia pre Európsku migračnú sieť. IOM Medzinárodná organizácia pre migráciu [http://www.emn.sk/phocadownload/emn_studies/emn-sk_satur_dopytu_po_prac_sile_migraciou_sk.pdf] (citované 27. 12. 2011).

49 Ibidem.

50 Potočková, I. (2011): Výročná správa o politikách v oblasti migrácie a azylu 2010 Slovenská republika. Európska migračná sieť, Bratislava

Počet pracujúcich cudzincov postupne výrazne rástol z počtu 3 351 osôb v roku 2004⁵¹ na viac ako šesťnásobok v roku 2012 (v roku 2012 predstavoval počet pracujúcich cudzincov v SR 21 358, z toho bolo 5 182 štátnych príslušníkov tretích krajín⁵²), pričom v dôsledku hospodárskej krízy v rokoch 2009 až 2010 došlo k spomaleniu prílevu cudzincov za prácou (**tabuľka 1 v prílohe 2** uvádza počet vydaných povolení na pobyt podľa účelu v roku 2012). V roku 2011 reagovala SR okrem iného na túto situáciu a zvyšujúcu sa potrebu získavať vysokokvalifikovaných pracovníkov spracovaním Migračnej politiky SR s výhľadom do roku 2020 (MP).

Cieľom MP v oblasti legálnej migrácie je podpora prijímania ekonomických migrantov a zamestnávania migrantov v súlade s potrebami národného hospodárstva a trhu práce, s dôrazom na prijímanie vysokokvalifikovaných zamestnancov, vedeckých pracovníkov a podľa potreby aj ďalších kvalifikovaných migrantov na pokrytie nedostatkových profesií.

Vychádzajúc z rozpracovania MP do Akčných plánov, mal byť počas roku 2012 na tento účel spracovaný prehľad členských štátov EÚ, ktoré realizujú bodový systém ako nástroj na určovanie priorít v prijímaní migrantov v rámci všetkých skupín riadenej ekonomickej migrácie, ako podklad na posúdenie možnosti jeho aplikácie pre potreby prijímania migrantov v SR a dopadov na existujúci právny systém v rámci riadenej ekonomickej migrácie. Tak tiež sa mali podniknúť prvé kroky smerom k zavedeniu bodového systému, stanoveniu oblastí (vzdelanostná úroveň, jazyková úroveň, mzdová úroveň, nedostatkové profesie), za ktoré sa budú udeľovať body, a stanoveniu váhy jednotlivých oblastí. V roku 2012 sa tiež malo pracovať na analýze sledovania nedo-

statkových pracovných pozícií, mala sa vypracovať analýza trhu práce, posúdiť zavedenie kvót pre niektoré pracovné pozície a na základe analýz stanoviť kvóty aj na určité druhy živností. Vzhľadom na to, že sa v roku 2012 konali predčasné voľby, a aj „vzhľadom na náročnosť spracovania takýchto analýz sa na týchto opatreniach bude pracovať najmä počas roka 2013“.⁵³

Z hľadiska zamestnávania cudzincov nepristúpila teda SR ani v roku 2012 k zmenám politik či už proaktívnymi opatreniami, alebo reštrikčnými opatreniami v dôsledku hospodárskej krízy, ktorých účelom by bolo cielene zamedziť prístup na trh práce SR. Riadená migrácia za prácou v SR bola aj v roku 2012 zameraná na kompenzáciu nedostatku disponibilnej pracovnej sily na trhu práce, najmä nedostatkových profesií. Rozsah imigrácie za prácou nebol limitovaný a odvíjal sa od potrieb trhu práce, keďže v súlade so zákonom o službách zamestnanosti sa povolenie na zamestnanie príslušníkom tretích krajín udeľuje s prihliadaním na situáciu na slovenskom trhu práce.

SR naďalej podporuje legálnu migráciu za prácou pri zachovávaní podmienky obsadzovania voľných pracovných miest evidovaným uchádzačom o zamestnanie, t. j. záujemcom o zamestnanie najprv z radov občanov SR a krajín EÚ/EHP a Švajčiarskej konfederácie a až následne štátnymi príslušníkmi tretích krajín. V tejto súvislosti podporuje najmä prijímanie a zamestnávanie vysokokvalifikovaných pracovníkov, vedeckých pracovníkov, študentov, ako aj ďalších kvalifikovaných migrantov.⁵⁴

V tejto súvislosti bola v roku 2011 do slovenského právneho poriadku (starý a následne nový zákon o pobyte cudzincov) transponovaná *smernica Rady 2009/50/ES z 25. mája 2009 o podmienkach vstupu a pobytu štát-*

[http://www.emn.sk/phocadownload/emn_reports/emn-sk_vyr-sprava-politiky-migr-azyl-sr_2010_sk.pdf] (citované 27. 12. 2011).

51 Divinský, B. (2009): Migračné trendy v Slovenskej republike po vstupe krajiny do EÚ (2004 – 2008). IOM Medzinárodná organizácia pre migráciu, Bratislava.

52 Údaje poskytl MPSVR SR a sú k februáru 2012. Z dôvodu nasadzovania nového informačného systému nie je možné momentálne poskytnúť aktuálnejšie štatistiky v tejto oblasti.

53 Informáciu poskytlo MPSVR SR.

54 ÚPSVaR zverejňuje v tejto súvislosti aj na svojej webovej stránke najmenej raz za mesiac štatistické informácie o stave, vývoji a štruktúre zamestnanosti a vypracúva analýzy a prognózy vývoja na trhu práce.

ných príslušníkov tretích krajín na účely vysokokvalifikovaného zamestnania, a to zákonom č. 223/2011 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov s účinnosťou od 20. júla 2011. Touto legislatívnou zmenou v oblasti pohybu a zamestnávania štátnych príslušníkov tretích krajín sa do slovenského právneho poriadku zaviedol osobitný druh prechodného pobytu, tzv. modrá karta EÚ, ktorá pre vysokokvalifikovaných pracovníkov zjednodušila prístup na trh práce.

Tento druh prechodného pobytu má osobitné postavenie. Štátny príslušník tretej krajiny, ktorý získa na území SR prechodný pobyt modrá karta, sa môže zdržiavať a pracovať na území SR, pričom musí byť prijatý na vysokokvalifikované zamestnanie, musí mať príslušnú vyššiu kvalifikáciu (tzn. doklad o vysokoškolskom vzdelaní, prax v príslušnej odbornej oblasti), ako aj mať pracovnú zmluvu, prípadne písomný príslub zamestnávateľa⁵⁵, že uňho môže pracovať. Pracovná zmluva takéhoto pracovníka mu musí zaručovať príjem minimálne 1,5-násobku aktuálnej priemernej mesačnej mzdy zamestnanca v hospodárstve SR v príslušnom odvetví⁵⁶, čo znamená, že jeho príjem nesmie byť nižší ako príjem pracovníka na porovnateľnej pracovnej pozícii v danej členskej krajine EÚ. Zákon o pobyte cudzincov rieši aj problematiku mobility vysokokvalifikovaných pracovníkov v rámci EÚ. Na konanie o rozhodovaní o žiadosti štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorý žiada o vydanie modrej karty, sa vzťahuje zrýchlený postup, tzn. o kompletnej žiadosti sa rozhodne do 30 dní od doručenia.

V tejto oblasti sa v roku 2012 pracovalo aj na novele zákona o službách zamestnanosti (účinnosť sa predpokladá v roku 2013), ktorá okrem iného navrhuje rozšíriť pôsobnosť ÚPSVaR zrušiť potvrdenie o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta, ktoré zodpovedá vysokokvalifikovanému zamestnaniu (na účel udelenia modrej karty) a viesť centrálnu evidenciu vydaných a zrušených potvrdení o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta, ktoré zodpovedá vysokokvalifikovanému zamestnaniu, ako aj ustanoviť povinnosť zamestnávateľa oznámiť úradu práce voľné pracovné miesta, ich počet a charakteristiku pred podaním žiadosti o vydanie potvrdenia o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta, ktoré zodpovedá vysokokvalifikovanému zamestnaniu, pre štátneho príslušníka tretej krajiny. Uvedené by malo zabezpečiť lepšiu informovanosť o možnostiach zamestnania pre žiadateľov o modrú kartu.

V roku 2012 bolo na ÚPSVaR zaslaných 25 žiadostí o vydanie potvrdenia o možnosti obsadenia pracovného miesta zodpovedajúceho vysokokvalifikovanému zamestnaniu pre štátneho príslušníka tretej krajiny, z toho 10 žiadostí bolo zamietnutých. V tejto súvislosti bolo v roku 2012 povolených 7 prechodných pobytov modrá karta. Z uvedených štatistík vyplýva, že prostredníctvom harmonizovaného inštitútu modrá karta EÚ pre vysokokvalifikovaných pracovníkov z tretích krajín sa zatiaľ v podmienkach SR nepodarilo prilákať veľké množstvo kvalifikovaných migrantov.⁵⁷

V roku 2012 sa pracovalo aj na transpozícii smernice Európskeho parlamentu a Rady 2011/98/EÚ z 13. decembra 2011 o jednotnom postupe vybavovania žiadostí o jednotné povo-

55 V takomto prípade potom musí do 30 dní od prevzatia dokladu o pobyte predložiť pracovnú zmluvu.

56 Aktuálne priemerné mesačné mzdy za jednotlivé mesiace roka 2012 v hospodárstve SR v príslušnom odvetví sú dostupné na <http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=44084> (citované 28. 11. 2012).

57 Jednou z možných príčin nízkeho počtu vydaných modrých kariet môže byť aj problém pri uznávaní vyššej kvalifikácie MŠVVaŠ SR pri neregulovaných povolaniach. MŠVVaŠ SR momentálne nevie vzdelanie v prípade neregulovaných povolanií uznať, pričom uznanie vyžaduje pri žiadosti o modrú kartu cudzinecká polícia. Štátny príslušník tretej krajiny, ktorý má ponuku na výkon vysokokvalifikovaného zamestnania a toto zamestnanie spadá medzi neregulované povolania, preto nemá v súčasnosti možnosť o modrú kartu požiadať.

lenie na pobyt a zamestnanie na území členského štátu pre štátnych príslušníkov tretích krajín a o spoločnom súbore práv pracovníkov z tretích krajín s oprávneným pobytom v členskom štáte do právneho poriadku SR, pričom súvisiaci legislatívny proces bude pokračovať ešte aj v roku 2013.

Zamestnávanie cudzincov úzko súvisí aj s uznávaním kvalifikácií. Zhodnotenie potrebného vzdelania cudzinca vo vzťahu k vykonávanej pracovnej činnosti závisí od posúdenia zamestnávateľom a tiež od posúdenia príslušným úradom práce, sociálnych vecí a rodiny pri žiadosti o povolenie na zamestnanie, ku ktorej je žiadateľ povinný priložiť úradne do slovenčiny preložený doklad o vzdelaní.

Počas roku 2012 bol vypracovaný návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 293/2007 Z. z. o uznávaní odborných kvalifikácií v znení zákona č. 560/2008 Z. z. Cieľom návrhu zákona je zjednodušenie procesu uznávania dokladov o vzdelaní a procesu uznávania odborných kvalifikácií. Účinnosť zákona sa predpokladá od 1. marca 2013.

Vzhľadom na prijatie zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, zákona č. 317/2009 Z. z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 390/2011 Z. z., ako aj vzhľadom na pripravované zmeny v zákone č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov sa návrhom zákona zosúladujú jednotlivé druhy dokladov o vzdelaní preukazujúce stupeň vzdelania a kvalifikačné predpoklady s aktuálnou právnou úpravou.

Návrhom zákona sa upravuje uznávanie vysokoškolského vzdelania, vyššieho odborného vzdelania, úplného stredného všeobecného vzdelania, úplného stredného odborného vzdelania a stredného odborného vzdelania

získaného v členských štátoch EÚ a v tretích krajinách určením podmienok zabezpečujúcich rovnocennosť s podmienkami dosiahnutia tohto vzdelania v SR.

Aplikačná prax poukázala na nedostatky a značné problémy pri uplatňovaní kompenzačných mechanizmov ako náhradných opatrení odstraňujúcich prípadné rozdiely vo vzdelaní alebo odbornej príprave. Návrh zákona preto spresňuje predmetné ustanovenia určením konkrétnych podmienok, za akých je možné konkrétny kompenzačný mechanizmus uložiť, ako aj náležitosti spôsobu jeho uskutočnenia. Z hľadiska prepracovania kompenzačných mechanizmov sa nanovo upravuje aj samotný proces uznávania dokladov o vzdelaní a uznávania dokladov o uznávaní odborných kvalifikácií s cieľom odstrániť nejednotnosť a dosiahnuť zjednotenie a sprehľadnenie tejto právnej úpravy.

Z pohľadu medzinárodnej spolupráce v oblasti pracovnej migrácie neuzavrela SR počas roku 2012 žiadnu bilaterálnu dohodu o zamestnávaní občanov s tretími krajinami a ani žiadnu nepripravuje. Spolupracovala však na vypracovaní Zmluvy medzi SR a Novým Zélandom o programe pracovnej dovolenky, ktorá bola zverejnená v Zbierke zákonov pod č. 159/2012 Z. z. a ktorá umožní recipročne pre 100 občanov oboch krajín využiť program pracovnej dovolenky, t. z. dovolenku spojenú s príležitostným zamestnaním na obdobie 6 mesiacov a štúdiom v rozsahu 6 mesiacov (jazykové štúdium) pre občanov vo veku 18 až 35 rokov veku. Program môžu využiť občania oboch krajín len raz, t. z. neumožňuje cirkulárnu migráciu. V štádiu rozpracovania je návrh dohody o pracovnej dovolenke medzi SR a Japonskom a v štádiu prípravy je návrh dohody s Austráliou. V roku 2012 bola uzavretá dohoda s Austráliou, schválená dohoda so Srbskom a pokračovalo sa v rokovaníach o zmluvách o sociálnom zabezpečení s Japonskom a Ruskom.

V tejto súvislosti teda SR v roku 2012 neprijala ani žiadne opatrenie na zamedzenie „mrhania mozgov“ („brain waste“) vo vzťahu k tretím krajinám.

Spolupráca s krajinami EÚ a tretími krajinami prebieha na úrovni stretnutí alebo v rámci rôznych sietí, ako napr. pracovných skupín Rady EÚ a EK (napr. Národné kontaktné body pre integráciu – National Contact Points on Integration – NCPI, alebo medzinárodná sieť EÚ pre uznávanie kvalifikácií – NARIC) alebo v rámci činnosti UNESCO (medzinárodná sieť uznávania kvalifikácií a diplomov UNESCO – ENIC).

Niektoré oblasti ekonomickej migrácie riešili aj projekty viacerých medzinárodných a mimovládnych organizácií, ako napr. **MIC IOM**, **BAKHITA II** alebo relácia **Integruj!**, ktoré viac opisujeme v kapitolách 3.4 a 3.5.

3.2 Zlúčenie rodiny

1. januára 2012 nadobudol účinnosť nový zákon o pobyte cudzincov, ktorý okrem iného efektívnejšie reguluje prisťahovalectvo týkajúce sa rodín.

Novou právnou úpravou sa odstránila neúplná transpozícia *smernice Európskeho parlamentu a Rady 2004/38/ES z 29. apríla 2004 o práve občanov Únie a ich rodinných príslušníkov voľne sa pohybovať a zdržiavať sa v rámci územia členských štátov*, takže v súčasnosti SR v plnej miere rešpektuje práva, ktoré predmetná smernica zaručuje občanom Únie a ich rodinným príslušníkom. Rozšírila sa kategória rodinných príslušníkov občana Únie o partnera, s ktorým má občan Únie trvalý, riadne osvedčený vzťah, ako aj o štátneho príslušníka tretej krajiny s právom pobytu rodinného príslušníka občana EÚ v inom členskom štáte Únie, pričom občanom Únie je občan SR, s ktorým sa štátny príslušník tretej krajiny navráti na pobyt alebo sa k nemu pripája na pobyt späť na územie SR a je príbuzným v stanovenom rozsahu vo vzťahu k občanovi SR.

V záujme zosúladenia *smernice 2003/86/ES o práve na zlúčenie rodiny* s vnútroštátnou legislatívou boli modifikované aj ustanovenia upravujúce trvalý pobyt. Možnosť získať trvalý pobyt na 5 rokov sa rozšírila na nezaopatrované dieťa staršie ako 18 rokov, ktoré sa o seba nedokáže postarať z dôvodu dlhodobého nepriaznivého zdravotného stavu, čo doterajšia právna úprava neumožňovala. Týmto boli z možnosti získať trvalý pobyt na 5 rokov vylúčené zdravé nezaopatrované deti staršie ako 18 rokov, ktoré však môžu žiadať o prechodný pobyt na účel štúdia. Zákon znížil hranicu požadovanej dĺžky pobytu, na základe ktorého môže držiteľ trvalého pobytu žiadať o trvalý pobyt na neobmedzený čas, a to z 5 rokov na 4 roky.

Novinkou je aj zavedenie možnosti udelenia národného víza rodinným príslušníkom azylantov a cudzincom, ktorým bola poskytnutá doplnková ochrana za podmienky, že neohrozujú bezpečnosť štátu alebo verejný poriadok. Táto kategória osôb má právny nárok na udelenie národného víza a predstavuje výnimku v možnosti odvolať sa proti jeho neudeleniu alebo zrušeniu, ktorá sa na iných cudzincov nevzťahuje. Potreba udeľovať tejto kategórii národné víza vznikla v súvislosti s ich osobitným statusom a snahou SR o zabezpečenie jednoty rodiny azylanta alebo osoby, ktorej bola priznaná doplnková ochrana.

Podľa súčasnej platnej právnej úpravy sa povolenie na zamestnanie nevyžaduje od štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorému bolo udelené povolenie na prechodný pobyt na účel zlúčenia rodiny, a vstupovať do pracovnoprávneho vzťahu alebo obdobného pracovného vzťahu mu umožňuje osobitný zákon.

3.3 Študenti a výskumníci

V Programovom vyhlásení novej vlády na roky 2012 – 2016 deklaruje vláda SR v rámci svojich priorit okrem iného aj podporu „mobility študentov, vysokoškolských učiteľov a výskumných pracovníkov“, ako aj podporu pre legislatívne zmeny, ktoré zabezpečia také podmienky, „aby kvalitní študenti a výskumní pracovníci z tretích krajín prichádzali študovať a pracovať na Slovensko“.⁵⁸

Zákon o pobyte cudzincov zaviedol s účinnosťou od 1. januára 2012 niekoľko zvýhodnení pri žiadosti o povolenie na prechodný pobyt na účel štúdia oproti žiadateľom o prechodný pobyt na iný účel ako štúdium, a to takto⁵⁹:

- sú oslobodení od platenia správneho poplatku za vydanie schengenského víza v prípade, ak ide o cudzinca, ktorý podlieha vízovej povinnosti a u ktorého celková doba plánovaného pobytu v Schengene nepresiahne 90 dní v rámci polroka a bude na území SR vykonávať činnosť, napr. 3-mesačný výmenný študijný pobyt⁶⁰;
- v prípade študijného pobytu v rámci programu EÚ dlhšieho ako 90 dní má cudzinec (podliehajúci vízovej povinnosti) možnosť získať národné vízum s platnosťou a dĺžkou pobytu maximálne 90 dní, ak si z objektívnych dôvodov nie je schopný vybaviť povolenie na pobyt do doby začiatku štúdia z domovskej krajiny⁶¹. Vízum mu umožňuje pricestovať na Slovensko a začať študovať pred udelením povolenia na prechodný pobyt. Udelenie víza je podmienené tým, že študent pri podaní žiadosti o vízum predloží k nahliadnutiu kompletnú žiadosť

o prechodný pobyt, ktorú zároveň podá na zastupiteľskom úrade alebo následne priamo na policajnom útvare po príchode do SR⁶²;

- procedúra rozhodovania o udelení prechodného pobytu je skrátená, maximálne 30 dní;
- sú oslobodení od správneho poplatku za podanie žiadosti o prechodný pobyt na účel štúdia;
- sú oslobodení od povinnosti dokladovať zabezpečenie ubytovania (v prípade štúdia na vysokej škole).

V rámci novely zákona o službách zamestnanosti, ktorého účinnosť sa predpokladá v roku 2013, sa navrhuje rozšíriť kategóriu štátnych príslušníkov tretích krajín, od ktorých sa nevyžaduje povolenie na zamestnanie, o štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí úspešne absolvovali štúdium na strednej škole alebo štúdium na vysokej škole na území SR. Uvedené opatrenie podmieni možnosť zamestnania sa študentov z tretích krajín po absolvovaní štúdia na území SR a bude na zamestnávateľovi, aby sa rozhodol, či uplatní podmienku ovládania jazyka pre výkon zamestnania. Novela zákona však naďalej nebude umožňovať študentom z tretích krajín zostať nejaký čas po ukončení štúdia na území SR a pokúsiť sa hľadať si zamestnanie. Študentovi zostáva povinnosť nájsť si zamestnávateľa ešte počas platnosti prechodného pobytu na účel štúdia a požiadať o zmenu prechodného pobytu na účel zamestnania v prípade, že chce v SR zostať legálne.

Podľa súčasnej platnej právnej úpravy sa povolenie na zamestnanie nevyžaduje od štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorému bol udelený prechodný pobyt na účel osobitnej činnosti, ktorou je výskum a vývoj, a jeho pedagogická činnosť v pracovnoprávnom vzťahu alebo obdobnom pracovnom vzťahu nepresiahne 50 kalendárnych dní v kalendárnom roku.

58 Programové vyhlásenie vlády SR na roky 2012 – 2016 [http://www.vlada.gov.sk/znalostna-spolocnost-vzdelavanie-a-kultura/] (citované 13. 11. 2012).

59 Informácie zo štúdie EMN: Drozd, Frkáňová (Mrlianová), Kubovičová (2012): Migrácia zahraničných študentov do Slovenskej republiky. Európska migračná sieť, Bratislava [http://www.emn.sk/phocadownload/emn_studies/emnsk_studia_migracia_zahranicnych_studentov_do_SR_sk.pdf] (citované 7. 2. 2013).

60 T. j. podľa § 24, 25 a 26 zákona o pobyte cudzincov.

61 Takéto vízum je spoplatnené sumou 33 € podľa položky 240c) sadzobníka správnych poplatkov zákona č. 145/1995 Z. z. o správnych poplatkoch v znení neskorších predpisov.

62 Uvedená výnimka platí ešte v prípadoch zahraničných študentov programov vlády SR alebo študentov študujúcich na základe bilaterálnych dohôd.

Mobilitu študentov vo všeobecnosti upravujú bilaterálne dohody.

Viac informácií sa nachádza aj v štúdii EMN o Migrácii zahraničných študentov do SR⁶³. Štúdia bola v SR prezentovaná aj počas medzinárodnej konferencie organizovanej na túto tému v rámci činnosti EMN. Konferencie sa zúčastnili zástupcovia štátnych inštitúcií, vysokých škôl, neziskových organizácií a zahraničných zastupiteľstiev pôsobiach v oblasti migrácie a internacionalizácie vysokého školstva, ako aj individuálni výskumníci, študenti, pedagógovia a novinári. Súčasťou konferencie bola aj panelová diskusia zástupcov štátneho a verejného sektora o prínose a dopade migrácie zahraničných študentov. Informáciu o konferencii a výsledkoch výskumu EMN zverejnili aj niektoré slovenské denníky⁶⁴ a správa o nej sa objavila 25. decembra 2012 aj v Slovenskom rozhlase.

3.4 Ďalšie opatrenia v oblasti legálnej migrácie

Významným prvkom pri propagovaní a zabezpečení legálnej migrácie je poskytovanie informácií o podmienkach vstupu a pobytu v krajine.

MP v rámci rozpracovania jednotlivých úloh do Akčných plánov ustanovuje vytváranie informačno-konzultačných centier pre migrantov na zlepšenie ich prístupu k informáciám o vstupe a pobyte, životných a pracovných podmienkach, a to aj v krajinách ich pôvodu. Túto úlohu v súčasnosti a aj do budúcnosti budú naďalej plniť konzulárne oddelenia veľvyslanectiev a generálne konzuláty. Akčné plány MP zároveň uvádzajú, že je potrebné poskytovať informácie aj prostredníctvom

imigračných portálov, internetových (viacjazyčných) stránok, brožúrok a letákov a zvyšovať všeobecnú informovanosť migrantov prostredníctvom informačných kampaní o nelegálnej práci, prevádzach, obchodovaní s ľuďmi aj o možných rizikách pracovnej migrácie a možnostiach pomoci.⁶⁵

Informácie pre cudzincov o možnostiach vstupu, legálneho pobytu, získaní víz aj o rôznych integračných opatreniach sa nachádzajú na stránkach relevantných štátnych inštitúcií, a to konkrétne:

- webová stránka MV SR **www.minv.sk**. Na uvedenej stránke sú zverejnené právne predpisy EÚ, ktoré upravujú vstup a pobyt cudzincov na území EÚ, ako aj vízovú oblasť, taktiež je tu zverejnený hlavný právny dokument SR upravujúci pobyt a vstup cudzincov na územie SR a to zákon o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a tiež zákony SR, ktoré môžu poslúžiť cudzincom na lepšiu orientáciu v národnej legislatíve v niektorých špecifických oblastiach. Väčšina informácií je dostupná v slovenskom jazyku, pričom zákon o pobyte cudzincov je na uvedenej stránke k dispozícii aj v anglickom jazyku. Na stiahnutie sú tu pre cudzincov k dispozícii dokumenty ako napr. žiadosť o udelenie národného víza, schengenského víza (aj v anglickom jazyku), žiadosť o povolenie na malý pohraničný styk, žiadosť o overenie pozvania, žiadosť o povolenie pobytu, žiadosť o obnovenie pobytu a iné.
- webová stránka Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR (MZVaEZ SR) **www.mzv.sk**. Na uvedenej stránke je možné získať informácie o možnostiach a podmienkach legálneho pobytu v SR vrátane oblasti vízovej politiky v slovenskom aj anglickom jazyku.
- webová stránka MPSVR SR **www.employment.gov.sk**, kde je samostatná sekcia

63 http://www.emn.sk/phocadownload/emn_studies/emnsk_studia_migracia_zahranicnych_studentov_do_SR_sk.pdf (citované 7. 2. 2013).

64 Napr. Sme.sk: Zahraničných študentov Slovensko neláka, zákony im sťažujú život [<http://www.sme.sk/c/6626357/zahranicnych-studentov-slovensko-nelaka-zakony-im-stazuju-zivot.html>] (citované 7. 1. 2013); Pravda.sk: Študenti z cudziny Slovensko nevyhľadávajú [<http://profesia.pravda.sk/studium/clanok/133454-studenti-z-cudziny-slovensko-nevyhľadavaju/>] (citované 9. 1. 2013).

65 Viac informácií o informačných kampaniach v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi uvádzame v kapitole 7.

„integrácia cudzincov“ (dostupné aj v anglickom jazyku), ktorá slúži všetkým cudzincom. Cudziniec tu môže získať informácie o zamestnávaní cudzincov, o sociálnom zabezpečení, manželstve, občianstve a podnikaní na Slovensku. Stránka obsahuje aj dôležité výskumné správy, užitočné publikácie spracované aj inými organizáciami a inštitúciami, slovníky a multilingválny online kurz výučby slovenského jazyka. Stránka ďalej ponúka kontakty na relevantné orgány štátnej a vernej správy, ako aj mimovládne a medzinárodné organizácie a informuje o aktuálnych podujatiach a udalostiach. Na hlavnej stránke tu tiež MPSVR SR prezentuje vlastné výsledky prostredníctvom pravidelných tlačových správ. Stránka týkajúca sa špeciálne migrácie cudzincov je v procese prípravy.

- webová stránka ÚPSVaR **www.upsvar.sk**, kde sa v súčasnosti dokončuje oblasť štatistiky o zamestnávaní cudzincov v SR. MPSVR SR, úrady práce, sociálnych vecí a rodiny aj ÚPSVaR tu poskytujú informácie o zamestnávaní cudzincov aj zamestnávatelom.
- webová stránka Slovenskej akademickej a informačnej agentúry (SAIA) **www.saia.sk**, ktorá poskytuje informácie súvisiace so vstupom a pobytom cudzincov, ktorí prichádzajú na Slovensko študovať, vyučovať na vysokej škole alebo vykonávať výskum.

Štátne inštitúcie poskytujú relevantné informácie cudzincom aj individuálne, a to osobnou komunikáciou v prípade dostavenia sa na príslušné stránkové pracovisko (napr. stránkové pracoviská oddelení cudzineckej polície PZ v pôsobnosti ÚHCP P PZ, stránkové pracoviská úradov práce, sociálnych vecí a rodiny alebo konzulárnych úradov), telefonicky, písomne, ale i prostredníctvom e-mailovej komunikácie (napr. adresa ÚHCP P PZ – **uhcp@minv.sk**). Na tieto štátne inštitúcie sa distribuuju aj informačné brožúry vydávané medzinárodnými a mimovládnymi organizáciami, poskytujúce informácie o jednotlivých aspektoch legálnej migrácie pre cudzincov,

ako napr. IOM (v rámci činnosti **MIC IOM**, viac informácií uvádzame v kapitole nižšie), UNHCR alebo Ligou za ľudské práva, ktorá prevádzkuje aj **právnú poradňu pre pobyt a občianstvo**.⁶⁶ Informácie je možné získať aj cez úspešné pokračovanie televízneho programu **Integruj!**, ktorý sa realizuje v rámci projektu **Televízna relácia na podporu integrácie cudzincov**, podporený z Európskeho fondu pre integráciu štátnych príslušníkov tretích krajín (EIF) a z prostriedkov štátneho rozpočtu MV SR. V rámci televíznej relácie, ktorá sa vysiela na druhom programe verejnoprávnej televízie a v niekoľkých regionálnych a lokálnych televíziách, sa cudzincom, ako aj širokej verejnosti poskytujú informácie o živote cudzincov na Slovensku, praktické informácie pre cudzincov (vzdelávanie, pracovné možnosti, legislatívne náležitosti pobytu a i.) a informácie o multikultúrnych stretnutiach a stretnutiach migrantských komunít.⁶⁷ Ďalšie informácie sa nachádzajú aj v kapitole 3.5.

Žiadna inštitúcia verejnej správy⁶⁸ však cudzincom neposkytuje komplexné poradenstvo na jednom mieste⁶⁹ týkajúce sa rôznych oblastí pobytu a života cudzinca v SR. Takéto služby na jednom mieste poskytuje len **Migračné informačné centrum (MIC IOM)** zriadené Medzinárodnou organizáciou pre migráciu (IOM), ktoré je spolufinancované z prostriedkov EIF a z prostriedkov štátneho rozpočtu MV SR. Tak ako v predchádzajúcich rokoch, aj v roku 2012 poskytovalo MIC IOM poradenstvo a konzultácie v rôznych oblastiach života cudzincov, ktorými sú vízová problematika, pobyt, zamestnanie, podnikanie, zdravotná starostlivosť, zdravotné a sociálne poistenie, rodinný život (vrátane matričnej agendy, teda sobáša, rozvody, ob-

66 Právna poradňa je financovaná z EIF a z prostriedkov štátneho rozpočtu MV SR. Viac informácií sa nachádza v kapitole 3.5 alebo na stránke www.hrl.sk (citované 9. 1. 2013).

67 Viac informácií je k dispozícii na <http://www.integruj.sk> (citované 28. 11. 2012).

68 Relevantné štátne inštitúcie poskytujú informácie v oblastiach svojej pôsobnosti tak, ako to popisujeme v kapitole vyššie.

69 Kriglerová G., E., Kadlečíková, J., Lajčáková, J. (2009): Migranti, nový pohľad na staré problémy. Multikulturalizmus a kultúrna integrácia migrantov na Slovensku. Centrum pre výskum etnicity a kultúry, s. 54.

čianstvo a pod.), vzdelávanie (vrátane uznávania kvalifikácií) a pod. (Viac informácií o ďalších aktivitách MIC IOM uvádzame v kapitole 3.5.) Potrebné informácie, prípadne konzultácie o rôznych aspektoch života na Slovensku je možné získať:

- osobne, telefonicky alebo e-mailom

MIC IOM poskytuje právne poradenstvo a informácie o základných oblastiach života cudzincov, ktorými sú pobyt, zlúčenie rodiny, zamestnanie, podnikanie, občianstvo, zdravotná starostlivosť, sociálne zabezpečenie, vzdelávanie a pod. Poradenstvo sa poskytuje denne počas otváracích hodín osobne v priestoroch MIC IOM, telefonicky na zvýhodnenej informačnej linke 0850 211 478 a prostredníctvom e-mailových konzultácií na **mic@iom.int**. V roku 2012 sa na MIC IOM v Bratislave a v Košiciach obrátilo celkom 1 678 individuálnych klientov formou e-mailovej, telefonicko alebo osobnej konzultácie. Za dané obdobie bolo celkovo poskytnutých 3 266 konzultácií. Najvyhľadávanejšími oblasťami, ktorých sa týkalo poradenstvo a poskytnuté informácie, boli pobyt na Slovensku, doklady a zamestnanie.

- viacjazyčné informačné brožúry

V nadväznosti na poradenské služby vydáva MIC IOM viacjazyčné informačné brožúry s cieľom osloviť klientov, ktorí nemôžu MIC IOM navštíviť osobne, a potrebujú poznať základné náležitosti svojho pobytu a rôznych oblastí života na Slovensku. Brožúry sa distribuujú aj iným relevantným partnerom, ktorí prichádzajú do kontaktu s cudzincami (napr. oddelenia cudzineckej polície PZ, zastupiteľské úrady SR v zahraničí, konzulárne úrady cudzích štátov pôsobiach v SR, úrady práce, sociálnych vecí a rodiny, ďalšie štátne a neštátne inštitúcie) a v rámci podujatí pre verejnosť aj ďalším záujemcom o danú problematiku. Brožúry sú vydávané v šiestich jazykoch (slovenčina, angličtina, ruština, vietnamčina, čín-

ština a arabčina) a sú dostupné v tlačovej aj elektronickej forme.

- webová stránka

Webová stránka **www.mic.iom.sk** obsahuje analyticky spracované legislatívne a praktické informácie z hlavných oblastí života cudzincov na Slovensku v troch jazykoch (slovenčina, angličtina, ruština). Z hľadiska hĺbky spracovania a rozsahu ponúkaného obsahu ide na Slovensku o unikátnu informačnú databázu, ktorú okrem cudzincov využívajú aj zainteresované inštitúcie a odborníci pôsobiaci v oblasti integrácie. Podľa štatistík Google Analytics zaznamenala stránka MIC IOM v roku 2012 spolu 108 285 absolútnych jedinečných návštevníkov z unikátnych IP adries, pričom najvyhľadávanejšími sekciami boli prechodný pobyt, zlúčenie rodiny a podmienky udeľovania občianstva. Na webovej stránke sú k dispozícii na stiahnutie aj všetky doteraz publikované informačné brožúry a informačné letáky.

- dni špecializovaného poradenstva

MIC IOM zorganizovalo 2. augusta 2012 a 15. novembra 2012 v Bratislave a 27. septembra 2012 v Košiciach tzv. One Stop Shop – dni špecializovaného poradenstva. Cudzincovi boli k dispozícii pracovníci oddelenia cudzineckej polície, úradu práce, sociálnych vecí a rodiny a zdravotnej poisťovne poskytujúcej verejné a komerčné zdravotné poistenie pre cudzincov a konzultanti MIC IOM. Pilotné poradenské dni sa stretli s pozitívnym ohlasom – komplexné poradenstvo od zástupcov viacerých inštitúcií využilo viac ako 40 cudzincov z Egypta, Indie, Kolumbie, Nikaraguy, Sýrie, USA a ďalších krajín, ktorí žijú na Slovensku. Cieľom One Stop Shop bolo pod jednou strechou poskytnúť cudzincovi z krajín mimo EÚ komplexné bezplatné poradenstvo týkajúce sa napríklad pobytu, práce, podnikania, poistenia či iných aspektov života na Slo-

vensku. Zástupcovia uvedených inštitúcií poskytovali cudzincom konzultácie v oblasti svojej špecializácie v priestoroch MIC IOM v spolupráci s poradenskými pracovníkmi MIC IOM a kultúrnymi mediátormi.⁷⁰

Pozitívnu úlohu v oblasti poskytovania informácií cudzincom zohráva aj Imigračný portál EÚ, kde sú zhrnuté všetky potrebné informácie, ktoré cudzinec potrebuje pred vstupom do krajiny s cieľom zabezpečiť si legálny pobyt. SR podľa potreby aktualizuje údaje a informácie uvedené na portáli. Viaceré informácie poskytuje aj sieť EURES.

V súvislosti s pobytom je dôležité aj poskytovanie informácií o možnostiach návratu, ktoré sú v prípade potreby k dispozícii aj zo strany relevantných štátnych inštitúcií, najmä ÚHCP P PZ. Informácie týkajúce sa možnosti využitia programu asistovaných návratov, ktoré v SR realizuje výhradne IOM v spolupráci s MV SR, je možné nájsť na špecializovanej webovej stránke www.avr.iom.sk alebo ich získať prostredníctvom telefonických, e-mailových alebo osobných konzultácií a špecializovaných brožúr. Informácie ponúka aj Európska sieť pre dobrovoľné návraty – Voluntary Return European Network – **VREN**. Viac informácií o návratoch uvádzame v kapitole 4.2.

3.5 Integrácia

Politika integrácie v SR je založená na zásadnom strategickom dokumente, ktorou je *Koncepcia integrácie cudzincov v Slovenskej republike* (KIC), schválená vládou SR uznesením č. 338 zo 6. mája 2009. Kľúčovými východiskami pre prijatie koncepcie boli postupná harmonizácia legislatívy s právnymi predpismi EÚ a vytváranie spoločnej integračnej politiky EÚ. Okrem toho MPSVR SR ako gestor KIC pripravuje každoročne súhrnnú správu o plnení opatrení vyplývajúcich z KIC.⁷¹

⁷⁰ Viac informácií je k dispozícii na www.mic.iom.sk (citované 28. 11. 2012); štatistické údaje poskytl MIC IOM.

⁷¹ Detailnejšie informácie o KIC sa nachádzajú v štúdii EMN: Bachtíková, Grethe Guličová, Bargerová (2012): Organizácia azylovej

Vzhľadom na socioekonomický aj legislatívny vývoj začalo MPSVR SR v roku 2012 pripravovať materiál novej Integračnej politiky⁷². Nová integračná politika má za cieľ zlepšiť multidimenzionálny rozmer integrácie, a to v oblastiach ako sú zamestnanie, vzdelávanie, kultúrna orientácia, občianska participácia, jazykové schopnosti a prístup k občianstvu. Záverečný výstup prierezovo ovplyvní riadenie integrácie, jej skvalitnenie, čo bude mať v konečnom dôsledku dopad na ekonomický, demografický a spoločenský život cudzincov, azylantov a osôb s postavením utečenca na Slovensku. Pripravovaná nová integračná politika sa bude intenzívne zaoberať aj indikátormi integrácie, keďže na Slovensku absentujú aktivity v tejto oblasti a zároveň kvôli nízkemu počtu cudzincov stále absentujú kvalitné dáta v oblasti indikátorov integrácie. K príprave materiálu je prizvaná široká odborná verejnosť, zástupcovia štátneho sektora, mimovládneho sektora, ako aj zástupcovia samospráv a zástupcovia komunít cudzincov.

MPSVR SR uskutočnilo v rámci svojej činnosti v oblasti integračnej politiky, ktorej je gestorom, okrem spomínanej aktualizácie KIC dvakrát počas roka 2012 stretnutia s komunitami cudzincov žijúcich na Slovensku. Na stretnutí sú pozývaní zástupcovia afganskej, čínskej, islamskej, somálskej, ukrajinskej a vietnamskej komunity, ako aj zástupcovia mimovládnych a medzinárodných organizácií. MPSVR SR na týchto stretnutiach informuje o aktuálnych aktivitách, o podujatiach aj o zverejnených informáciách v oblasti cudzineckej problematiky. Zároveň zapája komunity cudzincov do prípravy rôznych politík, a to tým, že im predkladá návrhy materiálov a koncepcií na diskusiu.

a migračnej politiky v Slovenskej republike. Európska migračná sieť, Bratislava [http://www.emn.sk/phocadownload/emn_studies/emn-sk_studia_organ_migr_a_azylov_politiky_sr_sk_v-jul-2012.pdf] (citované 7. 2. 2013).

⁷² Materiál sa pripravuje v rámci národného projektu Príprava novej integračnej politiky a jej mainstreaming, financovaného z EIF a štátneho rozpočtu MV SR.

V roku 2012 pokračovalo MPSVR SR aj v organizácii tzv. Fóra pre integráciu, na ktorom sa zúčastňujú relevantní zástupcovia štátnej a verejnej správy, ale aj mimovládneho sektora, medzinárodných organizácií a cudzineckých komunít. Na stretnutiach sa dáva do popredia fakt, že agenda integrácie cudzincov je vysoko aktuálna. Prognózy z trhu práce naznačujú, že už nielen v dlhodobom, ale aj v krátkodobom horizonte budú zamestnávateľia vznášať požiadavky po pracovnej sile. Štátny tajomník MPSVR SR v tejto súvislosti upozornil, že buď Slovensko bude „obeťou živelného procesu“, alebo bude budovať „jasnú koncepciu“, ktorou bude tento proces riadiť a korigovať.

MPSVR SR zároveň koordinuje činnosť Medzi-rezortnej komisie pre oblasť pracovnej migrácie a integrácie cudzincov (MEKOMIC), ktorá pokračovala vo svojej práci aj v roku 2012. MEKOMIC posudzuje a vypracováva odborné stanoviská ku koncepčným materiálom, koordinuje vypracovanie pozícií SR k materiálom a smerniciam EÚ a napomáha tak tvorbe migračnej a integračnej politiky SR. Zaujímajú tiež pozície a stanoviská k otázkam zamestnávania štátnych príslušníkov tretích krajín na území SR. Členovia MEKOMIC sú odborníci, ktorí zastupujú všetky kľúčové ústredné orgány štátnej správy, iných štátnych orgánov a inštitúcií, ako aj samosprávy.

Na medzinárodnej úrovni sa SR prostredníctvom zástupcov MPSVR SR aktívne zapája aj do činnosti NCPI a pravidelne sa zúčastňuje súvisiacich rokovaní. Čo sa týka spolupráce s krajinami pôvodu, SR zatiaľ v tejto oblasti nemá žiadnu špecifickú spoluprácu v oblasti manažmentu migrácie. Migrácia a jej riadenie sa zatiaľ rieši v rámci širšej spolupráce a všeobecných dohôd s týmito krajinami – napr. v oblasti školstva, obchodnej spolupráce alebo rozvojovej pomoci.

Čo sa týka práv a povinností cudzincov, podľa zákona o službách zamestnanosti má rovnaké právne postavenie ako občan SR pri

poskytovaní služieb zamestnanosti aj štátny príslušník tretej krajiny, ktorý je účastníkom právnych vzťahov vznikajúcich podľa zákona o službách zamestnanosti, ak mu bolo udelené povolenie na zamestnanie a prechodný pobyt na účel zamestnania a ak to osobitný predpis, ktorým je zákon o pobyte cudzincov, neustanovuje inak.

V komunálnych voľbách na rozdiel od parlamentných alebo prezidentských volieb môžu rozhodovať aj cudzinci, keďže v tomto prípade nie je občianstvo SR podmienkou účasti na voľbách. Voličmi v komunálnych voľbách sú obyvatelia, teda osoby (aj cudzinci), ktoré majú na území SR trvalý pobyt.

V súlade s politikou zamestnanosti a aktívnou politikou trhu práce bola v roku 2012 venovaná pozornosť podpore integrácie osôb znevýhodnených na trhu práce, ku ktorým patria aj štátni príslušníci tretích krajín, ktorým bol udelený azyl, a cudzinci, a to najmä v prípade potreby prostredníctvom poskytovania pomoci v hmotnej núdzi. V roku 2012 bola mesačne poskytovaná pomoc v hmotnej núdzi priemerne 267 cudzincom. V tejto súvislosti bolo v roku 2012 na dávky v hmotnej núdzi a na príspevkoch k dávke v hmotnej núdzi pre cudzincov čerpaných priemerne mesačne 31 421 €. ⁷³

Aktuálne sú však aj opatrenia pre integráciu cudzincov (napr. opatrenia umožňujúce cudzincom získať základné znalosti jazyka hostiteľskej krajiny, vzdelávacie programy, opatrenia na miestnej úrovni), realizované najmä medzinárodnými a mimovládnymi organizáciami v rámci projektov financovaných z fondov všeobecného programu Solidarita a riadenie migračných tokov, konkrétne EIF a spolufinancovaných z rozpočtu MV SR. Ide o projekty:

⁷³ Štatistické sledovanie cudzincov, ktorým sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi v rámci sledovania štatistiky týkajúcej sa poskytovania pomoci v hmotnej núdzi prostredníctvom zákona o pomoci v hmotnej núdzi, zaviedlo MPSVR SR od roku 2010. Údaje poskytl MPSVR SR.

Migračné informačné centrum IOM na podporu integrácie cudzincov na Slovensku – MIC IOM (fáza IV, V). Okrem poskytovaného poradenstva, ktoré detailnejšie popisujeme v kapitole 3.4, zabezpečuje MIC IOM aj iné aktivity, ktoré majú za cieľ napomôcť k integrácii cudzincov v SR, a to najmä:⁷⁴

- vzdelávanie a rekvalifikačné kurzy

MIC IOM poskytuje finančné príspevky na rekvalifikačné a vzdelávacie kurzy, ktoré sú zamerané na potreby žiadateľa vo vzťahu k jeho integrácii do spoločnosti a k uplatneniu na trhu práce (napr. odborné vzdelávanie v oblasti IT, účtovníctvo, jazykové kurzy a pod.). V roku 2012 bol na základe posúdenia profilov klientov pridelený príspevok 65 klientom.

- otvorený kurz slovenského jazyka

MIC IOM vo svojich priestoroch organizuje otvorený kurz slovenského jazyka pre cudzincov, pre začiatočníkov a pre pokročilých účastníkov. Otvorený kurz je bezplatný, pričom každé stretnutie tvorí samostatný, uzavretý, tematický celok, ktorého cieľom je získať základnú jazykovú vybavenosť v danej oblasti. V roku 2012 sa vyučovacích cyklov zúčastnilo 403 osôb.

- kurzy sociokultúrnej orientácie

Vzdelávanie je prepojené s otvorenými kurzami slovenského jazyka a zahŕňa témy ako napr. tradície, história, geografia, politický a školský systém, orientácia na úradoch, v obchodoch, v poisťovniach, u lekára a pod. Metodika kurzov je rovnako ako pri otvorených kurzoch slovenského jazyka založená na princípoch nízkoprahovosti, kurz je bezplatný a otvorený. V roku 2012 sa zúčastnilo vyučovacích cyklov 194 osôb.

- pracovné a sociálne poradenstvo a súvisiace informačné materiály

S cieľom zlepšiť integráciu na trh práce poskytuje MIC IOM cudzincom individuálne pracovné poradenstvo (orientácia na trhu práce, príprava životopisu a motivačného listu, pomoc posúdení zručností a kvalifikácie, príprava na pohovor, pomoc v komunikácii so zamestnávateľom, asistencia pri hľadaní práce) a sociálne poradenstvo (kontaktovanie inštitúcií a pomoc pri vybavovaní dávok sociálneho zabezpečenia, hľadanie ubytovania, intervencia a poradenstvo v krízových situáciách, terénna sociálna práca). V roku 2012 bolo poradenstvo poskytnuté 667 individuálnym klientom. V rámci terénnej práce poskytol tím pracovníkov MIC IOM poradenstvo aj priamo na pracoviskách klientov. V tejto súvislosti boli distribuované aj informačné materiály. Ich cieľom je zvyšovať informovanosť o postupoch, ako aj právach a povinnostiach cudzincov v najdôležitejších oblastiach ich života na Slovensku. V závislosti od témy a záujmu cieľovej skupiny sa letáky vydávajú v šiestich jazykových mutáciách (slovenčina, angličtina, ruština, vietnamčina, čínština a arabčina) a sú k dispozícii v tlačenej aj elektronickej forme. Sú spracovávané nielen pre cudzincov, ale aj pre zamestnávateľov, ktorí zamestnávajú alebo by mali záujem zamestnať cudzincov.

- spolupráca s komunitami cudzincov a podpora interkultúrnej výmeny

Multikultúrne a komunitné informačné stretnutia organizované kultúrnymi mediátormi⁷⁵ sú základnou aktivitou MIC IOM v oblasti vzájomnej interkultúrnej výmeny už od roku 2006. Stretnutia predstavujú je-

⁷⁴ Viac informácií dostupných na www.mic.iom.sk (citované 28. 11. 2012); štatistické údaje poskytl MIC IOM.

⁷⁵ S cieľom zlepšiť organizáciu komunitného života cudzincov a posilniť interkultúrnú výmenu medzi komunitami a majoritnou spoločnosťou spolupracuje MIC IOM so sieťou kultúrnych mediátorov pre jednotlivé komunity cudzincov. Úlohou kultúrnych mediátorov je sprostredkovať komunite užitočné informácie v oblasti integrácie a pôsobiť ako sprostredkovateľ v komunikácii medzi komunitami cudzincov a majoritnou spoločnosťou. MIC IOM spolupracuje celkovo s 25 kultúrnymi mediátormi.

dinečný komunikačný prvok medzi komunitami cudzincov a slovenskou majoritou. Informačné stretnutia môžu mať charakter kultúrnych alebo spoločenských podujatí, diskusií či workshopov. V roku 2012 zorganizovali kultúrni mediátori s finančnou podporou a v spolupráci s MIC IOM 28 multikultúrnych a komunitných informačných stretnutí, na ktorých sa zúčastnilo viac ako 2 000 osôb.

- budovanie kapacít kultúrnych mediátorov –tréniny

S cieľom budovať kapacity kultúrnych mediátorov a zástupcov komunít cudzincov pripravilo v roku 2012 MIC IOM intenzívny tréning pre kultúrnych mediátorov, na ktorom získali kompetencie a zručnosti dôležité v poradenskom procese pre ich prácu s cudzincami a komunitami cudzincov v rámci terénnej práce. Vzdelávaním prostredníctvom MIC IOM získajú kultúrni mediátori základné zručnosti a predpoklady vedúce k ďalšej profesionalizácii ich činnosti.

Právna poradňa pre pobyt a občianstvo 3 – cieľom projektu je poskytovať efektívnu a komplexnú právnu pomoc a poradenstvo príslušníkom tretích krajín v otázkach ich pobytu a občianstva.⁷⁶

BAKHITA II - zámerom projektu je umožniť poskytovanie vzdelania, odborných služieb a pracovných príležitostí pre cudzincov cez zvýšené odborné kapacity zainteresovaných subjektov. Projekt sa zameriava na zraniteľnú skupinu maloletých detí bez sprievodu, umiestnených v detských domovoch v Hornom Orechovom a Medzilaborciach, ktorým sú poskytované pedagogické (výučba slovenského jazyka), psychologické a sociálne služby, ako aj služby tlmočníka. Viac informácií o tejto téme uvádzame v kapitole 6.1.⁷⁷

TV relácia na podporu integrácie migrantov – projekt je zameraný na zvýšenie povedomia slovenskej verejnosti o živote, kultúre a tradíciách nových menších žijúcich na Slovensku a na zlepšenie ich postavenia v spoločnosti. Jeho hlavným cieľom je prostredníctvom celoslovenského televízneho vysielania relácie Integruj! informovať cudzincov žijúcich na Slovensku o všetkých dôležitých aspektoch života na Slovensku a zároveň prezentáciami z komunitného života informovať majoritnú spoločnosť o živote cudzincov na Slovensku. V rámci projektu sa uskutočnil mediálny tréning pre predstaviteľov jednotlivých komunít, ktorého obsahovou náplňou bolo predstavenie mediálneho prostredia na Slovensku a zavádzanie teoretických poznatkov do praxe. Viac informácií sa nachádza aj v kapitole 3.4.⁷⁸

Vzdelávanie detí cudzincov – projekt prostredníctvom vzdelávacieho programu akreditovaného MŠVVaŠ SR rozvíja kompetencie pedagógov pri vzdelávaní a integrácii detí štátnych príslušníkov tretích krajín v slovenských základných školách.⁷⁹

Z EIF a rozpočtu MV SR sa takisto financujú projekty, ktorých cieľom je výmena skúseností a informácií, ako aj prehĺbenie spolupráce aktérov pôsobiacich v oblasti migrácie a integrácie na medzinárodnej, ale aj národnej, regionálnej a lokálnej úrovni. Ide o projekty:

Poskytovanie sociálnej a kultúrnej orientácie pre migrantov – výmena skúseností so zahraničnými odborníkmi z členských štátov EÚ, ktorého hlavným cieľom bola výmena skúseností v oblasti poskytovania kurzov sociálnej a kultúrnej orientácie pre cudzincov. K príprave odporúčaní v tejto oblasti boli prizvaní aj zástupcovia cudzineckých komunít žijúcich v SR.⁸⁰

⁷⁶ Viac informácií na www.hrl.sk (citované 28. 11. 2012).

⁷⁷ Viac informácií na www.charita.sk/stranky/o-projekte-2 (citované 28. 11. 2012).

⁷⁸ Viac informácií na www.integruj.sk (citované 28. 11. 2012).

⁷⁹ Viac informácií na www.nadaciamilanasilimecku.sk (citované 28. 11. 2012).

⁸⁰ Viac informácií na www.mic.iom.sk (citované 7. 2. 2013).

Posilnenie interkultúrnych zručností a regionálnej spolupráce odborníkov pracujúcich s migrantmi v SR III – cieľom projektu je zlepšiť kvalitu poskytovaných služieb napomáhajúcich k integrácii cudzincov v SR prostredníctvom budovania odborných kapacít zainteresovaných subjektov, a to prostredníctvom tréningových aktivít zameraných na posilnenie interkultúrnych znalostí a komunikačných zručností vybraných odborníkov na regionálnej a celoslovenskej úrovni, ako aj prostredníctvom workshopov a vytvorenia interdisciplinárnych tímov zložených z vyškolených odborníkov a zástupcov cudzineckých komunít.⁸¹

Rozvíjanie multikultúrnych zručností a právnych vedomostí zamestnancov vybraných odvetví štátnej správy – hlavným cieľom projektu je zvýšenie odbornej kapacity zamestnancov a budúcich zamestnancov štátnej správy v oblasti cudzineckého práva a medzikultúrnych znalostí. Tréningy vytvárajú pre zamestnancov a budúcich zamestnancov štátnej správy priestor na výmenu vzájomných skúseností z oblasti integrácie cudzincov, ako aj na konzultácie možných riešení prípadných problémov.⁸²

Zlepšenie možností integrácie štátnych príslušníkov tretích krajín na lokálnej úrovni – projekt sa usiloval o zvýšenie kapacít aktérov lokálnych integračných politík zlepšením ich informovanosti o problematike integrácie cudzincov a upriamením ich pozornosti na túto problematiku, sieťovaním týchto aktérov na lokálnej úrovni, pomocou pri koordinovaní niektorých ich aktivít a poskytovaním individuálnych konzultácií problémov spojených s integráciou cudzincov v konkrétnej lokalite. V rámci projektu bolo v spolupráci s lokálnymi partnermi vypracovaných päť rámcových stratégií integrácie cudzincov na miestnej úrovni pre každú z vybraných lokalít – Bratislava (Staré Mesto), Košice, Trnava,

Martin, Zvolen.⁸³

V súvislosti s otázkou integrácie je potrebné spomenúť aj výskumný projekt financovaný z EIF **Príčiny, formy a dôsledky násilia na štátnych príslušníkoch tretích krajín v SR** – projekt je zameraný na komplexnú analýzu fenoménu násilia, ako aj kritickú evaluáciu aktuálneho stavu politiky (konceptií, stratégií), legislatívy a praxe v oblasti násilia na cudzincoch. Túto analýzu bude možné v budúcnosti využiť ako základ pre hodnotenie pokroku v oblasti integračnej politiky na základe spracovaných odporúčaní ako výsledkov projektu.⁸⁴

Okrem projektov financovaných z EIF prebehli v SR aj iné aktivity a projekty, ktorých cieľom bolo prispieť k úspešnej integrácii cudzincov a zlepšeniu informovanosti medzi cudzincami a majoritnou spoločnosťou. Išlo najmä o:

Festival **Týždeň nových menšín (Fjúžn)**, ktorý v roku 2012 pokračoval už svojím 7. ročníkom (za finančnej podpory rôznych fondov vrátane fondov EÚ). Cieľom festivalu bolo okrem iného rozvíjať vzťahy medzi majoritou a komunitami cudzincov a dať im priestor na prezentáciu. V nadväznosti na festival sa konali jednorazové kultúrno-spoločenské podujatia, ako napr. diskusie, premietanie filmov a koncerty.⁸⁵

V roku 2012 sa SR zapojila do regionálneho projektu **Next door family (Susedia odvedľa)**, podporeného aj z EIF (akcia Spoločenstva). Cieľom projektu, ktorý prebieha okrem SR spoločne v Belgicku, Maďarsku, Taliansku, Španielsku, na Malte a v Českej republike, bolo vytvoriť priestor na stretnutia domá-

81 Viac informácií na www.mic.iom.sk/dialog/ (citované 7. 2. 2013).

82 Viac informácií na www.hrl.sk (citované 7. 2. 2013).

83 Viac informácií dostupných na www.cvek.sk (citované 28. 11. 2012). Mesto Martin oficiálne prijalo v septembri 2012 túto stratégiu za strategický dokument mesta. Informácia o stratégii a s tým súvisiaca potreba práce v oblasti integrácie cudzincov v meste Martin sa objavila aj v Turčianskych novinách, v článku Našu radnicu zaujímajú cudzinci, vraj sa pre nich robí málo z 20. 11. 2012.

84 Viac informácií aj na <http://www.vyskum.iom.sk/> (citované 28. 11. 2012).

85 Viac informácií aj na <http://www.fjuzn.sk/uvod/> (citované 28. 11. 2012).

cich a cudzineckých rodín žijúcich v jednej zo zúčastnených krajín na spoločnom obede. Takto sa v jeden deň zorganizovalo v rôznych krajinách Európy najmenej 210 stretnutí rodín, do ktorých sa zapojilo okolo 1 800 ľudí. Tento spôsob „spolužitia nielen vedľa seba, ale spolu“ pomohol vytvoriť nové kontakty a vzťahy medzi príslušníkmi majoritnej spoločnosti a cudzincami, ktorí prišli žiť do EÚ. Spoločný obed sa konal 18. novembra 2012 a v SR sa v rámci neho uskutočnilo 16 stretnutí v 9 mestách.⁸⁶

Významnú úlohu v procese integrácie zohráva v SR aj činnosť **Národného kontaktného bodu Európskej migračnej siete**. V roku 2012 spoluorganizovalo EMN v SR viacero diskusií na tému migrácie a integrácie aj s účasťou zástupcov cudzineckých komunít (napr. Aj my sme tu doma, Je Slovensko otvorená krajina), ďalej konferencie a menšie stretnutia so špecifickou cieľovou skupinou (novinári, študenti, zástupcovia mimovládnych organizácií atď.).⁸⁷

3.6 Občianstvo a naturalizácia

Podmienky nadobúdania a straty štátneho občianstva SR upravuje zákon č. 40/1993 Z. z. o štátnom občianstve SR v znení neskorších predpisov, ktorý nebol v priebehu roka 2012 novelizovaný. Žiadne legislatívne zmeny v oblasti nadobúdania štátneho občianstva teda v roku 2012 nenastali.

Otázka občianstva sa však objavuje opakovane v parlamentných a politických diskusiách od roku 2010 ako reakcia na prijatie zákona o štátnom občianstve v Maďarsku, podľa ktorého môže o maďarské občianstvo požiadať ktokoľvek, kto má predkov z Maďarska či Uhorska a ovláda maďarčinu. Keďže sa tieto podmienky vzťahujú na väčšinu príslušníkov maďarskej menšiny žijúcej na Slovensku, SR

v roku 2010 zareagovala zmenou legislatívy a prijatie cudzieho občianstva podmienila stratou slovenského. V roku 2012 mali snahu o zmenu zákona poslanci OĽaNO, ktorí predložili návrh umožňujúci získať späť štátne občianstvo SR tým občanom, ktorí napriek existujúcim reálnym väzbám na iný štát stratili slovenské občianstvo ako dôsledok nadobudnutia štátneho občianstva iného štátu od 17. júla 2010 do 31. októbra 2012. Návrh však nebol schválený a ďalšie aktivity v tomto smere sa nekonali. Informácie sa nachádzajú aj v kapitole 2.2.

3.7 Riadenie migrácie a mobilita

V kontexte legálnej migrácie poskytuje táto kapitola informácie o vývoji v oblasti vízovej politiky, ochrany hraníc a súvisiacej medzinárodnej spolupráci.

3.7.1 Vízová politika

Dňom spustenia VIS 11. októbra 2011 začala SR vydávať víza s dvoma biometrickými identifikátormi (fotografia a odtlačky prstov) na ZÚ Káhira (región severnej Afriky). V roku 2012 pokračovala inštalácia a spustenie technických zariadení na príjem takýchto žiadostí na ZÚ Tel Aviv, ZÚ Bagdad, ZÚ Teherán, ZÚ Kuvajt, ZÚ Nairobi, ZÚ Abuja a ZÚ Pretória. V roku 2012 bolo prijatých 1 939 žiadostí o víza s dvoma biometrickými identifikátormi, to znamená aj s odtlačkami prstov⁸⁸.

V oblasti posilnenia spolupráce medzi konzulátmi členských krajín spolupracujú ZÚ SR v súlade s vízovým kódexom aktívne so ZÚ ostatných členských krajín v rámci miestnej schengenskej spolupráce. Počas roka 2012 vstúpili do platnosti nasledujúce dohody o vzájomnom zastupovaní pri vydávaní víz:

⁸⁶ Viac informácií na <http://www.nextdoorfamily.eu/sl/index.php/sk/> (citované 28. 11. 2012).

⁸⁷ Viac informácií aj na www.emn.sk (citované 28. 11. 2012).

⁸⁸ Štatistiky poskytlo MZVaEZ SR.

- Poľsko – dohoda je v platnosti od 1. mája 2012 – na základe dohody zastupuje Poľsko SR pri vydávaní víz v Arménsku (prostredníctvom Veľvyslanectva Poľska v Jerevane). Zastupovanie v Kaliningrade (Rusko) sa zatiaľ vzhľadom na technické problémy na poľskej strane nevykonáva.
- Litva – dohoda je v platnosti od 1. júna 2012 – na základe dohody vydáva Veľvyslanectvo Litvy v Tbilisi (Gruzínsko) víza pre SR a naopak Generálny konzulát SR v Šanghaji vydáva víza pre žiadateľov cestujúcich do Litvy.
- Rozpracovaná je ďalšia dohoda s Maďarskom, na základe ktorej bude Veľvyslanectvo SR v Abuji (Nigéria) vydávať od 1. januára 2013 víza pre žiadateľov o cestovanie do Maďarska.

Tabuľka 2 v prílohe 2 uvádza počet schengenských a národných víz vydaných SR v roku 2012.

3.7.2 Schengenské opatrenia

SR vstúpila do schengenského priestoru v roku 2007. V rokoch 2005 až 2007 podliehala prvému schengenskému hodnoteniu zameranému na implementáciu schengenského acquis. Podľa vopred schváleného päťročného plánu sa SR spolu s ďalšími vybranými členskými štátmi podrobila plánovanému hodnoteniu v rokoch 2012 a 2013, pričom v novembri 2012 prebehlo úspešne hodnotenie vzdušnej hranice a v roku 2013 sa bude realizovať hodnotenie pozemnej hranice SR s Ukrajinou.

Základným strategickým nástrojom SR pre oblasť schengenskej spolupráce je *Schengenský akčný plán*, prijatý uznesením vlády SR č. 755 z 30. novembra 2011, v ktorom sú rozpracované schengenské opatrenia, ktoré SR prijala v špecifických oblastiach. V danom dokumente sú rozpracované viaceré schengenské opatrenia, ktorých gestorom sú MV SR, MZVaEZ SR, Ministerstvo spravodlivosti SR, Úrad na ochranu osobných údajov SR, Gene-

rálna prokuratúra SR a Ministerstvo financií SR. Uvedené bolo rozpracované v už aj skôr schválenom dokumente, ktorým je *Národný plán riadenia kontroly hraníc Slovenskej republiky na roky 2011 až 2014*.

V rámci prípravy SR na opätovné schengenské hodnotenie v rokoch 2012 a 2013 boli v SR zriadené pracovné skupiny na zabezpečenie plnenia úloh súvisiacich so schengenským hodnotením SR. Pracovné skupiny boli zriadené pre oblasti: ochrana osobných údajov; policajná spolupráca; víza; hranica, readmisia a návrat; schengenský informačný systém a národná ústredňa SIRENE; policajné vzdelávanie.

Viac informácií sa nachádza aj vo Výročnej správe EMN o politikách v oblasti migrácie a azylu za rok 2011 a v štúdii EMN Praktické opatrenia v boji proti nelegálnej migrácii v SR.⁸⁹

3.7.3 Ochrana hraníc

Opatrenia v tejto oblasti zahŕňajú najmä technickú modernizáciu vybavenia vonkajšej hranice, vzdelávanie policajtov, ale aj medzinárodnú spoluprácu. Opatrenia v oblasti ochrany hraníc v kontexte nelegálnej migrácie popisujeme v kapitole 4.1.

S cieľom podporiť ďalšie postupné vybudovanie integrovaného systému správy vonkajších hraníc boli v roku 2012 financované z Fondu pre vonkajšie hranice nasledovné aktivity a technické prostriedky: vybudovanie kamerového monitorovacieho systému na železničnom colnom hraničnom priechode Čierna nad Tisou; dobudovanie obvodovej ochrany štyroch objektov oddelení hraničnej kontroly PZ (Zboj, Topoľa, Vyšné Nemecké, Čierna nad Tisou), dislokovaných priamo v úseku štátnej hranice SR s Ukrajinou a dobudovanie obvodovej ochrany objektu Riaditeľstva hraničnej polície v Sobranciach. Zároveň sa začala rea-

⁸⁹ www.emn.sk (citované 29. 11. 2012).

lizácia druhej etapy dobudovania obvodovej ochrany zvyšných šiestich objektov oddelení hraničnej kontroly PZ (Ulič, Ubl'a, Podhorod', Petrovce, Maťovské Vojkovce, Veľké Slemence), rovnako dislokovaných priamo v úseku štátnej hranice SR s Ukrajinou. Ďalej bola z Fondu pre vonkajšie hranice financovaná a vykonaná technická modernizácia dvoch stacionárnych technických zariadení typu EPOFAT 2 GG systému Ralen určených na odhaľovanie ukrytých osôb v priestoroch všetkých nákladných vozidiel prichádzajúcich na územie SR z Ukrajiny, čím sa dosiahlo posilnenie výkonu hraničnej kontroly na cestnom hraničnom priechode Vyšné Nemecké – Užhorod.⁹⁰

Začiatkom roku 2012 sa začala aj implementácia projektov financovaných z Fondu pre vonkajšie hranice, ktorých cieľom je zabezpečenie najmodernejšieho technického vybavenia pre príslušníkov ÚHCP P PZ na výkon riadenia vonkajšej pozemnej hranice schengenského priestoru v SR. Medzi tieto technické prostriedky patria napríklad mobilné termokamery, mobilné zariadenia na overovanie pravosti cestovných dokladov, ručné svietidlá či komunikačné súpravy.

Vzdelávanie policajtov základného útvaru v tejto oblasti je zamerané na plánovanie a prípravu služobnej prípravy, samovzdelávanie policajtov, preverovanie znalostí právnych noriem, a to najmä v oblasti odhaľovania falšovania a pozmeňovania cestovných a iných dokladov. Vzdelávaním sa zaoberá aj agentúra Frontex, kde sa spolu s členskými krajinami vytvára spoločný základný študijný program (CCC), vzdelávacie aktivity pre psovodov, školenia v oblasti falšovania cestovných dokladov, odcudzených motorových vozidiel a jazyková príprava. Tieto aktivity sú predovšetkým na báze siete „partnerských“ akademíí. Distribúcia informácií pre policajtov je

zabezpečovaná prostredníctvom projektov ako sú FOSS – webový portál, ktorý poskytuje základné informácie o operačných aktivitách agentúry Frontex, JORA⁹¹, FMM – monitorovanie médií a V-Aula, ktorá poskytuje informácie o vzdelávacích aktivitách agentúry Frontex. Na vzdelávanie v oblasti odhaľovania falšovania a pozmeňovania cestovných a iných dokladov (víz, identifikačných kariet, povolení na pobyt, dokladov k motorovým vozidlám) je na útvaroch v pôsobnosti ÚHCP P PZ vytvorená sieť školiťelov. V roku 2012 bolo v tejto súvislosti preškolených v rámci troch školení 12 policajtov – školiťelov, tzv. kontaktných osôb a 36 policajtov – školiťelov z oddelení cudzineckej polície, ktorí majú v rámci pôsobnosti jednotlivých riaditeľstiev odborne preškoliť ďalších policajtov v problematike odhaľovania falšovania a pozmeňovania cestovných dokladov a iných dokladov. Vyškolení školiťelia zrealizovali v roku 2012 pre oddelenia hraničnej a cudzineckej polície celkovo 33 školení, na ktorých odborne preškoliť celkom 418 policajtov.⁹² Školenia sa týkali aj odhaľovania obetí obchodovania s ľuďmi (ďalšie informácie sa nachádzajú aj v kapitole 7) či posilnenia interkultúrnych zručností (ďalšie informácie sa nachádzajú aj v kapitole 3.5).

V oblasti medzinárodnej spolupráce sa v roku 2012 uskutočnilo stretnutie hlavných hraničných splnomocnencov SR a Ukrajiny, na ktorom bol prijatý *Plán rozvoja spolupráce medzi ÚHCP P PZ a Štátnou pohraničnou službou Ukrajiny na roky 2013 a 2014*. Cieľom tohto materiálu je pokračovať v rozvoji spolupráce a koordinácie spoločného úsilia pri zabezpečovaní bezpečnosti na slovensko-ukrajinských štátnych hraniciach. V pláne sú vytýčené nasledovné oblasti spolupráce:

- zlepšenie spolupráce pri ochrane spoločnej hranice,
- opatrenia na zlepšenie výkonu hraničnej

90 Technická modernizácia bola financovaná z grantu na realizáciu národného projektu SK 2011 EBF Projekt 1/2 NP v rámci ročného programu 2011 Fondu pre vonkajšie hranice. Informácie poskytl ÚHCP P PZ a odbor zahraničnej pomoci MV SR.

91 Cieľom JORA je zjednodušiť spravodajstvo zo spoločných operácií a zmodernizovať systém (vyplňanie excelovských formulárov zasielaných e-mailom nahradiť webovou aplikáciou). JORA by sa mala stať súčasťou EUROSURu.

92 Informácie a štatistiky poskytl ÚHCP P PZ.

kontroly,

- spolupráca operatívno-pátracích orgánov,
- výmena informácií v záujme ochrany spoločnej štátnej hranice,
- spoločné hodnotenie hrozieb nelegálnej migrácie na slovensko-ukrajinskej hranici,
- predchádzanie, odhaľovanie a zamedzovanie nových foriem a metód protiprávnej činnosti,
- príprava mechanizmu spoločných hliadok,
- stáž zameraná na štúdium slovenského jazyka pre ukrajinských policajtov – študentov,
- opatrenia na posilnenie dôvery formou spoločných kultúrnych a športových podujatí.

V snahe posilniť medzinárodnú policajnú spoluprácu financoval Fond pre vonkajšie hranice aj projekt, ktorého cieľom bola rozsiahla technická modernizácia národnej ústredne SIRENE Úradu medzinárodnej policajnej spolupráce P PZ a spoločných kontaktných pracovísk.

3.7.4 Frontex

SR aktívne spolupracuje na aktivitách agentúry Frontex a pravidelne sa zapája do jej činnosti, pričom v roku 2012 išlo najmä o účasť na jej spoločných operáciách na pozemných, morských, vzdušných hraniciach, v oblasti spoločných návratov, ako aj pilotných projektov, ktoré majú dlhodobejší charakter, a rôznych školení, seminárov a pod.

V roku 2012 boli na spoločnú operáciu Focal Point a Referenčný manuál – vzdušný sektor, ktorý je tzv. pilotným projektom a zabezpečuje aktualizáciu databázy dokumentovaných prípadov falšovania cestovných dokladov, vyslaní policajní experti SR. Na spoločnú operáciu Poseidon Land na pozemnej grécko-tureckej hranici boli vyslaní 6 policajní experti spolu so služobnými motorovými vozidlami. Cieľom tejto operácie bolo zvýšiť celkovú efektívnosť hraničného dozoru tak, aby sa zabránilo neoprávnenému vstupu na územie EÚ. Na vonkajšej pozemnej hranici s Ukraji-

nou prebieha celý rok spoločná operácia Jupiter a Focal Point Land, pričom SR je aj hositeľskou krajinou. Slovenskí policajní experti sa zúčastnili v roku 2012 aj spoločnej operácie Neptun, v rámci ktorej bolo jednou z hositeľských krajín aj Grécko. Zapojili sa aj do operácie Eurocup, ktorá slúžila na prevenciu proti organizovanej trestnej činnosti, na determináciu vysokorizikových letov, na identifikáciu prevádzčov a obchodníkov s ľuďmi a prebiehala spolu s pozemným sektorom. Spoločnú operáciu Minerva zabezpečilo P PZ prostredníctvom prieskumného lietadla CESSNA T 182, ktoré vysiela SR na spoločné operácie už od roku 2009 spolu s posádkou. V októbri 2012 sa v agentúre Frontex uskutočnili pravidelné bilaterálne rozhovory o podujatiach v roku 2013, v rámci ktorých sa dohodli počty vyslaných policajných expertov na jednotlivé operácie a približné termíny ich vyslania.⁹³

Prostredníctvom ÚHCP P PZ zároveň SR pravidelne dopĺňa a aktualizuje Európsky tím hraničnej polície (EBGT), pričom členov EBGT registruje do IS OPERA.

V novembri 2011 prepojila agentúra Frontex v rámci pilotného projektu EUROSUR prostredníctvom chránenej komunikačnej siete 6 koordinačných centier, medzi ktorými je aj operačné stredisko Riaditeľstva hraničnej polície v Sobrance. V decembri 2011 bola spustená testovacia prevádzka projektu EUROSUR, ktorá trvala počas roku 2012 a bude trvať do roku 2013, kedy sa očakáva podpísanie návrhu nariadenia EÚ o implementácii systému EUROSUR vo všetkých krajinách EÚ.

Školiace aktivity agentúry Frontex detailnejšie popisujeme v kapitole 3.7.3.

⁹³ Informácie poskytol ÚHCP P PZ. Relevantné informácie sú dostupné aj na webovej stránke agentúry Frontex <http://www.frontex.europa.eu/operations/roles-and-responsibilities>.

Nelegálna migrácia a návraty

Kapitola poskytuje informácie o opatreniach v oblasti boja proti nelegálnej migrácii vrátane návratov so zameraním na politický a legislatívny vývoj na národnej úrovni a v kontexte EÚ. Okrem toho sumarizuje možné debaty a mediálne výstupy v tejto oblasti, projekty financované z fondov EÚ a ich vplyv a venuje sa aj problematike medzinárodnej spolupráce.

4.1 Nelegálna migrácia

Okrem nového zákona o pobyte cudzincov, ktorý vstúpil do platnosti 1. januára 2012 a má vplyv aj na oblasť nelegálnej migrácie (viac informácií aj v časti 4.2), sa politika na predchádzanie rizikám nelegálnej migrácie realizuje aj v opatreniach upravených v *Národnom pláne riadenia kontroly hraníc SR na roky 2011 – 2014*, schváleného uznesením vlády SR č. 473 zo 6. júla 2011⁹⁴, a v kontexte *Schengenského akčného plánu*, schváleného uznesením vlády SR č. 755 z 30. novembra 2011. Viac informácií uvádzame aj v kapitole 3.7.2.

Nelegálnej migrácii je venovaná aj samostatná kapitola v MP, pričom problematika nelegálnej migrácie je následne rozpracovaná do Akčných plánov. SR v nej zdôrazňuje, že účinne bojuje proti všetkým formám nelegálnej migrácie, pričom berie na zreteľ ľudskoprávne aspekty spojené s týmto fenoménom. Taktiež akcentuje potrebu spolupráce s krajinami EÚ, krajinami tranzitu a pôvodu migrantov, potrebu prijímania legislatívnych, organizačných a administratívnych opatrení na prevenciu nelegálnej migrácie v oblasti kontroly a sankčných postihov v prípadoch nelegálneho zamestnávania migrantov, potrebu prijímania opatrení na zvýšenie bezpečnosti ochrany dokladov a zavádzanie technických prostriedkov na odhaľovanie ich pozmeňovania a falšovania a vykonávanie bezpečnostných previerok cudzincov zameraných na overenie pozvania alebo udelenie pobytu. Všetky opatrenia sa plnia priebežne

⁹⁴ <http://www.rokovania.sk/Rokovanie.aspx/BodRokovaniaDetail?idMaterial=19962> (citované 29. 11. 2012).

v kontexte vyššie spomínaných strategických dokumentov, ako aj opätovného schengenského hodnotenia.

Vychádzajúc zo štatistík nelegálnej migrácie na území SR, došlo v roku 2012 v porovnaní s rokom 2011 k celkovému nárastu nelegálnej migrácie o 21 %. Rast celkovej nelegálnej migrácie bol spôsobený vývojom na slovensko-ukrajinskej hranici. Tam došlo k nárastu počtu zadržaných nelegálnych migrantov mimo hraničných priechodov (tzv. zelená hranica) aj na hraničných priechodoch. Na raste sa podieľal neustále sa zvyšujúci počet migrantov pochádzajúcich z afrických krajín. V prípade neoprávneného prekročenia štátnej hranice SR došlo celkovo k medziročnému nárastu o 69 %. Na neoprávnenom pobyte na území SR bola v roku 2012 zaznamenaná takmer totožná úroveň ako v predchádzajúcom roku. Pokles v danej kategórii predstavoval len 1 %. Tak ako aj v roku 2011 boli najčastejšími nelegálnymi migrantmi štátni príslušníci Ukrajiny, Somálska, Moldavska a Afganistanu.⁹⁵

Tabuľka 3 v prílohe 2 uvádza prehľad nelegálnej migrácie v SR za roky 2011 a 2012 (neoprávnené prekročenie štátnej hranice a neoprávnený pobyt).

Problematika nelegálnej migrácie je pre médiá najatraktívnejšou a najviac spomínanou oblasťou migrácie. Aj v roku 2012 informovali o jednotlivých prípadoch chytených nelegálnych migrantov v blízkosti vonkajšej hranice, pričom išlo o osoby nelegálne sa nachádzajúce na území SR, ktoré boli buď vyhostené, alebo požiadali o azyl. Tieto sporadické správy však nevyvolali širšiu verejnú diskusiu ani nemali vplyv na zmenu legislatívy alebo politickej diskusie v parlamente. O prípadoch informuje aj samotné ÚHCP P PZ prostredníctvom

webovej stránky MV SR vo svojej sekcii.⁹⁶

Opatrenia súvisiace aj s bojom proti nelegálnej migrácii, ako sú zlepšenie technického vybavenia vonkajšej hranice a súvisiaca spolupráca, školenia a tréningy a spolupráca s agentúrou Frontex vrátane zamerania sa na grécko-tureckú hranicu, detailnejšie uvádzame v kapitolách 3.7.3 a 3.7.4.

V kontexte boja proti nelegálnej migrácii má SR na centrálnej, regionálnej a miestnej úrovni rozpracovaný systém technickej a fyzickej ochrany štátnej hranice na vonkajšej hranici. Uvedený systém spočíva v prijatých opatreniach, ktoré zahŕňajú napr. plán pri náhlejšom rozsiahlej vlne nelegálneho prisťahovalectva, plán časovo-zásahových tabuliek úsekov štátnej hranice všetkých oddelení hraničnej kontroly PZ, plán činnosti hliadok pri modelových situáciách neoprávneného narušenia štátnej hranice a plán činnosti hliadok po vyhlásení fyzickej ochrany štátnej hranice. Celý systém je rozpracovaný na základe odporúčaní schengenského katalógu EÚ o kontrole hraníc, návrate a readmisii.

Opatrenia potrebné na riešenie negatívnych vplyvov migračnej vlny veľkého rozsahu definuje schválený *Národný plán riadenia kontroly hraníc SR na roky 2011 – 2014*.

SR v rámci prístupového procesu do schengenského priestoru prijala schengenské acquis, zintenzívnila boj proti organizovanej nelegálnej migrácii a výrazne posilnila ochranu vonkajšej hranice po stránke technickej, bezpečnostnej aj personálnej.

Neodmysliteľným v rámci opatrení, ktorých cieľom je čeliť neočakávanému migračnému tlaku na územie SR, je spracovávanie analýz na centrálnej úrovni. ÚHCP P PZ pravidelne analyzuje oblasť legálnej a nelegálnej migrácie cudzincov a s nimi súvisiace zmeny v trendoch. Na tento účel sa využívajú rôzne

⁹⁵ Štatistiky vychádzajú zo Štatistického prehľadu legálnej a nelegálnej migrácie v Slovenskej republike za rok 2012, spracovanom ÚHCP P PZ [http://www.minv.sk/swift_data/source/policia/hranica_na_a_cudzinecka_policia/rocniky/rok_2012/2012-rocenka-UHCP-SK.pdf] (citované 7. 2. 2013).

⁹⁶ http://www.minv.sk/?aktuality-3 (citované 9. 1. 2013).

interné informačné zdroje (denné situačné správy, regionálne analýzy rizík a pod.) aj tie externé (analýzy rizík členských krajín, informácie styčných dôstojníkov, analytické produkty agentúry Frontex a pod.).

Podľa schengenského katalógu odporúčaní a najlepších postupov pre oblasť kontroly hraníc, návratu a readmisie elektronicky odovzdáva hraničná polícia týždenné a mesačné analytické správy o rizikách na miestnej úrovni. Na všetkých úrovniach (centrálnej, regionálnej a miestnej) sú vypracované postupy na tvorbu a vykazovanie štatistík.

Operačné analýzy sa tvoria na regionálnej úrovni prostredníctvom jednotlivých pokynov a metód. Cieľom analýzy je optimálne využitie daných zdrojov pre vnútornú bezpečnosť v danom období. Zároveň je operačná analýza jedným z hlavných zdrojov pre tvorbu analýz na centrálnej úrovni a je podkladom na vypracovanie správy o bezpečnostnej situácii v SR.

Taktické analyzovanie situácií na miestnej úrovni vykonáva určený pracovník základného útvaru. Spočíva v spracovaní a používaní príslušných informácií na profilovanie úloh súvisiacich s ochranou vnútornej bezpečnosti v reálnom čase. Profilovanie sa vykonáva s cieľom identifikovať pravdepodobných narušiteľov. Na základe takto spracovaných analýz sa prijímajú opatrenia na taktickej úrovni – na hraničných priechodoch a na zelenej hranici, kontroly pobytu cudzincov, kontrola legálnosti a oprávnenosti pobytu cudzincov a pod. Výmena informácií prebieha v rámci informačného toku oboma smermi.

Okrem vyššie spomínaných opatrení a analytickej činnosti je jedným z najúčinnějších spôsobov boja proti nelegálnej migrácii uzatváranie readmisných dohôd. Readmisné dohody s kľúčovými tretími krajinami pôvodu alebo tranzitu tvoria základný kameň účinného riadenia migrácie a najmä efektívnej politiky navracania štátnych príslušníkov tretích krajín,

ktorí sa neoprávnene zdržiavajú v EÚ. Uzatváranie readmisných dohôd je zároveň základom spolupráce SR so štátmi EÚ a EÚ s tretími krajinami pri riadení migrácie a azylu.

SR podpísala v tejto súvislosti 16. februára 2012 readmisnú dohodu s Rakúskom (*Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky a spolkovou vládou Rakúskej republiky o readmisii osôb s neoprávneným pobytom /readmisná dohoda/*) a Vykonávací protokol k Dohode. Dohoda nadobudla platnosť 13. mája 2012. Cieľom dohody je uľahčiť boj proti nelegálnej migrácii a spoluprácu kompetentných slovenských a rakúskych orgánov v tejto oblasti. Readmisné procedúry sa vďaka podpísanej dohode zjednodušia.

Spolupráca na bilaterálnej úrovni v oblasti readmisných dohôd prebieha aj v rámci hranično-splnomocneneckej činnosti, a to v rámci osobných stretnutí hraničných splnomocnencom jednotlivých krajín a ich zástupcov, ktoré sa konajú striedavo na územiach strán bilaterálnej readmisnej dohody. Na uvedených hranično-splnomocneneckých schôdkach sa riešia praktické problémy v oblasti spoločných hraníc dvoch štátov, spoločné bezpečnostné akcie dvoch štátov či kriminalita na úseku spoločnej štátnej hranice.

Spolupráca prebieha aj v rámci praktickej realizácie readmisných dohôd a realizácie policajných prevozov cez územie zmluvného štátu. Významným bodom v rámci spolupráce pri vykonávaní readmisií je spolupráca výkonných útvarov so spoločnými kontaktnými pracoviskami, ktoré plnia úlohy v rámci zabezpečenia výkonu readmisií a prevozov.

Experti SR sa pravidelne zúčastňujú spolupráce pri príprave textov readmisných dohôd na úrovni EÚ.

Dôležitým aspektom boja proti nelegálnej migrácii je spolupráca s krajinami pôvodu a tranzitu, zvyšovanie ich kapacít a prevencia nelegálnej migrácie z týchto krajín.

SR realizovala v októbri 2011 prostredníctvom ÚHCP P PZ v súvislosti s aktivitami plánovanými v rámci Mobilitného partnerstva medzi EÚ a Moldavskom aktivitu Spoločné operatívne štandardy umožňujúce rozvíjať spoluprácu v boji s nelegálnou migráciou a nelegálnym pobytom cudzincov v časti II. Migrácia, ilegálna migrácia a bezpečnosť, a to formou návštevy partnerského útvaru v Moldavsku. Zástupcovia zo SR tiež navštívili partnerský útvar v Rumunsku. Obidve aktivity sa uskutočnili s cieľom koordinovať spoločné postupy v rámci medzinárodnej spolupráce v boji proti organizovanej trestnej činnosti spojenej s prevádzacstvom a nelegálnou migráciou, prerokovať spoločný postup, spolupracovať a vymieňať si informácie v oblasti boja proti nelegálnej migrácii. Cieľom pracovného stretnutia predstaviteľov zainteresovaných zložiek v Moldavsku bol v rámci Mobilitného partnerstva s Moldavskom 2-dňový seminár (september 2012) pre moldavskú operatívnu zložku zaoberajúcu sa problematikou organizovanej nelegálnej migrácie a obchodovania s ľuďmi na území Moldavska (aktivita v rámci programu CETIR – Centrum pre transfer skúseností z integrácie a reforiem)⁹⁷, počas ktorého prezentoval ÚHCP P PZ svoju činnosť, predovšetkým spôsob ochrany schengenskej hranice s Ukrajinou a s tým súvisiaci boj proti nelegálnej migrácii, ktorý zabezpečuje špecializovaný útvar – Národná jednotka boja proti nelegálnej migrácii (NJBPNM) ÚHCP P PZ. NJBPNM ÚHCP P PZ a Centrum na boj proti obchodovaniu s ľuďmi Ministerstva vnútra Moldavska spoločne diskutovali aj o otázkach možnej medzinárodnej spolupráce na operatívnej úrovni, o postupoch výmeny operatívnych informácií, na základe ktorých sa v júli 2012 v Rumunsku aj v Moldavsku uskutočnilo ďalšie pracovné stretnutie zainteresovaných

97 CETIR sa sústreďuje na prehlbovanie kontaktov slovenských expertov s predstaviteľmi štátnych orgánov a občianskej spoločnosti krajín západného Balkánu a Východného partnerstva. Snaží sa promptne reagovať na konkrétne požiadavky partnerskej krajiny s využitím skúseností a za aktívnej účasti slovenských ministerstiev a ďalších inštitúcií. CETIR kladie dôraz na posilňovanie reformného úsilia, napĺňanie európskej perspektívy a zlepšovanie dobrého spravovania vecí verejných prostredníctvom partnerských konzultácií v konkrétnych sektoroch a štátnych inštitúciách.

predstaviteľov, ktorého cieľom bolo prerokovanie spoločného postupu, spolupráce a výmeny informácií v oblasti boja proti nelegálnej migrácii v rámci prebiehajúceho projektu **IMPACT – FIMATHU**⁹⁸. Cieľom operatívneho stretnutia v Moldavsku bola výmena informácií a žiadosť o spoluprácu pri vedení vyšetrovania organizovanej skupiny vo veci zločinu prevádzacstvo na území SR, kde bol ako hlavný organizátor stotožnený štátny príslušník Moldavska. Predmetom stretnutia so zástupcami Centra na boj proti obchodovaniu s ľuďmi Ministerstva vnútra Moldavska a príslušnej prokuratúry bolo aj prerokovanie možnosti odstúpenia trestného stíhania a kompletného spisového materiálu vyšetrovacím orgánom Moldavska. V uvedenej veci boli prizvaní aj zástupcovia EUBAM a policajný pridelenec v Rumunsku.

Spolupráca s Moldavskom prebieha aj v rámci projektu **Budovanie školiacich a analytických kapacít v oblasti migrácie v Moldavsku a v Gruzínsku (GovAc)**⁹⁹, ktorého cieľom je vytvoriť základ pre rozvoj a implementáciu mobilitných partnerstiev v Moldavsku a v Gruzínsku, prostredníctvom posilnenia kapacít štátnych inštitúcií v problematike riadenia migrácie. SR sa zaviazala, že ponúkne odborné znalosti v dvoch oblastiach, a to v oblasti azylového systému a procedúr a v oblasti informácií o krajinách pôvodu a počas trvania projektu vyškolí pracovníkov štátnych inštitúcií v Moldavsku. V roku 2012 sa okrem koordináčného stretnutia konal workshop v Kišiňove, na ktorom sa aktívne zúčastnila aj SR prostredníctvom zástupcu MÚ MV SR. Cieľom workshopu bolo zvýšiť znalosti účastníkov týkajúce sa migračnej terminológie, pochopiť vývoj migračných trendov vo svete a v Mol-

98 Hlavnými aktivitami projektu sú spoločné pracovné stretnutia zúčastnených krajín, ktorých cieľom je koordinácia spoločných postupov a vzájomná výmena operatívnych informácií týkajúcich sa nelegálnej migrácie cez územie západného Balkánu vedúca k rozloženiu organizovaných skupín.

99 Projekt realizuje pod vedením ICMPD skupina partnerov, ktorú tvoria inštitúcie zaoberajúce sa migráciou z Bulharska, Českej republiky, Fínska, Holandska, Poľska, Portugalska, Slovenskej republiky, Švajčiarska a Rady Európy. Projekt je financovaný zo zdrojov Tematického programu Európskej únie, Dánskej utečeneckej rady a partnerských štátov.

davsku, získať všeobecné informácie o medzinárodnom migračnom práve, európskom migračnom *acquis* a moldavských vnútroštátnych právnych aktoch v oblasti migrácie, pochopiť úlohu štátu v migračnom manažmente, zvýšiť znalosti o súčasnom migračnom manažmente v Moldavsku a o význame medziinštitucionálnej a medzinárodnej spolupráce v oblasti migrácie, ako aj pochopiť vzťah medzi migračnými inštitúciami a civilnou spoločnosťou. SR okrem iného prezentovala príspevok o Spoločnom európskom azylovom systéme. Je nevyhnutné vyzdvihnúť najmä prínos tzv. školenia pre školiteľov v tejto oblasti, ktorý bol významný nielen pre moldavských, ale aj pre zahraničných expertov.

Ďalšia aktivita sa konala pod záštitou polície Českej republiky, kde sa viedlo preverovanie trestnej veci (akcia KATER) týkajúcej sa podozrenia zo spáchania trestných činov na úseku nelegálnej migrácie, priamo sa týkajúcej krajín Česká republika, Poľsko, Maďarsko, Rumunsko, Slovensko a Rakúsko. V rámci veľmi úzkej bilaterálnej spolupráce s partnerským orgánom Maďarska prebieha vzájomná súčinnosť najmä s cieľom vyhodnotiť doterajšiu spoluprácu v oblasti boja proti nelegálnej migrácii a organizovaným formám prevádzachstva so zameraním na Balkánsku cestu, oboznámiť sa s aktuálnou problematikou nelegálnej migrácie na úseku maďarsko-srbskej štátnej hranice a dohodnúť spoločný postup pri pripravovanej realizácii organizovanej skupiny prevádzachov zaoberajúcich sa organizovaním ubytovania a následných prevozov nelegálnych migrantov z územia Maďarska do SR (najmä štátnych príslušníkov Pakistanu, Indie a Afganistanu).

Zároveň sa NJBPNM ÚHCP P PZ zúčastňovala spoločných pracovných stretnutí a spoločných aktivít v rámci operačného akčného plánu projektu **FIMATHU** (pozri aj vyššie). NJBPNM ÚHCP P PZ pripravila návrh plánu 13 aktivít na roky 2013 až 2015.

V tejto súvislosti sa od 24. do 26. októbra 2012 v Europole v Haagu uskutočnilo zasadnutie projektu EMPACT - **Oslabenie schopnosti organizovaných zločineckých skupín zameraných na páchanie trestnej činnosti spojenej s prevádzachstvom a nelegálnou migráciou najmä z oblasti južnej, juhovýchodnej a východnej Európy na grécko-tureckých hraniciach a v krízových oblastiach Stredozemného mora v blízkosti severnej Afriky**, kde bol vytvorený a odsúhlasený operačný akčný plán v rámci nového cyklu politiky EÚ v oblasti organizovanej a závažnej medzinárodnej trestnej činnosti.

Na základe požiadavky Maďarska v súvislosti s vývojom operatívnej situácie v oblasti pôsobenia organizovaných zločineckých skupín zaoberajúcich sa prevádzachstvom cez územie západného Balkánu bol do operačného akčného plánu zahrnutý nasledovný bod: 2.2 Operácia FIMATHU zameraná na nelegálne prekročenie hraníc cez turecko-grécke časti vonkajších hraníc, cez západný Balkán do Maďarska, Rakúska a ďalšie členské štáty.

Kedže NJBPNM ÚHCP P PZ realizuje obdobné prípady, požiadal zástupca NJBPNM ÚHCP P PZ priamo na uvedenom zasadnutí o partnerstvo v projekte FIMATHU. Požiadavku akceptovali zakladajúci členovia, teda Maďarsko a Rakúsko.

V oblasti boja proti nelegálnej migrácii SR spolupracuje a je aktívna aj v rámci viacerých sietí a medzinárodných organizácií alebo platforiem a agentúr. Ide najmä o:

FRAN, Frontex – na tomto fóre sa formou pravidelných zasadnutí FRAN (Frontex Risk Analysis Network) stretávajú jednotlivé členské štáty EÚ a asociované štáty Schengenu prostredníctvom svojich analytikov, ktorí sa vzájomne informujú o stave a trendoch nelegálnej migrácie. V roku 2012 sa do tejto činnosti aktívne zapájala aj SR. Súčasťou spolupráce FRAN spoločenstva je aj pravidelné vkládanie dvojmesačných analytických správ FRAN

a mesačných štatistík FRAN prostredníctvom siete CIRCABC do časti ICONET. Zúčastnené štáty v určenom termíne vyplňajú a zasielajú tieto dokumenty podľa stanovených parametrov do príslušného adresára ICONETu. S využitím týchto údajov spracúva agentúra Frontex svoje produkty, ktoré následne prezentuje na pravidelných stretnutiach FRAN spoločenstva zástupcom členských a pridružených štátov EÚ. Prezentované údaje sú predmetom odbornej diskusie, v rámci ktorej je aj priestor na vyjasnenie prípadných problémov pri zbere či interpretácii dát o nelegálnej migrácii.

V rámci spolupráce s agentúrou Frontex sa SR v roku 2012 zapojila aj do projektu EDF – falošné doklady. Zástupca SR sa zúčastňuje na pravidelných stretnutiach skupiny EDF tvorenej zástupcami agentúry Frontex a jednotlivých členských štátov. Od roku 2012 poskytuje SR a ostatné členské štáty v rámci tohto projektu podrobné štatistické údaje o falošných dokladoch na mesačnej báze a tiež dvojmesačné analytické správy o falošných dokladoch. Uvedené údaje sa podobne ako v rámci skupiny FRAN vkladajú prostredníctvom siete CIRCABC do časti ICONET.

Národný kontaktný bod (NFP – National Focal Point) na vonkajšej vzdušnej hranici SR. V rámci neho SR spolupracuje s inými krajinami pri zabezpečovaní výmeny informácií o falošných a pozmenených cestovných dokladoch, resp. o nových spôsoboch a trendoch nelegálnej migrácie cez vonkajšiu hranicu – letisko. Činnosť kontaktného bodu spočíva aj vo výmene informácií v čase riešenia aktuálnej situácie alebo problému na vonkajšej hranici SR – letisko. Policajti zaradení na NFP sú kedykoľvek, ak je to potrebné, v kontakte s inými národnými kontaktnými bodmi iných členských štátov EÚ, ale taktiež s medzinárodnými letiskami v tretích krajinách. Policajti NFP sú pravidelne vysielaní na spoločné operácie organizované pod záštitou agentúry Frontex, kde si vymieňajú skúsenosti a informácie v oblasti nelegálnej migrácie, nových

trendov a spôsobov falšovania a pozmeňovania cestovných dokladov, taktiež dochádza k výmene informácií v oblasti riešenia praktických problémov, s ktorými sa stretávajú pri výkone hraničnej kontroly na vonkajšej hranici SR. O prípadoch falšovania a pozmeňovania cestovných dokladov, ktoré boli zistené na vonkajšej vzdušnej hranici, informuje pracovisko NFP všetky NFP v EÚ prostredníctvom tzv. alertov.

DSR/MSR systém – ide o výmenu informácií na multilaterálnej úrovni o nelegálnej migrácii medzi Slovenskom, Poľskom, Maďarskom a Ukrajinou v rámci systému DSR/MSR (Daily Statistics Reports/Monthly Statistics Reports). Zasielanie informácií prebieha na dennej a mesačnej báze. Zasielané údaje sa týkajú nelegálneho prekročenia štátnej hranice, re-admisie a prevádzachstva. Informácie evidujú kontaktné body, ktoré štatistiky porovnávajú so štatistikami zúčastnených strán.

Vyšetrovací tím – EUROJUST – v tejto súvislosti bola v auguste 2011 podpísaná dohoda o vytvorení spoločného vyšetrovacieho tímu medzi Generálnou prokuratúrou SR a Najvyšším štátnym zastupiteľstvom Českej republiky s odkazom na Európsky dohovor o vzájomnej pomoci v trestných veciach. V auguste 2012 došlo k ukončeniu činnosti spoločného vyšetrovacieho tímu. Spolupráca bola vyhodnotená ako veľmi efektívna, počas nej došlo k odhaleniu medzinárodnej organizovanej skupiny a voči 9 osobám boli vznesené obvinenia. Tieto osoby zabezpečovali prostredníctvom falšovateľov doklady, tie potom odovzdávali migrantom (najmä zo Srbska), ktorí sa práve na základe falošných dokladov zamestnávali v krajinách EÚ.¹⁰⁰

SR sa zároveň pravidelne zapája aj do činnosti Europolu a Interpolu.

V kontexte boja s nelegálnou migráciou je dôležité aj odhaľovanie falošných a pozmenených

100 Informácie poskytol ÚHCP P PZ.

dokladov a ich bezpečnosť. Policajný útvar v SR pri prijímaní žiadostí o pobyt overuje platnosť a pravosť dokladov, či už cestovných dokladov, identifikačných kariet, prípadne podporných dokladov (ako sú matričné a iné dokumenty). Policajné útvary využívajú pri overovaní dokladov s cieľom preveriť predkladané cestovné a identifikačné doklady informačné systémy ako:

ISSU LIGHT – nemecká databáza pravých aj falošných cestovných pasov, identifikačných dokladov, povolení na pobyt, matričných dokladov, vodičských preukazov;

IS FADO – národný informačný systém falošných a autentických cestovných dokladov;

IS PRADO, IS iFADO – nadnárodné informačné systémy, ktoré obsahujú vzory pravých cestovných dokladov a iných dokladov totožnosti, víz a pečiatok členských štátov EÚ, ako aj niektorých tretích krajín a tiež stručné informácie o najdôležitejších bezpečnostných prvkoch týchto dokladov.

Policajný útvar využíva aj slovenskú a českú databázu stratených a odcudzených cestovných dokladov.

Na regionálnej úrovni je v SR vypracovaný mechanizmus na základe ktorého, ak má policajt, ktorý prijíma žiadosť o pobyt podozrenie, že doklad, ktorý prijal, je falošný, pozmenený, neplatný, odcudzený atď., avšak za využitia príslušných technických a iných prostriedkov nevie posúdiť pravosť tohto dokladu, osloví určenú kontaktnú osobu (odborne vyškolenú pre oblasť dokladov) pre daný región, ktorá spracováva v predmetných prípadoch odborné vyjadrenia.

SR ani v roku 2012 neimplementovala žiadne regularizačné mechanizmy v rámci nelegálnej migrácie.

4.2 Návraty

Základným legislatívnym predpisom v oblasti návratov v SR je zákon o pobyte cudzincov. Nový zákon o pobyte cudzincov, ktorý nadobudol účinnosť 1. januára 2012, priniesol v oblasti návratov viaceré zmeny.

S cieľom zabezpečiť úplnú kompatibilitu národnej legislatívy s európskou legislatívou v tejto oblasti došlo k úprave transpozície jednotlivých ustanovení *smernice 2008/115/ES zo 16. decembra 2008 o spoločných normách a postupoch členských štátov na účely návratu štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sa neoprávnene zdržiavajú na ich území* (návratová smernica). Oproti predchádzajúcej právnej úprave tak došlo k rozšíreniu definície administratívneho vyhostenia o povinnosť cudzinca v prípade vydania rozhodnutia o administratívnom vyhostení vycestovať na územie členského štátu EÚ, v ktorom má udelené právo na pobyt. V rámci všeobecných vymedzení rozhodnutia o administratívnom vyhostení sa tiež zaviedla povinnosť uvádzať aj krajinu, do ktorej je cudzinec vyhostený, ak nie je možné túto krajinu určiť, a uloženie zákazu vstupu, ak nie je určená lehota na vycestovanie. Vzhľadom na procesné záruky garantované návratovou smernicou došlo k doplneniu právnej pomoci pre štátneho príslušníka tretej krajiny nielen zastupovaním zo strany advokáta, ale aj iným zástupcom, ktorého si zvolí.¹⁰¹ Môže ním byť len fyzická osoba s plnou spôsobilosťou na právne úkony. Zároveň sa štátny príslušník tretej krajiny môže dať zastúpiť aj pracovníkom Centra právnej pomoci v súlade so zákonom č. 327/2005 Z. z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materálnej núdzi a o zmene a doplnení zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon).

¹⁰¹ Od 1. 1. 2013 došlo k novele Občianskeho súdneho poriadku s účinnosťou od 1. 1. 2013, a to tak, že vo veciach azylu a zaistenia v súdnych konaniach je možné zastúpenie už len prostredníctvom advokátov.

Vzhľadom na potreby aplikačnej praxe došlo ďalej v novom zákone o pobyte cudzincov k úprave oprávnenia policajta vykonať osobnú prehliadku a prehliadku osobných vecí v konaní o administratívnom vyhostení štátneho príslušníka tretej krajiny z územia SR. Ide o oprávnenie preventívneho charakteru, ktorého cieľom je prehliadkou zistiť, či cudzinec má pri sebe predmety, ktoré by mohli ohroziť bezpečnosť osôb alebo majetku, ale aj to, či cudzinec nemá pri sebe napr. lieky, ktoré musí užívať, a túto skutočnosť predtým opomenul uviesť. Policajt má povinnosť spracovať úradný záznam o vykonaní prehliadky a o zozname odobratých vecí a jednu kópiu zoznamu odovzdať cudzincovi. Policajt je povinný zaistené veci vrátiť po vydaní rozhodnutia o administratívnom vyhostení, ak cudzinec nie je zaistený, okrem peňažných prostriedkov použitých na úhradu nákladov spojených s administratívnym vyhostením a vecí, ktorých držanie je v rozpore s právnym poriadkom SR.

Ďalším oprávnením, ktoré sa zaviedlo do nového zákona, je oprávnenie predviesť cudzinca na policajný útvar. Ide o nové ustanovenie, ktoré poskytuje policajtovi oprávnenie na predvedenie cudzinca na policajný útvar, ak zistí pri vykonávaní kontroly pobytu skutočnosti zakladajúce dôvod, pre ktorý môže byť cudzinec administratívne vyhostený z územia SR. Potreba právnej úpravy tohto oprávnenia vyplynula z aplikačnej praxe, pretože osobná účasť cudzinca je v konaní o jeho administratívnom vyhostení nevyhnutná. Ide o dôležitý procesný inštitút na zabezpečenie priebehu a účelu konania.

Ďalej došlo k úprave dôvodov, na základe ktorých policajný útvar zabezpečí výkon rozhodnutia o administratívnom vyhostení štátneho príslušníka tretej krajiny.

V prípade problematiky zaistenia štátneho príslušníka tretej krajiny definuje nový zákon o pobyte cudzincov oproti predchádzajúcej právnej úprave nový pojem „riziko úteku“. Napriek tomu, že existujú dôvody zaistenia,

môže policajný útvar rozhodnúť namiesto zaistenia o tom, že štátnemu príslušníkovi tretej krajiny uloží povinnosť hlásenia pobytu alebo zloženie peňažnej záruky ako náhrady zaistenia osoby (tzv. alternatívy k zaisteniu). Zároveň sa ustanovujú podmienky, za ktorých možno uložiť tieto opatrenia. Pri porušení týchto podmienok rozhodne policajný útvar o zaistení štátneho príslušníka tretej krajiny, prípadne aj o prepadaní peňažnej záruky, ak bola uložená.

Návrh novely zákona o pobyte cudzincov, ktorého účinnosť sa predpokladá od 1. mája 2013, by mala priniesť ďalšie zmeny v tejto oblasti, najmä čo sa týka dobrovoľných návratov. V tejto súvislosti je teda potrebné konštatovať, že aj v SR existuje možnosť využitia dobrovoľného návratu.

Na území SR sa realizácia *Programu dobrovoľných návratov* začala podpisom *Dohody o spolupráci medzi Ministerstvom vnútra SR a Medzinárodnou organizáciou pre migráciu z 20. augusta 1998 o pomoci pri návrate neúspešných žiadateľov o azyl a ilegálnych migrantov do krajiny pôvodu*. Právnym základom realizácie dobrovoľných návratov je okrem vyššie uvedenej dohody aj zákon o pobyte cudzincov a zákon o azyle.

Dobrovoľné návraty v SR aj v roku 2012 realizovala výlučne IOM v úzkej spolupráci s ÚHCP P PZ prostredníctvom pokračujúceho projektu **Pomoc pri návrate a reintegrácii neúspešných žiadateľov o azyl a ilegálnych migrantov zo Slovenskej republiky do krajiny pôvodu III**, financovaného z Európskeho fondu pre návrat. Hlavným cieľom projektu je poskytnúť nelegálnym migrantom a neúspešným žiadateľom o azyl možnosť humanného, organizovaného a finančne efektívneho návratu a reintegrácie v krajine pôvodu prostredníctvom programu asistovaných dobrovoľných návratov. V rámci projektu bolo okrem samotných návratov a návratovej asistencie zabezpečované individuálne prednávratové poradenstvo, finančný príspevok

na základné životné potreby a po-návratová reintegračná pomoc v podobe prípravy a realizácie schválených podnikateľských plánov, pomoci pri hľadaní zamestnania, poskytnutia materiálnej pomoci, právneho poradenstva, podpory vzdelávania, pomoci s ubytovaním alebo zdravotnej pomoci. V roku 2012 bola naďalej prevádzkovaná informačná linka 0850 211 262 a webová stránka o dobrovoľných návratoch. IOM ako implementátor projektu aktívne pôsobila v azylových a detenčných zariadeniach a informovala cieľovú skupinu o možnosti vrátiť sa dobrovoľne do krajiny pôvodu a získať reintegračnú pomoc po návrate. Na zvýhodnenej anonymnej telefonickej linke 0850 211 262 poskytujú pracovníci IOM volajúcim základné informácie o návratovom programe, ako aj individuálne konzultácie cudzincom už zaradeným do programu.¹⁰²

V roku 2012 požiadalo o dobrovoľný návrat 74 osôb a zrealizovaných bolo 54 návratov. Celkový počet zrealizovaných reintegrácií v krajine pôvodu za rok 2012 je 27. Najviac udeľených grantov bolo poskytnutých navrátilcom z Vietnamu, Moldavska a Arménska. Záujem zo strany navrátilcov je najmä o materiálnu pomoc v podobe rekonštrukcií domov a bytov, nákupu vybavenia domácností či nákupu motocyklov (15 prípadov). V 8 prípadoch bola poskytnutá pomoc zameraná na naštartovanie podnikania, či už formou vstupu do partnerstva so zabehnutými firmami, alebo individuálne. V 2 prípadoch pomohla IOM migrantom pri zabezpečení dočasného ubytovania a 2 migranti využili svoje reintegračné granty na vzdelávacie aktivity.¹⁰³ **Tabuľka 4 v prílohe 2** uvádza prehľad poskytnutej reintegračnej pomoci SR v roku 2012.

Okrem samotných dobrovoľných návratov a s tým súvisiacimi opatreniami sú z Európskeho fondu pre návrat financované aj iné projekty, či už v oblasti nútených návratov, právneho zastupovania zaistených cudzincov alebo školení pre policajtov, ako:

Komplexné pokrytie osobitných potrieb štátnych príslušníkov tretích krajín v ÚPZC v SR – hlavným cieľom projektu je komplexné zabezpečenie primeraných a dôstojných podmienok pre štátnych príslušníkov tretích krajín formou poskytovania základných, doplnkových a sprievodných služieb a celkové uľahčenie ich pobytu v útvaroch policajného zaistenia pre cudzincov (ÚPZC) Medveďov a Sečovce. V rámci aktivít projektu sa realizuje najmä sociálna starostlivosť a poradenstvo, zdravotná a psychologická starostlivosť vrátane starostlivosti o zraniteľné skupiny osôb, opatrenia na uspokojenie ďalších osobitných potrieb osôb, ktoré si vyžadujú špeciálnu starostlivosť či poskytovanie materiálnej pomoci.¹⁰⁴

Právna pomoc cudzincom v ÚPZC – aktivity projektu sú zamerané na zabezpečenie prístupu zaistených cudzincov k právnej pomoci zvýšením povedomia zaistených cudzincov o ich právnom postavení a zabezpečením realizácie zákonných práv štátnych príslušníkov tretích krajín umiestnených v ÚPZC na Slovensku.¹⁰⁵

Posilnenie organizácie a vykonávania nútených návratov a zlepšenie podmienok spojených s realizáciou návratov migrantov do krajiny návratu III – hlavným cieľom projektu je zlepšenie organizácie a vykonávania nútených návratov a zabezpečenie opatrení na uspokojovanie osobitných potrieb cudzincov pred a počas realizácie ich návratu. Okrem zabezpečenia informovania migrantov o obsahu rozhodnutia o administratívnom vyhostení, zákonných podmienkach pobytu a zaistenia na území SR, ich právach a povinnostiach a podmienkach v prípade umiestnenia v útvaroch policajného zaistenia pre cudzincov, vybavenia náhradných cestovných dokladov, víz potrebných pre vstup migrantov do cieľovej alebo tranzitnej krajiny sú v rámci projektu počas prípravy a realizácie návratovej operácie zabezpečované tlmočnícke a prekladateľské služby s cieľom urých-

102 Viac informácií na www.iom.avr.sk (citované 28. 11. 2012).

103 Štatistiky poskytlá IOM.

104 Viac informácií na www.shr.sk (citované 28. 11. 2012).

105 Viac informácií na www.hrl.sk (citované 28. 11. 2012).

liť proces identifikácie a uľahčiť komunikáciu medzi útvarmi a osobou, ktorá je subjektom návratu, ale aj zdravotná starostlivosť či strava.¹⁰⁶

Posilnenie kapacít a rozšírenie zručností príslušníkov hraničnej a cudzineckej polície MV SR – projekt mal za cieľ rozšíriť vedomosti a posilniť kapacitu v oblasti multikulturálnych rozdielov a následne rozvíjať zručnosti príslušníkov hraničnej a cudzineckej polície plniacich úlohy v oblasti riadenia návratov, posilniť a rozvinúť kapacitu a zručnosti príslušníkov hraničnej a cudzineckej polície plniacich úlohy v oblasti riadenia návratov pri zvládaní záťažových situácií súvisiacich s vedením výsluchov cudzincov, ako aj posilniť a rozvinúť kapacitu a zručnosti príslušníkov hraničnej a cudzineckej polície plniacich úlohy v oblasti riadenia návratov pri riešení krízových situácií počas prípravy a realizácie nútených návratov. Prostredníctvom realizovaných školení sa zvýšila odbornosť celkovo 527 účastníkov – príslušníkov ÚHCP P PZ, ktorí sa podieľajú na riadení a vykonávaní návratov v SR.¹⁰⁷

Vzdelávanie príslušníkov hraničnej a cudzineckej polície v cudzích jazykoch (ANJ, RUS, VIE, CIN) – cieľom projektu je dosiahnuť zlepšenie úrovne ovládania anglického, ruského, čínskeho a vietnamského jazyka u príslušníkov PZ komunikujúcich priamo so štátnymi príslušníkmi tretích krajín.¹⁰⁸

V oblasti návratov spolupracuje SR aj na medzinárodnej úrovni, či už prostredníctvom spoločných návratových leteckých operácií, kde SR doposiaľ vystupovala výlučne v pozícii zúčastnenej krajiny, a to vzhľadom na aktuálny počet a štátnu príslušnosť cieľovej skupiny štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sú podľa národnej legislatívy v danom čase subjektom návratu¹⁰⁹, alebo prostredníctvom **Európskej siete dobrovoľných návratov**

(Voluntary Return European Network – VREN). Činnosť siete bola spustená v januári 2012. Projekt pripravila IOM spoločne s 15 členskými štátmi EÚ vrátane SR,¹¹⁰ s podporou EK. Cieľom projektu je vytvorenie tzv. Európskej siete dobrovoľných návratov za spolupráce 27 členských krajín, Nórska, Švajčiarska a hlavných krajín tranzitu a pôvodu. Jej obsah a aktivity tvoria vládne, mimovládne, medzinárodné inštitúcie a miestne organizácie so skúsenosťami v oblasti dobrovoľných návratov a procesom reintegrácie migrantov v krajine pôvodu. Všetci zúčastnení majú prístup k webovej platforme, ktorá slúži na výmenu, zdieľanie a koordináciu informácií medzi jednotlivými partnermi. Platforma funguje na báze fóra e-komunity, na ktorom sa nachádzajú informácie a poznatky regionálneho a národného charakteru súvisiace s dobrovoľnými návratmi a ktoré sú prístupné členom siete a verejnosti. Platforma zároveň môže reagovať na rôzne požiadavky užívateľov siete VREN prostredníctvom dvoch paralelných rozhraní, jedného pre registrovaných členov a druhého pre širokú verejnosť.

Spolupráca prebieha aj formou účasti na rokovaniach pracovných skupín Rady EÚ a výborov EK. Ide napríklad o účasť vo výbore SCIFA (strategický výbor pre migráciu, hranice a azyl), HLWG (pracovná skupina Rady EÚ pre integráciu, migráciu a vyhostenie) či vo výbore expertov pre readmisiiu.

Tabuľka 5 v prílohe 2 uvádza prehľad zrealizovaných nútených a dobrovoľných návratov SR v roku 2012.

¹⁰⁶ Informácie poskytol odbor zahraničnej pomoci MV SR.

¹⁰⁷ Viac informácií na www.ivs.sk (citované 7. 2. 2013).

¹⁰⁸ Viac informácií na www.plusacademia.sk (citované 7. 2. 2013).

¹⁰⁹ V roku 2012 sa SR nezúčastnila žiadnej spoločnej návratovej leteckej operácie.

¹¹⁰ Ide o krajiny: Bulharsko, Česká republika, Fínsko, Francúzsko, Grécko, Írsko, Maďarsko, Litva, Lotyšsko, Luxembursko, Portugalsko, Rakúsko, Taliansko, Španielsko, Švajčiarsko, Slovensko.

Medzinárodná ochrana vrátane azylu

V roku 2012 došlo k zmene klesajúceho trendu počtu podaných žiadostí o udelenie azylu, kedy ich počet oproti roku 2011 a predchádzajúcim rokom opäť stúpol na 732 podaných žiadostí v roku 2012.¹¹¹ V porovnaní s predchádzajúcim rokom bol počet žiadateľov o azyl, ktorým bol azyl udelený, vyšší – v roku 2012 bol udelený azyl 32 žiadateľom a v roku 2011 MÚ MV SR udelil azyl 12 žiadateľom (na porovnanie: v roku 2010 to bolo 15 udelených azylů)¹¹². Na druhej strane MÚ MV SR poskytol 104 doplnkových ochrán, čo je oproti roku 2011 porovnateľný počet, kedy bola doplnková ochrana udelená v 91 prípadoch. V roku 2012 sa v 383 prípadoch rozhodlo o zastavení konania a v 334 prípadoch sa rozhodlo o neudelení azylu, čo predstavuje nárast oproti roku 2011, kedy nebol udelený azyl v 186 prípadoch.¹¹³

Tabuľka 6 v prílohe 2 poskytuje prehľad o trendoch v oblasti azylovej politiky od roku 2009 do roku 2012.

Aj v roku 2012 predstavovali žiadatelia o azyl zo Somálska jednu z najpočetnejších národností žiadateľov o azyl v SR. V tejto súvislosti podal MÚ MV SR v rámci EMN ad-hoc otázku týkajúcu sa politik v jednotlivých členských krajinách pri posudzovaní žiadostí o azyl a návratov žiadateľov zo Somálska s cieľom získať ďalšie skúsenosti a ich aplikácie do praxe v SR. Informácie boli použité najmä v rámci odvolacieho konania na súdoch, aj keď ide len o dopĺňajúcu informáciu, keďže sa každý prípad posudzuje jednotlivo.

V roku 2012 nenastali v oblasti medzinárodnej ochrany žiadne legislatívne zmeny. Tie sa predpokladajú v roku 2013, kedy by mala od 1. mája 2013 nadobudnúť účinnosť novela zákona o pobyte cudzincov, ktorá bude zároveň novelizovať aj zákon o azyloch a iné

¹¹¹ Ďalšie štatistické údaje sú dostupné na <http://www.minv.sk/?statistiky-20> (citované 10. 1. 2013).

¹¹² Štatistiky MÚ MV SR sú dostupné na <http://www.minv.sk/?statistiky-20> (citované 10. 1. 2013).

¹¹³ Štatistiky MÚ MV SR sú dostupné na www.minv.sk/?statistiky-20 (citované 10. 1. 2013).

zákony SR (ako napr. zákon o správnych poplatkoch, Občiansky súdny poriadok, zákon o Policajnom zbore, zákon o sídlach a obvodoch súdov). Touto novelou by sa do právneho poriadku SR mala transponovať *smernica Európskeho parlamentu a Rady 2011/51/EÚ z 11. mája 2011, ktorou sa mení a dopĺňa smernica Rady 2003/109/ES na účely rozšírenia jej pôsobnosti na osoby požívajúce medzinárodnú ochranu*. Zmeny v zákone o azyle by mali priniesť úpravu ustanovení pri riešení problémov vznikajúcich počas azylového konania. Okrem iného sa navrhuje rozšírenie dôvodov zániku azylu a zastavenia konania o azyle, nanovo sa navrhuje úprava zániku doplnkovej ochrany a tiež sa rozširujú dôvody jej zániku.¹¹⁴ Osobitným legislatívnym procesom sa prijímu zmeny v zákone o službách zamestnanosti, kde sa navrhuje zrušiť potreba povolenia na zamestnanie pre osoby s udelenou doplnkovou ochranou, ako aj zaradenie tejto skupiny cudzincov medzi znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie.

Rovnako ako aj v iných oblastiach migrácie je problematika medzinárodnej ochrany predmetom rozpracovania do Akčných plánov MP. Jednotlivé opatrenia sa plnia priebežne aj v kontexte pripravovanej novej legislatívy a politik EÚ (podrobnejšie informácie sa nachádzajú v kapitole 5.1), ako aj spolupráce v rámci EASO (podrobnejšie informácie uvádzame v kapitole 5.2) alebo iných združení a zoskupení.

V roku 2012 mala SR prvú možnosť vyskúšať si použitie jazykových analýz; prvých päť z nich bolo cez projekt GDISC tlmočenie na diaľku v spolupráci s Maltou. Jazykové analýzy sa uskutočnili so žiadateľmi z krajiny pôvodu Somálsko.

Na regionálnej úrovni je potrebné spomenúť výmenu informácií a skúseností z praxe

v azylovej problematike aj využitím osobných (neformálnych) kontaktov medzi expertmi na jednotlivé krajiny pôvodu z rôznych členských štátov, cez viac formalizované siete, ako boli a sú napr. MedCOI (Medical Countries of Origin Project), ECS (European Countries of Origin Sponsorship Project) či DISCS (Document Information System of Civil Status).

K zlepšovaniu národných kapacít v oblasti krajín pôvodu prispieva aj bilaterálna spolupráca, najmä formou spoločných školení a výmenou praktických skúseností (napr. jednotlivovo v spolupráci s Českou republikou, Fínskom, Lotyšskom).

K zlepšovaniu národných kapacít formou praktickej spolupráce na úseku azylu prispieva aj sieť ENARO (Európska sieť organizácií, ktoré zastrešujú oblasť príjmu žiadateľov o azyl). MÚ MV SR bol do siete ENARO prijatý v roku 2009 a úspešne sa podieľa na expertných výmenách pracovníkov, ktorí zabezpečujú príjem žiadateľov o udelenie azylu v azylových zariadeniach (naposledy prijatie zástupcu maďarského úradu pre imigráciu a národnosť v termíne od 7. do 19. októbra 2012 na tému Vzťahy prijímacieho centra s miestnou komunitou).

MÚ MV SR sa svojimi aktivitami snaží prispieť aj k zvyšovaniu informovanosti občanov o problematike migrácie a azylu. V júli 2012 vytvoril v rámci hudobného festivalu Pohoda spoločne s mimovládnu organizáciou Spoločnosť ľudí dobrej vôle informačný stánok. Návštevníci festivalu boli informovaní o migračnej politike SR, o problematike obchodovania s ľuďmi, či o sociálnej práci a právnom poradenstve, ktoré sa vykonávajú v azylových zariadeniach so zreteľom aj na zraniteľné skupiny. Mnoho návštevníkov festivalu prichádzalo s konkrétnymi otázkami, diskutovali a pozitívne hodnotili prítomnosť štátnej inštitúcie na takejto akcii a ochotu otvorene komunikovať o problematike s účastníkmi festivalu.

¹¹⁴ Podrobnejšie informácie sú dostupné na <http://www.minv.sk/?tlacove-spravy&sprava=od-maja-2013-sa-rozsi-ri-okruh-statnych-prislusnikov-tretich-krajin-ktori-mozu-ziskat-na-slovensku-dlhodoby-pobyt> (citované 10. 1. 2013).

5.1 Spoločný európsky azylový systém

Balíček smerníc, ktoré sú súčasťou Spoločného európskeho azylového systému, sa nachádza v rôznom štádiu procesu schvaľovania na európskej úrovni. SR aktívne participovala na všetkých príslušných rokovaníach k jednotlivým návrhom azylového balíčka a priebežne si uplatňovala pripomienky. Predpokladaná transpozícia jednotlivých smerníc na národnej úrovni sa očakáva najskôr v období 2013 – 2014.

V roku 2012 sa v rámci Európskeho fondu pre utečencov uskutočnili dva projekty, ktoré podporujú rozvoj Spoločného európskeho azylového systému, a to konkrétne:

Lepšia kvalita života pre všetkých IV – projekt je zameraný na celkové zlepšenie situácie a kvalitu života žiadateľov o azyl nachádzajúcich sa v azylovom zariadení v Rohovciach na západnom Slovensku a útvaru policajného zaistenia pre cudzincov v Medvedove formou poskytovania základných, doplnkových a sprievodných služieb (sociálna starostlivosť a poradenstvo, zdravotná a psychologická starostlivosť, právne poradenstvo a pomoc, vzdelávanie, jazyková príprava, ale aj materiálna pomoc, tlmočenie a preklady). Služby sú určené aj pre žiadateľov o azyl, ktorí vstúpili do pracovno-právneho alebo obdobného pracovného vzťahu a ktorí môžu byť ubytovaní aj mimo azylových zariadení.¹¹⁵

AZYL.SK IV – právo, pomoc, ochrana – projekt je implementovaný v azylových zariadeniach na východnom a strednom Slovensku, konkrétne v pobytovom tábore Opatovská Nová Ves, v záchytnom tábore v Humennom a na útvaru policajného zaistenia pre cudzincov v Sečovciach. V rámci projektu je poskytované právne, sociálne a psychologické poradenstvo a pomoc a tiež vzdelávacie aktivity

(výučba slovenského jazyka, všeobecné vzdelávanie a podpora pracovných zručností), materiálna pomoc, ako aj tlmočnícke a prekladateľské služby.¹¹⁶ Ďalšie informácie uvádzame aj v kapitole 6.1. a 6.2.

5.2 Spolupráca s Európskym azylovým podporným úradom (EASO)

SR od začiatku činnosti EASO (prvé zasadnutie Správnej rady EASO v novembri 2010) participuje na jeho jednotlivých aktivitách. Okrem účasti na rokovaníach na rôznych úrovniach, ako sú: správna rada (4 zasadnutia v roku 2012), pracovné skupiny Národných kontaktných bodov pre EAC (European Asylum Curriculum), pre AIP (Asylum Intervention Pool), tlmočenie a špecifické workshopy (týkajúce sa Sýrie, Afganistanu, maloletých bez sprievodu, presídľovaniu), SR aktívne participuje aj napr. na školiacich aktivitách EASO v rámci EAC (tzv. face to face k modulu procedurálnej smernice), na aktivitách v rámci azylových podporných tímov (napr. pre Grécko) alebo v referenčnej skupine pre krajiny pôvodu.

SR zároveň poskytla do tzv. rezervnej skupiny v oblasti azylu v zmysle čl. 15 nariadenia o EASO (č. 439/2010) 8 expertov (zamestnancov MÚ MV SR) pre 8 profilov, pričom niektorí zamestnanci sú nominovaní súčasne pre viaceré profily.

Od novembra 2011 vyslala SR celkovo v štyroch cykloch zamestnanca MÚ MV SR, aby pôsobil ako expert podporného tímu pre Grécko; konkrétne pri plnení aktivít: 7.6.2. – azylový podporný tím pre pomoc gréckemu ministerstvu zdravia a sociálnych služieb pri budovaní manažmentu prijímacieho systému (tri cykly – november 2011, december 2011 a január/február 2012) a 8.4.4, 8.4.5, 8.4.6: centrum prvého kontaktu – budovanie manažmentu; konkrétne na identifikáciu tréningových po-

¹¹⁵ Viac informácií na www.shr.sk (citované 28. 11. 2012).

¹¹⁶ Viac informácií na www.sldv.sk (citované 28. 11. 2012).

trieb a vypracovanie manuálov a akčného plánu odborných tréningov pre pracovníkov vstupných prijímacích služieb pre migrantov (jeden cyklus – október/november 2012).

K dnešnému dňu SR nepožiadala EASO o pomoc v podobe vyslania podporného tímu na Slovensko. Spolupráca s personálom EASO je však na veľmi dobrej úrovni, čo sa prejavuje napr. pri získavaní informácií o školeniach (napr. podpora pri umožnení regionálneho školenia cez EAC s Českou republikou v októbri 2012) alebo pri koordinácii získavania informácií o krajinách pôvodu či rôznej administratívnej podpory.

5.3 Solidarita v rámci EÚ vrátane relokácií

SR sa prostredníctvom MÚ MV SR stala partnerskou krajinou pilotného projektu vnútorného presídlenia osôb s udelenou medzinárodnou ochranou na Malte (EUREMA). Partnerská deklarácia bola podpísaná 14. decembra 2009. V rámci projektu EUREMA sa SR zaviazala prevziať od Malty 10 osôb s udelenou medzinárodnou ochranou, pričom malo ísť o rodiny a osamelých rodičov s deťmi. Aj napriek záujmu SR však k naplneniu záväzku nedošlo.

V roku 2011 rozhodla EK projekt predĺžiť. Druhá fáza projektu EUREMA II sa začala v januári 2012 a má pokračovať do polovice roka 2013. Projekt bude aj naďalej financovaný z ERF a zúčastnené členské štáty (SR, Bulharsko, Maďarsko, Litva, Poľsko, Rumunsko) plánujú premiestniť spolu 91 osôb. SR opätovne potvrdila svoj záväzok prevziať 10 osôb. Ani v tejto fáze projektu však osoby pod medzinárodnou ochranou na Malte neprejavili záujem o premiestnenie do SR.

5.4 Spolupráca s tretími krajinami vrátane presídľovania

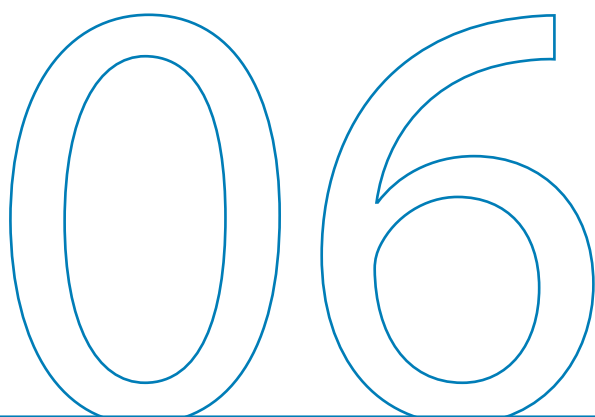
SR na základe *trilaterálnej dohody medzi vládou SR, UNHCR a IOM o humanitárnom transfere utečencov, ktorí potrebujú medzinárodnú ochranu cez Slovenskú republiku*, z 31. januára 2012 realizovala ďalší, v poradí štvrtý humanitárny transfer 35 utečencov z Eritrey, Somálska, Etiópie a Iraku (31 dospelých a 4 deti). 9. apríla 2012 prišlo 44 afganských utečencov z Iránu a 12 rodín (26 matiek a 18 detí).

21. júna 2012 bola podpísaná nová trilaterálna dohoda medzi vládou SR, UNHCR a IOM, účinná od 24. júna 2012, o *humanitárnom transfere utečencov, ktorí potrebujú medzinárodnú ochranu cez Slovenskú republiku*. V rámci spomínanej dohody prijala 19. júla 2012 SR 50 utečencov (27 dospelých a 23 detí) zo Somálska, Etiópie, Sudánu, Iraku a Eritrey. 9. októbra 2012 prijala SR skupinu 51 osôb zo Somálska, z toho bolo 30 detí. Vo všetkých prípadoch ide o utečencov, ktorí sú postupne presídľovaní na územie tretej krajiny.¹¹⁷

MÚ MV SR poskytuje týmto osobám počas ich pobytu kompletný servis, ubytovanie, stravu a základné hygienické potreby. Finančné náklady spojené s ich pobytom sú čiastočne hradené z prostriedkov ERF; zdravotnú a sociálnu starostlivosť pre utečencov vykonáva UNHCR a celkový transfer zabezpečuje IOM.

SR v rámci spolupráce s tretími krajinami v tejto oblasti zároveň podporuje všetky aktivity, ktoré by prispeli k upokojeniu situácie v Sýrii a v okolitom regióne. Rovnako napomáha vytvoreniu regionálnych programov ochrany pre najviac postihnuté krajiny regiónu a všetky opatrenia, ktoré by odvrátili hroziace sekundárne pohyby utečencov.

¹¹⁷ Informácie a štatistické údaje poskytol MÚ MV SR.

Maloletí bez sprievodu a iné zraniteľné skupiny

Táto kapitola podáva prehľad o opatreniach v rámci starostlivosti o maloletých bez sprievodu a iných zraniteľných skupín, či už v národnom kontexte alebo kontexte EÚ. Vzhľadom na to, že v SR ide o veľmi malú skupinu osôb, problematike sa médiá nevenujú a na túto tému neprebiehajú verejné diskusie. Spolupráca sa odohráva na odbornej úrovni a najmä v rámci projektov financovaných z EÚ. Všetky opatrenia legislatívneho a politického charakteru boli v tejto oblasti implementované v predchádzajúcich obdobiach, a preto v roku 2012 nenastal v tejto sfére žiadny významný vývoj.

6.1 Maloletí bez sprievodu

SR pokračovala aj v roku 2012 v implementácii regionálneho projektu s názvom **Zlepšovanie kvality opatrovníctva a starostlivosti o maloletých bez sprievodu – žiadateľov o azyl v krajinách strednej Európy**, ktorý má za cieľ prispieť k zlepšeniu kvality opatrovníctva pre maloletých žiadateľov o azyl bez sprievodu a k harmonizácii štandardov poskytovanej starostlivosti pre túto cieľovú skupinu v súlade s Akčným plánom EÚ o maloletých bez sprievodu, relevantnými smernicami EÚ a Dohovorom o právach dieťaťa.

Do projektu bolo zapojených 7 štátov vrátane SR: Bulharsko, Česká republika, Poľsko, Slovinsko, Rumunsko a Maďarsko. V prvej fáze boli vypracované národné správy týkajúce sa opatrovníctva v každom zo štátov. Druhá fáza projektu bola zameraná na vyškolenie trénerov pre národné tréningy pre opatrovníkov. Tretiu fázu projektu predstavovali samotné národné tréningy pre opatrovníkov a pracovníkov pracujúcich s maloletými bez sprievodu. Zároveň bol spracovaný aj tréningový manuál.

V SR bol v rámci tretej fázy projektu zrealizovaný jeden dvojdnový tréning, na ktorý boli prizvaní zástupcovia MPSVR SR, ÚPSVaR, MÚ MV SR – rozhodovači, sociálni pracovníci pra-

cujúci v zariadeniach MÚ MV SR, pracovníci relevantných detských domovov, opatrovníci – pracovníci relevantných úradov práce. Tréning bol rozdelený na niekoľko hlavných blokov: medzinárodnoprávne aspekty, vnútroštátna právna úprava, problematika obchodovania s ľuďmi, osobnostné predpoklady osôb pracujúcich s maloletými bez sprievodu, psychologické aspekty práce s maloletými bez sprievodu, výmena skúseností jednotlivých aktérov v rámci tejto problematiky a pod.

MÚ MV SR na podnet riaditeľa detského domova pre maloletých bez sprievodu tiež usporiadal v júni 2012 pracovné stretnutie k uvedenej problematike. Okrem zástupcov detského domova pre maloletých bez sprievodu v Hornom Orechovom a MÚ MV SR (vrátane vedúcich táborov, sociálnych pracovníkov) sa ho zúčastnili zástupcovia ÚPSVaR, MPSVR SR a mimovládnych organizácií. Na stretnutí boli predstreté aktuálne problémy, o.i. ohľadom rozdielných režimov pre maloletých v detských domovoch a v zariadeniach MÚ MV SR, obchodovania s ľuďmi, ak je podozrenie, že obeťou je maloletá osoba.

V septembri 2012 sa uskutočnilo v rámci aktivít EMN malé tematické stretnutie zástupcov vybraných subjektov pôsobiacich v oblasti migrácie a azylu. Stretnutie bolo zamerané na spoluprácu štátnych inštitúcií s vybranými slovenskými mimovládnymi organizáciami, ktoré intenzívne pôsobia v oblasti migrácie a azylu. Stretnutia sa o. i. zúčastnili aj subjekty pracujúce s maloletými bez sprievodu. Diskusia k aktuálnym a dlhodobým praktickým problémom pri realizácii starostlivosti o klientov v oblasti azylu a migrácie sa odvíjala na základe kazuistík, ktoré pred stretnutím na požiadanie MÚ MV SR zaslali mimovládne organizácie a opatrovníci z ÚPSVaR.

Špecifická starostlivosť o túto cieľovú skupinu je poskytovaná aj mimovládnymi organizáciami aj z prostriedkov ERF.

Maloletým bez sprievodu sa venuje špeciálna pozornosť hlavne v projekte spolufinancovanom z ERF s názvom **ASAP III**, ktorý sa sústreďuje na sociálnu a ekonomickú integráciu cudzincov s prideleným azylom a doplnkovou ochranou do majoritnej spoločnosti SR, so zvláštnym zreteľom na zraniteľné osoby. Keďže starostlivosť o maloletých bez sprievodu spadá pod úrady práce, sociálnych vecí a rodiny, ktoré im prostredníctvom detských domovov, ktoré zriaďujú, poskytujú základné životné potreby, má pomoc z projektu ASAP III doplnkový charakter. Dôraz sa preto v projekte kladie na poskytovanie sociálneho a psychologického poradenstva. Poskytovanie sociálneho poradenstva spočíva najmä v sprostredkovaní informácií o reálnom živote po odchode z detského domova a zrealizovanie klientových očakávaní a možností, ktoré má na Slovensku.¹¹⁸

V rámci realizácie projektu **AZYL.SK IV** (informácie aj v kapitole 5.1) sa hlavný dôraz kladie na zraniteľné skupiny, medzi ktoré patria aj maloletí bez sprievodu. Sociálni pracovníci sa s nimi stretávajú od prvého dňa vstupu do azylovej procedúry a poskytujú im potrebné poradenstvo a pomoc, čím sa vytvárajú osobnejšie väzby ako v porovnaní s opatrovníkom alebo rozhodovateľom. V rámci projektu funguje aj spolupráca s psychológom, ktorý v spolupráci so sociálnymi pracovníkmi môže dosiahnuť reálnejšie nasmerovanie a dosiahnuť reálny cieľ pre ďalšie obdobie. Počas pobytu v azylových zariadeniach sa aj v rámci projektu kladie dôraz na vzdelanie – výučba slovenského jazyka, umožnenie vzdelávacích aktivít aj mimo azylového zariadenia (napr. v centre voľného času), návšteva rôznych vzdelávacích kurzov. Podporuje sa rozvoj ich zručností, nadania v rámci arteterapie, všeobecne možností, ktoré azylové zariadenie má. Dôraz sa kladie aj na zvládnutie základných zručností (napr. pranie, žehlenie, varenie a pod.).

118 Viac informácií na www.etp.sk (citované 7. 2. 2013).

Sociálni pracovníci monitorujú aj základné potreby maloletých bez sprievodu – ošatenie či hygienické potreby.

V rámci projektu **AZYL.SK IV** sa poskytuje aj právna pomoc pre žiadateľov o azyl nachádzajúcich sa v regióne stredného a východného Slovenska s dôrazom na zraniteľné skupiny vrátane maloletých žiadateľov o azyl bez sprievodu (právne zastupovanie bolo vykonané zatiaľ v 100 % prípadov). Právnicki sa zúčastňujú už na samotnom podaní vyhlásenia pred orgánmi polície, následne právne zastupujú maloletého až do právoplatného ukončenia azylového konania. Vykonávajú všetky právne úkony, na ktoré je právny zástupca na základe platnej legislatívy oprávnený. Právnicki poskytujú opatrovníkovi správy o priebehu azylového konania. V spolupráci s opatrovníkom a sociálnymi pracovníkmi pomáhajú pri riešení problémov, ktoré sa počas azylového konania vyskytnú.¹¹⁹

Na národnej úrovni sa maloletými cudzincami bez sprievodu zaoberá aj projekt **BAKHITA II** (informácie aj v kapitole 3.5), ktorý má za cieľ okrem iného poskytovať psychologickú a pedagogickú starostlivosť (kurzy slovenského jazyka) maloletým bez sprievodu priamo v Detstvom domove pre maloletých bez sprievodu v Hornom Orechovom a v Detstvom domove v Medzilaborciach.¹²⁰

Problematikou maloletých bez sprievodu sa zaoberalo aj EASO na špecifickom stretnutí aj za účasti SR, ktoré bolo zamerané na prediskutovanie/prehodnotenie aktuálnych praktík členských štátov EÚ v tejto oblasti, pričom výsledok stretnutia by sa mal premietnuť do dvoch konkrétnych foriem, a to do príručky k určovaniu veku a do pokynov EÚ. Oba tieto dokumenty by mali členským štátom poskytnúť návody, ako postupovať vo vzťahu k maloletým bez sprievodu, najmä pokiaľ ide o určovanie veku. Možné budúce zmeny

vo vzťahu k maloletým cudzincom bez sprievodu sa predpokladajú najskôr v období 2013 – 2014.

Tabuľka 7 v prílohe 2 poskytuje prehľad o počte maloletých bez sprievodu v SR v roku 2012.

6.2 Iné zraniteľné skupiny

Z prostriedkov ERF v rámci projektu **AZYL.SK IV** (informácia o projekte aj v kapitole 5.1 a 6.1) je financované aj vytvorenie chráneného bývania pre znevýhodnené osoby v azylovom zariadení Opatovská Nová Ves v období december 2011 – február 2012. Chránené bývanie pozostáva zo samostatných bytových buniek – dvojgársónok s vlastnými sociálnymi zariadeniami. Dispozičné riešenie umožňuje variabilné umiestnenie rôznych typov klientov z hľadiska povahy ich znevýhodnenia (sociálneho, psychického alebo zdravotného). Zároveň má ako jediné v podmienkach zariadení pre žiadateľov o azyl v SR bezbariérové riešenie, a tak umožňuje prístup klientom s poškodením hybnosti (od monoparetikov až po paraplegikov), ako aj klientom s mierne až stredným spastickým alebo nespastickým telesným postihnutím (DMO).¹²¹

Z ekonomických dôvodov bolo nutné maximálne využiť vnútorné zdroje a zapojiť do stavebných aktivít aj žiadateľov o azyl. Účasť na prácach hodnotili klienti veľmi pozitívne, v rámci práce na stavbe si zlepšili úroveň svojich zručností a pracovných návykov. Zmysluplné využitie času klientov sa odrazilo aj v zlepšení ich psychickej kondície a v odbúrání stresových a konfliktných situácií medzi jednotlivými skupinami. Otvorenie podmienok pre osobnú realizáciu klientov sa ukázalo ako silný socializačný podnet a účasť na prácach významne prispela k zvýšeniu sebadôvery klientov a pocitu ich uspokojenia zo sebarealizácie.

¹¹⁹ Viac informácií na www.sldv.sk (citované 28. 11. 2012).

¹²⁰ Viac informácií na www.charita.sk/stranky/o-projekte-2 (citované 28. 11. 2012).

¹²¹ Viac informácií na www.sldv.sk (citované 28. 11. 2012).

Opatrenia v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi

Na základe uznesenia vlády SR č. 668 zo 7. septembra 2005 k správe o aktivitách vlády SR v roku 2005 zameraných na prevenciu a potláčanie obchodovania s ľuďmi bol vymenovaný národný koordinátor pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi a na jeho základe bol taktiež prijatý prvý koncepčný materiál v tejto oblasti – Národný akčný plán boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2006 – 2007. Následne, koncom roka 2006 bol vydaný interný predpis MV SR o ustanovení *Expertnej skupiny pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi*.¹²² V súčasnosti je v platnosti *Národný program boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2011 – 2014*, schválený uznesením vlády SR č. 96/2011.

Problematica obchodovania s ľuďmi je aj súčasťou MP a jej Akčných plánov, ktorá sa v tejto oblasti opiera práve o Národný program boja proti obchodovaniu s ľuďmi a v tomto zmysle sa plnia aj jednotlivé opatrenia.

Z legislatívneho a politického hľadiska nastalo v roku 2012 v tejto oblasti niekoľko zmien. V zmysle nového zákona o pobyte cudzincov vyplýva obeti obchodovania s ľuďmi tolerovaný pobyt priamo zo zákona po dobu najviac 90 dní. Táto doba môže byť v zákonom stanovenom prípade predĺžená o ďalších 30 dní. Ide o lehotu, počas ktorej sa štátny príslušník tretej krajiny, ktorý je obeťou obchodovania s ľuďmi a má najmenej 18 rokov, rozhodne, či bude spolupracovať s orgánmi činnými v trestnom konaní pri objasňovaní trestného činu súvisiaceho s obchodovaním s ľuďmi. Tolerovaným pobytom sa legalizuje neoprávnený pobyt obete na území SR a súčasne sa považuje aj za dobu na zotavenie obete. Ak sa obeť rozhodne spolupracovať s orgánmi činnými v trestnom konaní, policajný útvar jej

¹²² Táto nadrezortná skupina je poradným, iniciatívnym a koordináčnym orgánom národného koordinátora a je zložená zo zástupcov vecne príslušných útvarov MV SR, Ministerstva spravodlivosti SR, MPSVR SR, Ministerstva zdravotníctva SR, MZVa EZ SR, MŠVVaŠ SR, Ministerstva financií SR, Úradu vlády SR, Úradu splnomocnenca vlády Slovenskej republiky pre rómske komunity, Generálnej prokuratúry SR, Združenia miest a obcí Slovenska a IOM. V expertnej skupine má prostredníctvom zástupcov mimovládnych organizácií svoje zastúpenie aj tretí sektor.

na žiadosť orgánu činného v trestnom konaní udelí tolerovaný pobyt na dobu najmenej 180 dní, a to aj opakovane v prípade, že je jej prítomnosť na území SR nevyhnutná na účely trestného konania. Policajný útvar neudelí tolerovaný pobyt obeti obchodovania s ľuďmi, ak sa preukáže, že neprerušila alebo obnovila z vlastnej vôle kontakty s osobami podozrivými zo spáchania trestného činu súvisiaceho s obchodovaním s ľuďmi.

Počas roku 2012 boli spracované a prijaté návrhy na zmeny v rámci interných aktov MV SR upravujúce fungovanie a činnosť Expertnej skupiny pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi a multidisciplinárnych pracovných skupín zameraných na oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi.

Zároveň je SR po ratifikovaní Dohovoru Rady Európy pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi monitorovaná a spolupracuje so Skupinou expertov v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi GRETA (Group of Experts on Action against Trafficking in Human Beings). V rámci tejto spolupráce vyvíja SR spracovaním návrhu odporúčaní snahy na naplnenie uvedených odporúčaní v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi.

Okrem toho SR každý rok predkladá Americkému kongresu Správu o naplňaní minimálnych štandardov v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi. Za veľký úspech je možné pokladať skutočnosť, že od roku 2011 je SR zaradená do 1. skupiny štátov.¹²³ Implementácia *smernice Európskeho parlamentu a Rady 2011/36/EÚ z 5. apríla 2011 o prevencii obchodovania s ľuďmi a boji proti nemu a o ochrane obetí obchodovania s ľuďmi, ktorou sa nahrádza rámcové rozhodnutie Rady 2002/629/SVV* má byť vykonaná do 6. apríla 2013 a SR v tomto smere pripravuje opatrenia na zabezpečenie súla-

du zákonov a iných právnych predpisov (napr. novelizácia zákona č. 300/2005 Z. z. Trestného zákona a zákona č. 301/2005 Z. z. Trestného poriadku, nariadenia ministra vnútra SR č. 47/2008 o zabezpečení Programu podpory a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi v znení nariadenia ministra vnútra SR č. 170/2010 a pod.). V súvislosti s prípravou novely Trestného zákona v tejto oblasti podala SR v rámci EMN ad-hoc otázku s cieľom získať informácie z iných členských krajín ohľadom transpozície čl. 8 smernice 2011/36/EÚ. Získané informácie boli využité pri novelizácii.

Právna úprava boja proti obchodovaniu s ľuďmi v SR je obsiahnutá vo viacerých predpisoch, pričom pre popisovanie vývoja v roku 2012 sú relevantné:

- rozkaz ministra vnútra SR č. 126 z 24. septembra 2012 o Expertnej skupine pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi;
- rozkaz štátneho tajomníka MV SR č. 51/2011 z 30. marca 2011 o ustanovení multidisciplinárnych pracovných skupín zameraných na oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi v znení rozkazu štátneho tajomníka MV SR č. 27/2012;
- interný predpis MÚ MV SR z 31. mája 2012, ktorým sa vydáva metodické usmernenie na zabezpečenie identifikácie potenciálnych obetí obchodovania s ľuďmi, v pôsobnosti MÚ MV SR. Tento pokyn ustanovuje podmienky identifikácie potenciálnych obetí obchodovania s ľuďmi – žiadateľov o udelenie azylu pre zamestnancov MÚ MV SR, pričom cieľom pokynu je:
 - stanovenie postupu zamestnancov MÚ MV SR pri identifikácii potenciálnej obete,
 - stanovenie postupu zamestnancov MÚ MV SR po zistení, že žiadateľ o udelenie azylu na území SR je potenciálnou obeťou.

Súčasne počas roku 2012 bola v rámci činnosti agentúry Frontex aj za účasti expertov z ÚHCP P PZ vytvorená príručka pre výkon prvolíniovej a druholíniovej kontroly so za-

¹²³ Celá správa je dostupná na <http://www.state.gov/j/tip/rls/tiprpt/2012/index.htm> (citované 29. 11. 2012). Ide o najvyššie zaradenie, pričom to znamená, že krajina reaguje na problematiku obchodovania, vláda vyvinula potrebné úsilie na riešenie problému a spĺňa minimálne legislatívne štandardy v oblasti ochrany obetí obchodovania.

meraním sa na identifikovanie a odhalenie potenciálnych obetí obchodovania s ľuďmi, respektíve obchodníkov s ľuďmi, ktorá bude následne aj s patričným školením zapracovaná do výkonu prvolíniovej a druholíniovej kontroly na vonkajšej hranici SR.

Rozširovanie subjektov schopných rozpoznať prvky obchodovania s ľuďmi sa realizovalo aj v roku 2012 prostredníctvom školiacich aktivít zameraných na identifikáciu obchodovania s ľuďmi a pomoc obetiam v zmysle naplňania Národného programu boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2011 až 2014. Počas roku 2012 bolo vyškolených v súlade s plnením úlohy č. 2.2 Národného akčného plánu boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2011 – 2014 celkom 331 osôb. V rámci implementácie projektu Prevencia a rozšírený harmonizovaný systém zberu dát o obchodovaní s ľuďmi bolo vyškolených celkom 123 osôb k problematike obchodovania s ľuďmi so zameraním na nútenú prácu. V roku 2012 bolo zároveň v súlade s predvýjazdovou prípravou konzulov preškolených k problematike obchodovania s ľuďmi celkom 31 osôb.¹²⁴

Aj v roku 2012 vykonávali príslušníci hraničnej a cudzineckej polície skrining s cieľom identifikovať štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sa stali obeťou obchodovania s ľuďmi. Príslušníci hraničnej polície realizovali skrining v prípadoch vstupu osôb cez vonkajšiu hranicu, taktiež pri výsluchu štátnych príslušníkov tretích krajín – nelegálnych migrantov zadržaných v súvislosti s neoprávneným prekročením štátnej hranice alebo žiadateľov o azyl v SR na hraničnom priechode. Príslušníci cudzineckej polície vykonávali skrining zameraný na identifikáciu obetí najmä pri kontakte s nelegálnymi migrantmi v prípade podozrenia, že ide o uvedený trestný čin.

Aj v roku 2012 pokračoval Program podpory a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi, kto-

rého rozsah a kvalita služieb poskytovaných vnútroštátnym aj nadnárodným obetiam obchodovania s ľuďmi sú stanovené v nariadení Ministerstva vnútra SR č. 47/2008 o zabezpečení Programu v znení nariadenia ministra vnútra SR č. 170/2010 upravujúcim fungovanie Programu. Obom kategóriám obetí sú v zmysle princípu rovnosti a nediskriminácie poskytované služby podľa ich individuálnych potrieb na rovnakej úrovni s tým, že starostlivosť o zahraničnú obeť počíta s viacerými opatreniami vo vzťahu k jazykovej bariére, legalizácii pobytu cudzinca a k dobrovoľnému návratu do krajiny pôvodu.

Počas roku 2012 bolo do Programu zaradených celkom 22 osôb, ktorým bola poskytnutá komplexná pomoc od partnerských mimovládnych a medzinárodných organizácií. Celkovo bola k 31. decembru 2012 poskytnutá podpora a ochrana 37 obetiam obchodovania s ľuďmi.¹²⁵

Zároveň bola v roku 2012 vydaná a distribuovaná metodická pomôcka zameraná na postup všetkých zainteresovaných subjektov v prípadoch poskytovania pomoci obetiam obchodovania s ľuďmi, s osobitným zameraním na špecifika postupu v prípade obetí obchodovania s ľuďmi, ktorí sú cudzinci, ako aj v prípade maloletých obetí obchodovania s ľuďmi.

Aj v roku 2012 fungovala v SR Národná linka pomoci obetiam obchodovania s ľuďmi 0800 800 818, pomocou ktorej sa podarilo okrem iného identifikovať obeť obchodovania s ľuďmi.

Dôležitým prvkom v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi sú preventívne aktivity, práca s cieľovou skupinou a rôzne cielené kampane. V SR v roku 2012 prebehlo v tejto oblasti viacero aktivít.

¹²⁴ Informácie a štatistické údaje poskytlo Informačné centrum na boj proti obchodovaniu s ľuďmi a prevenciu kriminality Kancelárie ministra vnútra SR.

¹²⁵ Ibidem.

Prevenčný dokumentárny film s názvom 0800 800 818, ktorý vznikol v roku 2011, mal premiéru v Slovenskej televízii 22. mája 2012. Po odvysielaní nasledovala diskusia zainteresovaných odborníkov. Film 0800 800 818 bol verejnosti prezentovaný aj v rámci filmového festivalu Jeden svet 3. a 7. decembra 2012.¹²⁶ K filmu bol spracovaný aj špecifický metodický materiál, ktorý navrhuje jeden z možných spôsobov jeho využitia v praktickej prevencii s rôznymi cieľovými skupinami. Film sa v tejto súvislosti využíva aj v rámci školení realizovaných v súlade s plnením úlohy č. 2.2 Národného akčného plánu boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2011 – 2014 a v rámci implementácie projektu Prevencia a rozšírený harmonizovaný systém zberu dát o obchodovaní s ľuďmi.¹²⁷

Komunikačná kampan' Bez informácií sa stávaš otrokom

V roku 2012 prebiehala druhá etapa komunikačnej kampane Bez informácií sa stávaš otrokom, ktorá je implementovaná v rámci projektu **Prevencia a rozšírený harmonizovaný systém zberu dát o obchodovaní s ľuďmi**, financovaného EK. Po trojmesačnom vysielaní televízneho a rozhlasového spotu s názvom Bez informácií sa stávaš otrokom (október – december 2011 v Slovenskom rozhlase a na regionálnych okruhoch Rádia Regina, Rádia Expres, STV 1, STV 2 a televízie JOJ) bol v mesiacoch apríl – jún 2012 predmetný TV spot propagujúci Národnú linku pomoci obetiam obchodovania s ľuďmi 0800 800 818 umiestnený na serveri Spolku lokálnych televíznych staníc, odkiaľ bol bezplatne vysielaný v jednotlivých regiónoch SR. V rámci tejto informatívnej kampane o existencii Národnej linky a nových formách obchodovania s ľuďmi s dôrazom na nútenú prácu boli distribuované plagáty formátu A4 a A3, ktoré boli vytvo-

rené v rámci predmetnej kampane na úrady práce, sociálnych vecí a rodiny v rámci celého územia SR, letiská, železničné stanice, priestory Slovenskej autobusovej dopravy a mestskej hromadnej dopravy v Košiciach. Vizual kampane bol zverejnený na banneroch internetových stránok Mail.zoznam.sk, Sportky.sk a Topky.sk. Zároveň bol vytvorený a distribuovaný CD nosič s televíznym spotom, ktorý sa priebežne vysiela na interných televíznych okruhoch na úradoch práce, sociálnych vecí a rodiny v rámci SR. Na základe spolupráce s vedením mesta Košice a Európskeho hlavného mesta kultúry Košice 2013 (EHMK) boli na internetovej stránke mesta a EHMK publikované články k problematike obchodovania s ľuďmi. V elektronickej podobe je sprístupnený aj televízny spot Bez informácií sa stávaš otrokom. V auguste 2012 vypracovala Agentúra Focus, s. r. o. prieskum verejnej mienky k tematike obchodovania s ľuďmi. Prieskum verejnej mienky sa uskutočnil so zameraním na zistenie úspešnosti kampane Bez informácií sa stávaš otrokom. V rámci prieskumu bolo 1 083 obyvateľom SR vo veku od 15 rokov položených 5 otázok viažucich sa ku kampani. Otázky boli zamerané na asociácie so slovným spojením obchod/obchodovanie s ľuďmi, identifikáciu telefónneho čísla 0800 800 818, asociácie so slovným spojením „bez informácií sa stávaš otrokom“, na zaznamenanie mediálnej kampane a skúsenosti s prácou v zahraničí v posledných 4 rokoch. Prieskum zistil, že až 46 % oslovených spája obchodovanie s ľuďmi s prostitúciou, 33 % s predajom ľudí na prácu bez mzdy. Národná linka pomoci obetiam obchodovania s ľuďmi nebola pre 88 % oslovených známa. Respondenti, ktorí pracovali v zahraničí v posledných štyroch rokoch, identifikovali linku o niečo častejšie ako tí, ktorí v zahraničí nepracovali. Slogan kampane Bez informácií sa stávaš otrokom bol pre 84 % opýtaných neznámy. Väčšina asociácií sa viaže k spojeniu „byť informovaný, mať v živote informácie“. Len 5 % správne zaradilo slogan k problematike obchodovania s ľuďmi. Opäť lepšie výsledky vykazovali tí opýtaní, ktorí pracovali v zahraničí. Mediálnu

¹²⁶ Film je možné si pozrieť na stránke www.youtube.com aj vo verzii s anglickými titulkami.

¹²⁷ Film vyrobila IOM, režíroval ho Marcel Pázman a vznikol vďaka podpore Rady vlády SR pre prevenciu kriminality, Veľvyslanectva Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska a Veľvyslanectva Holandského kráľovstva.

kampaň vysielanú v televízii a rozhlas zaznamenalo 16 % respondentov. Opäť prevládali tí, ktorí v posledných štyroch rokoch pracovali v zahraničí. Spomedzi respondentov, ktorí sa do prieskumu zapojili, každý 10. pracoval v posledných štyroch rokoch v zahraničí. Jednako však z celkového počtu oslovených až 89 % nemalo skúsenosť s prácou v zahraničí.

Kampaň Viete, čo teraz robí vaše dieťa?

Táto kampaň bola zameraná na mládež a ich rodičov¹²⁸. V obchodných centrách v Košiciach, Bratislave a Ružomberku boli v rámci kampane vystavené plagáty žiakov stredných škôl úžitkového výtvarníctva tematicky motivované rizikovými javmi, medzi inými aj obchodovaním s ľuďmi. Víťazný plagát bol vybraný spomedzi vystavených plagátov a následne umiestnený na 22 billboardoch v rámci celej SR. Umelecké stvárnenia aktuálnej problematiky putujú po SR v cykle 30 plagátov, pričom sú vystavované hlavne v nemocniciach a veľkých nákupných centrách. Zároveň bola do nemocníc, stredných škôl a informačných centier distribuovaná jednoduchá brožúra – poradca pre rodičov, pre prípady – keď sa dieťa rozhodne vycestovať za prácou do zahraničia, či v prípadoch rodiacej sa drogovej, alkoholovej či inej závislosti. V distribúcii brožúry sa bude pokračovať aj v roku 2013 v rámci organizovaných školení a putovných výstav vo veľkých nákupných centrách, ako aj pri početných aktivitách v tejto oblasti medzi dospelou a dospelievajúcou populáciou.

Kampaň o právach cudzincov

Na účely kampane o právach cudzincov boli vyrobené a rozdistribuované na všetky útvary ÚHCP P PZ a tiež do detských domovov Horné Orechové a Medzilaborce, ktoré sú určené pre maloletých bez sprievodu, CD nosiče s programom VITA, ktoré uľahčí prvotnú komunikáciu s cudzincami. CD VITA vytvorila Globálna iniciatíva Organizácie spojených národov pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi (UN.GIFT).

Informačné centrum so sídlom v Košiciach (pôsobiacie pod MV SR) vyškolovalo v spolupráci s IOM v mesiacoch marec – apríl 2012 celkom 196 pracovníkov ÚHCP P PZ v module identifikácie obetí obchodovania s ľuďmi, v rámci ktorého bolo pracovníkom ÚHCP P PZ predstavené CD VITA. V rámci kampane bolo vytlačených aj 100 ks plagátov a 500 ks letákov s informáciami pre prípadné obete obchodovania s ľuďmi o možnostiach pomoci v rámci Programu podpory a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi. Predmetné propagačné materiály s informatívnym textom sú dostupné v 6 jazykových mutáciách (slovenský, anglický, francúzsky, ruský, arabský a čínsky). Súčasťou komunikačnej kampane bol aj simulovaný záchyt cudzincov, organizovaný 7. septembra 2012 v priľahlom teréne hraničného priechodu s Ukrajinou vo Vyšnom Nemecskom, ktorý vzbudil veľkú pozornosť médií. Zúčastnilo sa na ňom viac ako 20 zástupcov elektronických a printových médií. S rovnakým záujmom sa stretla aj tlačová beseda po skončení simulovaného záchytu. Tematicky bola zameraná na objasnenie práv cudzincov – obetí obchodovania s ľuďmi, ktoré poskytuje MV SR.

Európsky deň boja proti obchodovaniu s ľuďmi

V rámci Európskeho dňa boja proti obchodovaniu s ľuďmi (18. október 2012) bola pripravená tlačová konferencia, vernisáž výstavy Viete, čo teraz robí vaše dieťa? v priestoroch historickej radnice v Košiciach a pod záštitou primátora mesta Košice divadelné predstavenie s témou obchodovania s ľuďmi na účel sexuálneho vykorisťovania s názvom Vtáčatko.

Preventívne pôsobiť má aj vysielanie televízneho a rozhlasového spotu Ako išlo vajce na vandrovkú (pozn. názov prebratý zo slovenskej tradičnej rozprávky) na Jednotke, Dvojke, Rádiu Slovensko a Rádiu Regina s trvaním do 31. decembra 2012. Televízny spot bol zároveň rozmnožený na CD nosiče na účely propagácie, a to nielen pre policajných preventistov, učiteľov, detské domovy a spolu-

¹²⁸ http://www.minv.sk/?obchodovanie_s_ludmi_a_preventivne_kampane (citované 28. 11. 2012).

pracujúce štátne a mimovládne organizácie. Vizuál kampane, ktorý propaguje Národnú linku pomoci obetiam obchodovania s ľuďmi 0800 800 818, sa objavoval od 1. októbra 2012 do 31. decembra 2012 na 24 billboardoch rozmiestnených po celej SR.

Tabuľka 8 v prílohe 2 podáva prehľad o propagačných materiáloch vydaných k problematike obchodovania s ľuďmi v SR v roku 2012.

Problematika obchodovania s ľuďmi je jednou z najčastejšie spomínaných a diskutovaných tém v slovenských médiách v oblasti migrácie, či už v rámci vyššie popísaných kampaní¹²⁹, v kontexte Európskeho dňa boja proti obchodovaniu s ľuďmi¹³⁰ (bližšie pozri aj kapitolu 2.2), ako aj v prípade odhalenia alebo vyšetrenia trestného činu obchodovania s ľuďmi¹³¹.

Príslušníci NJBPNM ÚHCP P PZ vyšetrovali počas roka 2012 v rámci výberovej vecnej príslušnosti jeden prípad obzvlášť závažného zločinu proti 6 obžalovaným pre zločin založenie, zosnovanie a podporovanie zločineckej skupiny podľa § 296 Trestného zákona, pre obzvlášť závažný zločin obchodovanie s ľuďmi podľa § 179 ods. 1, ods. 3 písm. d/, ods. 4 písm. c/, ods. 5 písm. a/ Trestného zákona v súbehu s obzvlášť závažným zločinom legalizácia príjmov z trestnej činnosti podľa § 233 ods. 1 písm. a/, b/, ods. 4 písm. a/ Trestného zákona. Tento prípad bol dokumentovaný za úzkej spolupráce a dozoru Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry SR.¹³²

129 Napr. oPeniazoch.sk: IOM distribuuje do škôl film o obetiach obchodovania s ľuďmi [http://openiazoch.zoznam.sk/] (citované 24. 10. 2012); týždenník Šarm, 14. 8. 2012: Otroci.

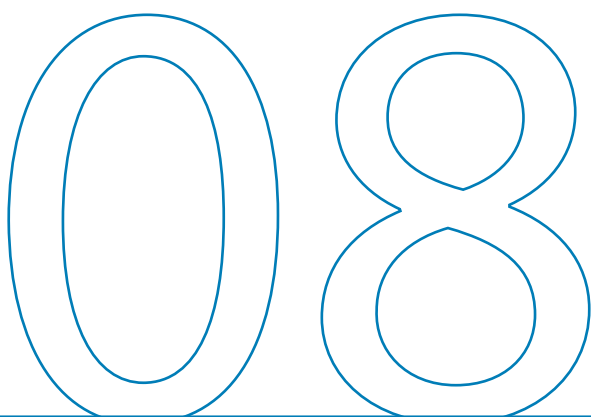
130 Napr. denník Korzár: Východné Slovensko dominuje v obchode s ľuďmi [http://kosice.korzar.sme.sk/c/6570472/vychodne-slovensko-dominuje-v-obchode-s-ludmi.html] (citované 10. 1. 2013); HNonline.sk: Obchod s ľuďmi je aj slovenský problém, upozorňuje charita [http://hnonline.sk/slovensko/c1-57996230-obchod-s-ludmi-je-aj-slovensky-problem-upozornuje-charita] (citované 10. 1. 2013).

131 Napr. denník Korzár: Na hranici ukázali techniku na zásahy proti migrantom [http://michalovce.korzar.sme.sk/c/6525218/na-hranici-ukazali-techniku-na-zasahy-proti-migrantom.html] (citované 10. 1. 2013).

132 Informácie a štatistické údaje poskytol ÚHCP P PZ.

Tabuľky 9 a 10 v prílohe 2 poskytujú prehľad o stíhaných a vyšetrovaných osobách pre trestný čin obchodovania s ľuďmi v SR v roku 2012 a údaje o trestnej činnosti.

Súčasne v záujme zabezpečenia komplexného a efektívneho plnenia úloh vyplývajúcich z Národného programu boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2011 až 2014 prijatého uznesením vlády SR č. 96 zo 16. februára 2011 bola medzi MV SR a Národným inšpektorátom práce uzatvorená Dohoda o spolupráci pri vykonávaní kontrol podnikateľských subjektov umožňujúcich nelegálnu prácu, s platnosťou od 13. apríla 2012.

Migrácia a rozvoj

Vláda SR schválila 4. marca 2009 *Strednodobú stratégiu oficiálnej rozvojovej pomoci Slovenskej republiky na roky 2009 – 2013*. Tento koncepčno-strategický materiál predstavuje východisko pre všetky plánovacie a programovacie dokumenty v oblasti oficiálnej rozvojovej pomoci na toto obdobie. Stratégia reflektuje vývoj zahraničnopolitických záujmov SR, zmenu, ktorú SR dosiahla ako nový darca od roku 2003 vrátane dobudovania systému rozvojovej pomoci, skúsenosti získané z poskytovania rozvojovej pomoci, ako aj záväzky SR vyplývajúce z členstva v EÚ.¹³³

Vychádzajúc zo Strednodobej stratégie, je v SR každoročne spracovaný *Národný program oficiálnej rozvojovej pomoci SR*. Národný program na rok 2012 zdôrazňuje, že v zmysle medzinárodných záväzkov, ku ktorým sa SR hlási, sa bude pri návrhoch projektov okrem iného prihliadať na záväzok zvýšiť koherenciu medzi oblasťami politiky migrácie a rozvoja. Táto téma patrí medzi tzv. prierezoové priority, ktoré sú zohľadňované pri výbere všetkých projektov rozvojovej spolupráce SR. Poskytovaním rozvojovej pomoci SR dlhodo- bo podporuje zlepšovanie hospodárskej a sociálnej situácie obyvateľstva tretích krajín, čím sa snaží zabráňovať nežiaducej migrácii.

V roku 2012 boli z oficiálnej rozvojovej pomoci SR podporené projekty cez program MZVaEZ SR CETIR (Centrum na odovzdávanie skúseností z integrácie a reforiem):

- *Schengenský priestor a kontrola migrácie, vydávanie biometrických dokladov* – študijná návšteva zástupcov MZV a štátnej migračnej služby Ukrajiny a
- *Nelegálna migrácia* – návšteva expertov Moldavska v SR.

¹³³ Potočková, I. (2011): Výročná správa o politikách v oblasti migrácie a azylu 2010 Slovenská republika. Európska migračná sieť, Bratislava.

Formou mikrograntov (príspevok max. 5 000 € na projekt) boli podporené prostredníctvom

- ZÚ Ankara – *Pomoc vnútorne presídleným osobám v Gruzínsku, ktoré utrpeli škody v dôsledku záplav;*
- ZÚ Bagdad – *Vybudovanie vodojemu pre utečenecký tábor Domiz na iracko-sýrskej hranici.*

V rámci humanitárnej pomoci SR takisto poskytla¹³⁴:

- finančný príspevok tureckej vláde na riešenie situácie sýrskych utečencov,
- materiálnu humanitárnu pomoc pre sýrskych utečencov v Jordánsku,
- materiálnu humanitárnu pomoc pre utečenecký tábor Konik pri Podgorici v Čiernej Hore,
- finančný príspevok na Sarajevský proces prostredníctvom Rozvojovej banky Rady Európy.

Okrem vyššie uvedených príspevkov SR ďalej poskytla v roku 2012 humanitárny príspevok pre sýrskych utečencov vo výške 10 000 €, z ktorého bol prostredníctvom IOM v utečeneckom tábore Domiz na severe Iraku vybudovaný vodojem s kapacitou 15 000 litrov pre vyše 3 000 obyvateľov tábora. Zároveň bola poskytnutá finančná humanitárna pomoc vo výške 25 000 € pre UNHCR v Ženeve na komplexné riešenie situácie sýrskych utečencov vo všetkých cieľových krajinách (Irak, Jordánsko, Libanon a Turecko).

Vychádzajúc zo Strednodobej stratégie oficiálnej rozvojovej pomoci SR na roky 2009 a 2013, schválila vláda SR v januári 2012 *Národnú stratégiu globálneho vzdelávania na roky 2012 – 2016*. Stratégia ako jednu z hlavných tém globálneho vzdelávania uvádza aj problematiku migrácie.

Problematike migrácie a rozvoju sa venujú aj Akčné plány v MP. Ich napĺňanie sa realizuje v kontexte Strednodobej stratégie a spolupráce s tretími krajinami a medzinárodnými organizáciami v oblasti relokácií a presídľovania (viac informácií v kapitolách 5.3 a 5.4).

134 V celkovej sume 245 000 €. Informácie poskytlo MZVaEZ SR.

Implementácia legislatívy EÚ

Táto kapitola podáva prehľad o vplyve legislatívy EÚ na národnú legislatívu, na jej zmeny a doplnenia, ako aj prehľad o debatách a diskusiách na úrovni tvorcov politik alebo odbornej verejnosti v tejto oblasti.

9.1 Transpozícia legislatívy EÚ v roku 2012

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2008/115/ES zo 16. decembra 2008 o spoločných normách a postupoch členských štátov na účely návratu štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sa neoprávnene zdržiavajú na ich území

- Transpozičná lehota: 24. december 2011 (čl. 13 ods. 4: 24. december 2011)
- Status: čl. 13 ods. 4 transponovaný zákonom č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (§ 76 a 77) a zákonom č. 332/2011 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 327/2005 Z. z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi a o zmene a doplnení zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 8/2005 Z. z. v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony s účinnosťou od 1. januára 2012

V súvislosti s transpozíciou návratovej smernice¹³⁵ sa s účinnosťou od 1. januára 2012¹³⁶ zaviedla pôsobnosť Centra právnej pomoci v konaní na druhom stupni vo veciach administratívneho vyhostenia cudzincov. Fyzická osoba má právo v konaní o administratívnom

¹³⁵ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2008/115/ES zo 16. decembra 2008 o spoločných normách a postupoch členských štátov na účely návratu štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sa neoprávnene zdržiavajú na ich území.

¹³⁶ Zákon č. 332/2011 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 327/2005 Z. z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi a o zmene a doplnení zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 8/2005 Z. z. v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.

vyhostení na poskytnutie právnej pomoci, ak je štátnym príslušníkom tretej krajiny podľa zákona o pobyte cudzincov; požiadala o poskytnutie právnej pomoci; nemá svojho zvoleného zástupcu na konanie, v ktorom žiada o poskytnutie právnej pomoci; nachádza sa v stave materiálnej núdze a policajný útvar ÚHCP P PZ vydal rozhodnutie o administratívnom vyhostení. Žiadosť o poskytnutie právnej pomoci podáva žiadateľ v centre alebo na policajnom útvare, kde je štátny príslušník tretej krajiny predvedený. Centrum právnej pomoci vykoná neodkladné úkony právnej pomoci, najmä podá opravný prostriedok, a to aj v prípade, ak žiadosť nie je úplná. Podmienku stavu materiálnej núdze skúma Centrum právnej pomoci, len ak mal žiadateľ bezprostredne pred vydaním rozhodnutia o administratívnom vyhostení na území SR povolený pobyt. Poskytovanie právnej pomoci v konaní o administratívnom vyhostení trvá aj po zrušení rozhodnutia o administratívnom vyhostení¹³⁷.

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2004/38/ES z 29. apríla 2004 o práve občanov Únie a ich rodinných príslušníkov voľne sa pohybovať a zdržiavať sa v rámci územia členských štátov, ktorá mení a dopĺňa nariadenie (EHS) 1612/68 a ruší smernice 64/221/EHS, 68/360/EHS, 72/194/EHS, 73/148/EHS, 75/34/EHS, 75/35/EHS, 90/364/EHS, 90/365/EHS a 93/96/EHS

- Transpozičná lehota: 30. jún 2006
- Status: úplná transpozícia čl. 3 ods. 2 písm. b) zákonom č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (§ 2 ods. 5 písm. g) s účinnosťou od 1. januára 2012

§ 2 ods. 5 písm. g) zákona o pobyte cudzincov rozširuje vymedzenie rodinného príslušníka občana Únie o jeho partnera, s ktorým

má občan EÚ trvalý, riadne osvedčený vzťah. Ide o úplnú transpozíciu čl. 3 ods. 2 písm. b) smernice 2004/38/ES. SR nevyužila možnosť prebratia čl. 2 ods. 2 písm. b) uvedenej smernice týkajúceho sa registrovaného partnerstva vzhľadom k tomu, že slovenský právny poriadok nepovažuje registrované partnerstvá za rovnocenné s manželstvom. Partner občana EÚ preukáže rodinný vzťah k občanovi EÚ dokladom potvrdzujúcim, že ich vzťah trvá, je trvalého charakteru a je riadne osvedčený alebo môže túto skutočnosť dokázať akýmkoľvek vhodným spôsobom.

Za štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí budú považovaní za rodinných príslušníkov občana Únie, patria štátni príslušníci tretích krajín, ktorí majú a využívajú právo pobytu rodinného príslušníka občana Únie v inom členskom štáte EÚ, v ktorom je občanom Únie občan SR, s ktorým sa štátny príslušník tretej krajiny navráti na pobyt alebo sa k nemu pripája na pobyt späť na územie SR. Rozsah príbuzenského vzťahu k občanovi SR je rovnaký ako pri ostatných občanoch členských štátov EÚ. Pri tejto kategórii osôb sa vychádzalo z oznámenia Komisie Európskemu parlamentu a Rade o usmernení na lepšiu transpozíciu a uplatňovanie smernice 2004/38/ES o práve občanov Únie a ich rodinných príslušníkov voľne sa pohybovať a zdržiavať sa v rámci územia členských štátov. Zaradením týchto osôb do okruhu rodinných príslušníkov občana EÚ sa zabezpečil súlad legislatívy SR s európskym právom¹³⁸.

9.2 Diskusie v oblasti neimplementácie legislatívy EÚ

V roku 2012 neprebehli ďalšie významnejšie diskusie na politickej alebo odbornej úrovni o implementácii legislatívy EÚ do vnútroštátneho práva v oblasti migrácie a azylu

¹³⁷ Zákon č. 327/2005 Z. z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi a o zmene a doplnení zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 8/2005 Z. z.

¹³⁸ Dôvodová správa k návrhu zákona o pobyte cudzincov [<http://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=zakony/cpt&ZakZborID=13&Ci-Obdobia=5&ID=457>] (citované 16. 12. 2012).

v porovnaní s rokom 2011, kedy boli v rámci medzirezortného pripomienkového konania k návrhu nového zákona o pobyte cudzincov predložené stovky pripomienok od odbornej verejnosti, čo v konečnom dôsledku viedlo k jeho neskoršiemu prijatiu. Novela zákona o pobyte cudzincov, ktorá prebiehala v roku 2012 a je momentálne predmetom rokovania vlády, nevyvolala širšiu verejnú ani politickú diskusiu, diskusia prebiehala len na odbornej úrovni rezortov.

PRÍLOHA 1

Metodológia a definície

Príloha 1.1 Metodológia

Výročnú správu 2012 o politikách v oblasti migrácie a azylu v Slovenskej republike sme spracovali podľa požiadaviek stanovených Európskou komisiou. Metodologicky sme pri písaní správy vychádzali zo štúdia dostupnej odbornej literatúry, legislatívy, strategických dokumentov SR, z monitorovania tlače, výskumných štúdií, internetových zdrojov, informácií uverejnených na internetových stránkach rozhodujúcich inštitúcií a organizácií, štatistických informácií a informácií známych zostavovateľkám správy z vlastnej praxe v oblasti migrácie a azylu. Významným zdrojom informácií boli podklady získané od MV SR, konkrétne ÚHCP P PZ, MÚ MV SR, Informačné centrum na boj proti obchodovaniu s ľuďmi a prevenciu kriminality Kancelárie ministra vnútra SR, OZP MV SR, ako aj MPSVR SR, ÚPSVaR, MZVaEZ SR a IOM. Mimoriadne dôležitými literárnymi zdrojmi boli aj materiály a brožúry ďalších relevantných štátnych, medzinárodných a mimovládnych inštitúcií a ich internetové stránky.

Keďže literatúra týkajúca sa migrácie a azylu v SR nie je rozsiahla, zostavovateľky vychádzali nielen z dostupnej literatúry, ale aj zo správ a štúdií uverejnených EMN počas predchádzajúcich rokov:

Mrlianová, Ulrichová, Zollerová (2012): *Výročná správa o politikách v oblasti migrácie a azylu 2011 Slovenská republika*. Európska migračná sieť, Bratislava.

Potočková (2011): *Výročná správa o politikách v oblasti migrácie a azylu 2010 Slovenská republika*. Európska migračná sieť, Bratislava.

Bachtíková, Grethe Gulicová, Bargerová (2012): *Organizácia azylovej a migračnej politiky v Slovenskej republike*. Európska migračná sieť, Bratislava.

Drozd, Frkáňová (Mrlianová), Kubovičová (2012): *Migrácia zahraničných študentov do Slovenskej republiky*. Európska migračná sieť, Bratislava.

Mrlianová, Ulrichová, Zollerová (2011): *Praktické opatrenia v boji proti nelegálnej migrácii v Slovenskej republike*. Európska migračná sieť, Bratislava.

Domonkos, Pálení, Radvanský (2010): *Saturovanie dopytu po pracovnej sile prostredníctvom migrácie v Slovenskej republike*. Európska migračná sieť, Bratislava.

Všetky sú dostupné na www.emn.sk.

V roku 2012 začala IOM v rámci svojej činnosti ako koordinátor Národného kontaktného bodu EMN spolupracovať s tlačovou agentúrou pri príprave prehľadu mediálnych výstupov na tému migrácie a azylu. Mediálne výstupy zozbierané touto formou predstavovali takisto významný zdroj pri písaní tejto správy.

Už tradične sa ako problematickým javí v podmienkach SR popísanie parlamentných diskusií a správ v médiách, ktoré mali vplyv na vývoj v oblasti migrácie a azylu. V podmienkach SR ani v roku 2012, napriek tomu, že išlo o volebný rok, k významným diskusiám v parlamente, resp. na politickej scéne v oblasti migrácie a azylu nedošlo. Správa preto uvádza len kratšie zmienky o migračnej problematike, ktoré sa objavili v médiách, a aktivity, ktoré v SR realizoval tretí sektor či medzinárodné organizácie.

Príloha 1.2 Pojmy a definície

Pojmy a definície v tejto správe v čo najväčšej miere korešpondujú s pojmami vo *výkladovom slovníku Európskej migračnej siete*. Ak to v prípade niektorých pojmov nebolo možné, alebo ak niektoré pojmy výkladový slovník EMN neuvádza, používame pojmy v súlade s vnútroštátnou legislatívou. Ak vnútroštátna legislatíva neobsahovala niektoré pojmy, uvádzame pojmy použité v legislatíve EÚ (nariadenia, smernice).

Na tomto mieste je potrebné upriamiť pozornosť na pojem *cudzinec*, za ktorého sa v rámci slovenského právneho poriadku, konkrétne zákona o pobyte cudzincov, ktorý nadobudol účinnosť 1. januára 2012, podľa § 2 ods. 2 považuje každý, kto nie je štátnym občanom SR.

Na rozdiel od starej právnej úpravy zákona o pobyte cudzincov, z ktorej vyplývalo, že cudzincami sú v zmysle vnútroštátneho právneho poriadku aj občania Európskeho hospodárskeho priestoru (resp. EÚ), aj štátni príslušníci tretích krajín, nový zákon o pobyte cudzincov zavádza v § 2 ods. 4 aj pojem *štátny príslušník tretej krajiny*. Za štátneho príslušníka tretej krajiny sa považuje každý, kto nie je štátnym občanom SR ani občanom EÚ; štátnym príslušníkom tretej krajiny sa rozumie aj osoba bez štátnej príslušnosti.

Pojem cudzinec sa v správe používa najmä v texte a niektorých štatistikách, ktoré sú vedené podľa vnútroštátneho poriadku. V týchto prípadoch zodpovedá tento pojem definícii podľa § 2 ods. 2 zákona o pobyte cudzincov a nie pojmu cudzinec (alien, foreigner), ktorý uvádza výkladový slovník EMN¹³⁹.

V štúdii používame aj pojem *migrant*, ktorého v zmysle slovníka EMN môžeme považovať za osobu, ktorá opúšťa krajinu alebo región s cieľom usadiť sa v inej krajine alebo regióne. V štúdii môžeme považovať slovo migrant za synonymum slova cudzinec, resp. štátny príslušník tretej krajiny.

Na účel porovnateľnosti výstupov jednotlivých členských štátov EÚ definovali špecifikácie k tejto štúdii pojem *významný vývoj/diskusia* (*significant development/debate*) ako udalosť, ktorá bola predmetom diskusie v národnom parlamente a médiá o nej informovali vo zvýšenej miere a najmä, ak takýto vývoj alebo diskusia viedli k akýmkoľvek návrhom na zmenu či prijatie novej legislatívy, alebo viedli k výmene ministrov zodpovedných za oblasť prisťahovalectva a/alebo azylu a/alebo integrácie.

V roku 2012 sa však v porovnaní s predchádzajúcimi rokmi problematike migrácie nevenovali vo zvýšenej miere ani médiá, ani odborná verejnosť.

¹³⁹ Podľa výkladového slovníka EMN je cudzincom (alien) v kontexte EÚ osoba, ktorá nie je štátnym príslušníkom členského štátu Európskej únie; v globálnom kontexte sa podľa definície IOM migračného glosára za cudzinca považuje osoba, ktorá nie je štátnym príslušníkom (domorodcom alebo občanom) určitého štátu. In: European Migration Network, Asylum and Migration Glossary – a tool for better comparability, január 2010, s. 12.

PRÍLOHA 2

Štatistiky

Tabuľka 1 Počet vydaných povolení na pobyt podľa účelu v roku 2012

Vydané povolenia spolu	Vydané povolenia podľa účelu			
	Zlúčenie rodiny	Štúdium	Zamestnanie	Iné
4 506	1 223	617	1 914	752

Zdroj: ÚHCP P PZ.

Tabuľka 2 Počet vydaných víz SR podľa typu v roku 2012

Víza spolu	Typ víza	
	Schengenské vízum	Národné vízum
	74 661	1 175

Zdroj: MZVaEZ SR.

Tabuľka 3 Nelegálna migrácia na území SR v rokoch 2011 a 2012

Typ nelegálnej migrácie	Rok	
	2011	2012
NPŠH	390	658
NP	829	821
Spolu	1 219	1 479

Zdroj: ÚHCP P PZ.

NPŠH – neoprávnené prekročenie štátnej hranice

NP – neoprávnený pobyt

Tabuľka 4 Prehľad poskytnutej reintegračnej asistencie SR podľa krajiny pôvodu prijímateľa asistencie a typu asistencie v roku 2012

Typ asistencie	Počet zrealizovaných reintegrácií v danej oblasti	Krajina pôvodu
Rekonštrukcia domu, bytu, napr. inštalácia kúpeľne, plynového bojlera, nákup nábytku atď.	9	1x Ukrajina, 4x Moldavsko, 2x Arménsko, 1x Rusko, 1x UN 1244 Kosovo
Nákup motocykla	4	4x Vietnam
Nákup ošatenia, osobného počítača	1	1x Rusko
Nákup kravy na mlieko	1	1x UN 1244 Kosovo
Farma (sad ovocných stromov, nákup kráv, ošípaných)	3	1x Moldavsko, 1x Vietnam, 1x Thajsko
Obchod s oblečením	1	1x Irán
Partnerstvo (oprava automobilov, prenájom automobilov, predaj domácej elektroniky, mlyn na koreniny)	4	2x Vietnam, 1x Čína, 1x Nepál
Kurz na získanie vodičského oprávnenia, kurz na ovládanie počítača	2	1x Macedónsko, 1x Turecko
Prenájom bytu	2	2x Arménsko

Zdroj: IOM.

Tabuľka 5 Zrealizované návraty SR podľa druhu a krajiny pôvodu v roku 2012

Krajina pôvodu	Vrátení v rámci nútených návratov	Vrátení dobrovoľne	Z kategórie „vrátení dobrovoľne“ vrátení prostredníctvom programu AVR
Afganistan	5	0	0
Albánsko	1	0	0
Alžírsko	1	0	0
Arménsko	2	4	4
Čína	5	4	4
Eritrea	2	0	0
Gruzínsko	24	1	1
India	0	1	1
Irán	2	0	0
Kazachstan	0	1	0
Keňa	1	0	0

Macedónsko	2	1	1
Moldavsko	55	11	11
Nepál	0	1	1
Nigéria	1	0	0
Oblasti inde nešpecifikované (Kosovo)	1	9	9
Pakistan	0	1	1
Pobrežie Slonoviny	1	0	0
Rusko	10	9	4
Sierra Leone	1	0	0
Somálsko	5	0	0
Srbsko	0	1	1
Thajsko	0	1	1
Turecko	2	1	1
Ukrajina	147	19	2
USA	0	4	4
Vietnam	5	8	8
Spolu	273	77	54

Zdroj: ÚHCP P PZ a IOM.

Nútený návrat – v tejto kategórii nie sú zahrnuté dobrovoľné odchody z územia SR cez hraničný priechod, tieto osoby sú zahrnuté v kategórii vrátení dobrovoľne.

Vrátení dobrovoľne – ide o prípady, kedy štátny príslušník tretej krajiny dobrovoľne splnil povinnosť vycestovať z územia SR v lehote stanovenej na tento účel v rozhodnutí o administratívnom vyhostení a vrátení v rámci asistovaných dobrovoľných návratov.

Tabuľka 6 Rozhodnutia prijaté k žiadostiam o azyl v rokoch 2009 – 2012 v SR

Rok	Počet žiadostí o udelenie azylu	Udelený azyl	Neudelený azyl	Poskytnutá/neposkytnutá doplnková ochrana	Zastavené konania	Udelené štátne občianstvo
2009	822	14	330	98/165	460	1
2010	541	15	180	57/104	361	3
2011	491	12	186	91/48	270	7
2012	732	32	334	104/153	383	0

Zdroj: MÚ MV SR.

Tabuľka 7 Počet maloletých bez sprievodu v SR v roku 2012

Spolu	Počet maloletých bez sprievodu	Z toho počet maloletých bez sprievodu žiadajúcich o azyl
	146	31

Zdroj: MPSVR SR a MÚ MV SR.

Pri žiadateľoch o azyl ide o počet osôb, ktoré boli evidované ako maloleté bez sprievodu v čase podania žiadosti. Zároveň ide o súčet počtu týchto osôb za jednotlivé mesiace. Tento počet sa nemusí zhodovať s koncoročnou štatistikou (napr. mohli dosiahnuť plnoletosť v priebehu roka, mohlo byť zistené, že nejde o maloleté osoby, a pod.).

Tabuľka 8 Prehľad propagačných materiálov vydaných k problematike obchodovania s ľuďmi v roku 2012

Číslo	Názov propagačného materiálu	Počet kusov
1.	brožúra Viete, čo teraz robí vaše dieťa	10 000
2.	metodická pomôcka zameraná na postup všetkých zainteresovaných subjektov v prípadoch poskytovania pomoci obetiam obchodovania s ľuďmi s osobitným zameraním na špecifiká postupu v prípade obetí obchodovania s ľuďmi cudzincov, ako aj v prípade maloletých obetí obchodovania s ľuďmi	1 000
3.	plagáty formátu A3 Žena na predaj	50
4.	plagáty formátu A3 Muž s rukami pred tvárou	50
5.	informatívne letáky formátu A5 Žena na predaj	250
6.	informatívne letáky formátu A5 Muž s rukami pred tvárou	250
7.	DVD duplikáty mediálneho spotu	250
8.	DVD duplikáty programu VITA	200
9.	Národný program boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2011 – 2014 v slovenskom jazyku	700
10.	Národný program boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2011 – 2014 v anglickom jazyku	100

Zdroj: MV SR.

Tabuľka 9 Vyšetrované a stíhané osoby za trestný čin obchodovania s ľuďmi v SR v roku 2012

Údaje o stíhaných a vyšetrovaných osobách	
Spolu	16
Ukončených trestných stíhaní	7
Dohoda o vine a treste	1
Zastavené trestné stíhanie	6
Prerušené trestné stíhanie	-

Zdroj: MV SR.

Tabuľka 10 Prehľad o trestnom čine obchodovania s ľuďmi v SR v roku 2012

Údaje trestnej činnosti podľa §		
§ 179 (1) ¹⁴⁰	zistené	19
	objasnené	2
	t. j.	10,53 %
	dodatočne objasnené	4
§ 179 (2) ¹⁴¹	zistené	4
	objasnené	0
	t. j.	-
	dodatočne objasnené	1
celkom za § 179 ¹⁴²	zistené	23
	objasnené	2
	t. j.	8,7 %
	dodatočne objasnené	6

Zdroj: MV SR.

140 § 179 (1) Trestného zákona hovorí: „Kto s použitím podvodného konania, ľsti, obmedzovania osobnej slobody, násilia, hrozby násilia, hrozby inej ťažkej ujmy alebo iných foriem donucovania, prijatia alebo poskytnutia peňažného plnenia či iných výhod na dosiahnutie súhlasu osoby, na ktorú je iná osoba odkázaná, alebo zneužitia svojho postavenia alebo zneužitia bezbrannosti alebo inak zraniteľného postavenia zláka, prepraví, prechováva, odovzdá alebo prevezme iného, hoci aj s jeho súhlasom, na účel jeho prostitúcie alebo inej formy sexuálneho vykorisťovania vrátane pornografie, nútenej práce či nútenej služby, otroctva alebo praktík podobných otroctvu, nevoľníctva, odoberania orgánov, tkanív či bunky alebo iných foriem vykorisťovania, potrestá sa odňatím slobody na štyri roky až desať rokov.“

141 § 179 (2) Trestného zákona hovorí: „Rovnako ako v odseku 1 sa potrestá, kto zláka, prepraví, prechováva, odovzdá alebo prevezme osobu mladšiu ako osemnásť rokov, hoci aj s jej súhlasom, na účel jej prostitúcie alebo inej formy sexuálneho vykorisťovania vrátane pornografie, nútenej práce či nútenej služby, otroctva alebo praktík podobných otroctvu, nevoľníctva, odoberania orgánov, tkanív či bunky alebo iných foriem vykorisťovania.“

142 § 179 Trestného zákona sa týka trestného činu obchodovania s ľuďmi.

PRÍLOHA 3

Bibliografia

Publikácie

Divinský, B. (2009): *Migračné trendy v Slovenskej republike po vstupe krajiny do EÚ (2004 – 2008)*. IOM Medzinárodná organizácia pre migráciu.

Domonkos, T., Páleník, M., Radvanský, M. (september 2010): *Saturovanie dopytu po pracovnej sile prostredníctvom migrácie v Slovenskej republike*. Národná štúdia pre Európsku migračnú sieť (European Migration Network). Bratislava.

European Migration Network, Asylum and Migration Glossary – a tool for better comparability, January 2010.

Kriglerová, G., E., Kadlečíková, J., Lajčáková, J. (2009): Migranti, nový pohľad na staré problémy. In: *Multikulturalizmus a kultúrna integrácia migrantov na Slovensku*. Centrum pre výskum etnicity a kultúry.

Mrlianová, Ulrichová, Zollerová (2011): *Praktické opatrenia v boji proti nelegálnej migrácii v Slovenskej republike*. Európska migračná sieť, Bratislava.

Potočková (2010): *Výročná správa o politikách v oblasti migrácie a azylu 2009 Slovenská republika*. Európska migračná sieť, Bratislava.

Potočková (2011): *Výročná správa o politikách v oblasti migrácie a azylu 2010 Slovenská republika*. Európska migračná sieť, Bratislava.

Mrlianová, Ulrichová, Zollerová (2012): *Výročná správa o politikách v oblasti migrácie a azylu 2011 Slovenská republika*. Európska migračná sieť, Bratislava.

Bachtíková, Grethe Guličová, Bargerová (2012): *Organizácia azylovej a migračnej politiky v Slovenskej republike*. Európska migračná sieť, Bratislava.

Drozd, Frkáňová (Mrlianová), Kubovičová (2012): *Migrácia zahraničných študentov do Slovenskej republiky*. Európska migračná sieť, Bratislava.

Svák, J., Kukliš, P. (2009): *Teória a prax legislatívy*. 2. vydanie. Bratislavská vysoká škola práva.

Comparative Study of the Laws in the 27 EU Member States for Legal Migratio, Including an Assessment of the Conditions and Formalities Imposed by Each Member State for Newcomers, International Migration Law No. 16, IOM International Organization for Migration, 2009, s. 460.

Internet

<http://hnonline.sk>
www.nrsr.sk
www.strana-smer.sk
www.strana-sas.sk
www.most-hid.sk
www.sdku-ds.sk
www.kdh.sk
www.pluska.sk
<http://korzar.sme.sk/>
www.zivot.sk
www.aktuality.sk
www.aktualne.atlas.sk
www.euractiv.sk
www.sme.sk
www.employment.gov.sk
www.vlada.gov.sk
www.rokovania.sk
www.minv.sk
www.emn.sk
www.emn.europa.eu
www.zbierka.sk
www.mic.iom.sk
www.integruj.sk
www.nadaciamilanasimecku.sk
www.charita.sk
www.cvek.sk
www.mzv.sk
<https://lt.justice.gov.sk>
www.saia.sk
www.upsvar.sk
www.statistics.sk
<http://profesia.pravda.sk>
www.hrl.sk
www.fjuzn.sk
www.nextdoorfamily.eu
www.iom.avr.sk
www.shr.sk
www.sldv.sk
www.openiazoch.zoznam.sk
<http://www.state.gov/>
www.frontex.europa.eu

Dokumenty

Migračná politika Slovenskej republiky s výhľadom do roku 2020

Súhrnná správa o stave plnenia úloh, zámerov a cieľov migračnej politiky

Koncepcia integrácie cudzincov v Slovenskej republike

Súhrnná správa o plnení opatrení z Koncepcie integrácie cudzincov v Slovenskej republike za rok 2012

Strednodobá stratégia oficiálnej rozvojovej pomoci Slovenskej republiky na roky 2009 – 2013

Národný program oficiálnej rozvojovej pomoci SR 2012

Národná stratégia pre globálne vzdelávanie na obdobie rokov 2012 až 2016

Národný program boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2011 – 2014

Národný plán riadenia kontroly hraníc SR na roky 2011 až 2014

Schengenský akčný plán pre zabezpečenie vstupu Slovenskej republiky do schengenského priestoru

Štatistický prehľad legálnej a nelegálnej migrácie v Slovenskej republike za rok 2012

Dohody medzi vládou Slovenskej republiky, Úradom Vysokého komisára Organizácie Spojených národov pre utečencov a Medzinárodnou organizáciou pre migráciu o humanitárnom transfere utečencov, ktorí potrebujú medzinárodnú ochranu cez Slovenskú republiku

Odkazy na legislatívu

nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 562/2006 z 15. marca 2006, ktorým sa ustanovuje kódex Spoločenstva o pravidlách upravujúcich pohyb osôb cez hranice (Kódex schengenských hraníc), Ú. v. EÚ L 105, 13. 4. 2006

nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 810/2009, ktorým sa ustanovuje vízový kódex Spoločenstva (vízový kódex), Ú. v. EÚ L 243, 15. 9. 2009

smernica Rady 2001/40/ES z 28. mája 2001 o vzájomnom uznávaní rozhodnutí o vyhostení štátnych príslušníkov tretích krajín, Ú. v. ES L 149/34, 2. 6. 2001

smernica Rady 2003/110/ES z 25. novembra 2003 o pomoci v prípadoch tranzitu na účely leteckého odsunu

smernica Európskeho parlamentu a Rady 2008/115/ES zo 16. decembra 2008 o spoločných normách a postupoch členských štátov na účely návratu štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sa neoprávnene zdržiavajú na ich území, Ú. v. EÚ L 348, 24. 12. 2008

smernica Rady 2009/50/ES z 25. mája 2009 o podmienkach vstupu a pobytu štátnych príslušníkov tretích krajín na účely vysokokvalifikovaného zamestnania, Ú. v. EÚ L 155, 18. 6. 2009

smernica Európskeho parlamentu a Rady 2004/38/ES z 29. apríla 2004 o práve občanov Únie a ich rodinných príslušníkov voľne sa pohybovať a zdržiavať sa v rámci územia členských štátov,

ktorá mení a dopĺňa nariadenie (EHS) 1612/68 a ruší smernice 64/221/EHS, 68/360/EHS, 72/194/EHS, 73/148/EHS, 75/34/EHS, 75/35/EHS, 90/364/EHS, 90/365/EHS a 93/96/EHS, Ú. v. EÚ L 158/77, 30. 4. 2004

smernica Európskeho parlamentu a Rady 2011/98/EÚ z 13. decembra 2011 o jednotnom postupe vybavovania žiadostí o jednotné povolenie na pobyt a zamestnanie na území členského štátu pre štátnych príslušníkov tretích krajín a o spoločnom súbore práv pracovníkov z tretích krajín s oprávneným pobytom v členskom štáte, Ú. v. EÚ L 343/1, 23. 12. 2011

smernica Rady 2003/86/ES o práve na zlúčenie rodiny, Ú. v. EÚ L 251, 3. 10. 2003

smernica Európskeho parlamentu a Rady 2011/36/EÚ z 5. apríla 2011 o prevencii obchodovania s ľuďmi a boji proti nemu a o ochrane obetí obchodovania s ľuďmi, ktorou sa nahrádza rámcové rozhodnutie Rady 2002/629/SVV, Ú. v. EÚ L 101/1, 15. 4. 2011

smernica Európskeho parlamentu a Rady 2011/51/EÚ z 11. mája 2011, ktorou sa mení a dopĺňa smernica Rady 2003/109/ES na účely rozšírenia jej pôsobnosti na osoby požívajúce medzinárodnú ochranu, Ú. v. L 132/1, 19. 5. 2011

Ústava Slovenskej republiky č. 460/1992 Z. z., ako vyplýva zo zmien a doplnení vykonaných ústavným zákonom č. 244/1998 Z. z., ústavným zákonom č. 9/1999 Z. z., ústavným zákonom č. 90/2001 Z. z., ústavným zákonom č. 140/2004 Z. z. a ústavným zákonom č. 323/2004 Z. z.

zákon č. 99/1963 Z. z. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov

zákon č. 71/1967 Z. z. o správnom konaní (správny poriadok) v znení neskorších predpisov

zákon č. 455/1991 Z. z. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov

zákon č. 40/1993 Z. z. o štátnom občianstve Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov

zákon č. 145/1995 Z. z. o správnych poplatkoch v znení neskorších predpisov

zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov

zákon č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov

zákon č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov

zákon č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

zákon č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov

zákon č. 477/2003 Z. z. o ochrane štátnej hranice v znení neskorších predpisov

zákon č. 599/2003 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

zákon č. 580/2004 Z. z. o zdravotnom poistení a o zmene a doplnení zákona č. 95/2002 Z. z. o poistovníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov

zákon č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

zákon č. 223/2011 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov

zákon 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

zákon č. 125/2006 Z. z. o inšpekcii práce a o zmene a doplnení zákona 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov

zákon č. 647/2007 Z. z. o cestovných dokladoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov

zákon č. 250/2010 Z. z., ktorým sa novelizuje zákon č. 40/1993 Z. z. o štátnom občianstve Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov

zákon č. 372/2010 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov

zákon č. 403/2010 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov

zákon č. 25/2006 Z. z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov

zákon č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov

zákon č. 332/2011 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 327/2005 Z. z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi a o zmene a doplnení zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 8/2005 Z. z. v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony

zákon č. 293/2007 Z. z. o uznávaní odborných kvalifikácií v znení zákona č. 560/2008 Z. z.

zákon č. 317/2009 Z. z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 390/2011 Z. z.

IOM Medzinárodná organizácia pre migráciu
Úrad v Slovenskej republike
Národný kontaktný bod Európskej migračnej siete v SR
Grösslingová 4, 811 09 Bratislava, Slovenská republika
www.iom.sk, www.emn.sk

ISBN 978-80-89506-32-3